

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznika. — Inzerati do 80 petič vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2,50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati petič vrst a Din 4. — Popust po dogovoru, inzerati davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 14.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190. JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Velika bitka za Korico

Na severozapadnem odseku grške fronte se bije že tri dni velika bitka — Grki skušajo prodreti do Korice, Italijani pa si prizadevajo z ofenzivnimi operacijami vreči Grke z albanskega ozemlja

Z grško-jugoslovenske meje, 9. nov. e.

»Politika« poroča: Velika bitka, ki se je pred večeršnjim pričela na vsem odseku fronte, se je nadaljevala vso preteklo noč. Borbe so bile srdite na obeh straneh. Grki in Italijani so si prizadevali na vso moč, da utrdijo pozicije na tej fronti. Italijani so s težkim topništvom intenzivno bombardirali grške pozicije in ceste, ki vodijo med Malim in Velikim Prespanskim jezerom. Italijanski letalski so ves ta čas bombardirali pozicijske točke grške vojske in ovrhali njeno gibanje ter sploh grško utrjevanje. Elitne čete grških evzonov so zbrane na tem odseku fronte in se odlično borijo. Grki so napadli v smeri Morave, ki jo smatrajo za težko osvojivo, italijanski pritisk pa je v smeri Biklišta. Na vsej fronti dežuje, kar znatno ovira operacije.

Atene, 9. nov. s. (Exchange Telegraph javlja, da so trije grški bataljoni v severovzhodnem delu bojišča dosegli večer v boju z Italijani nove uspehe. Italijani so imeli v boju 70 mrtvih in ranjenih. Ujetih je bilo še neugotovljeno število italijanskih vojakov, nadalje so bili zaplenjeni štirje topovi in mnogo vojnega materiala. Uradno ta vest še ni potrjena.

Atene, 9. nov. e. (Reuter). Grške vojske so popravile svoje utrjene položaje na odseku Pinda in Korica.

Grško vojno poročilo

Atene, 9. nov. s. (Reuter). Poveljstvo grške vojske je objavilo ponudi naslednje 13. vojno poročilo:

Topniške borbe se nadaljujejo na vsej fronti. V raznih bojih lokalnega značaja so naše čete ujele pet italijanskih oficirjev in 150 vojakov. Zaplenjenih je bilo pet havbic, sedem strojnica in mnogo drugega vojnega materiala.

Sovražna letalska aktivnost je bila večer brezpomembna. Bombardirana je bila samo neka vas, ne da bi bila povzročena škoda. Protiletalsko topništvo je sestrelilo eno sovražno letalo.

Zavržen napad na Atene

Atene, 9. nov. s. (Reuter). Dež in megla sta večer močno ovirala letalske operacije nad Grčijo. Tako so italijanska letala tekom dneva bombardirala samo neko vas ob meji, ne da bi povzročila večjo škodo ali žrtve. Pač pa je formacija italijanskih letal poskusila prodreti nad Atene. Angleška lovka letala, ki vrše stalno patrolno službo nad Atenami in Pirejem, so preprečila napad. Italijanski bombniki so morali odvreči bombe v morje, ne da bi bila povzročena škoda. Med tem v Atenah ni bil dan letalski alarm.

Vpoklicni oficirjev

Atene, 9. nov. s. (Reuter). Večera popoldne so bili poklicani pod orožje grški rezervni častniki letnikov 1914—1916.

Ameriška podpora Grčiji

Atene, 9. nov. s. (CBS). Ministrski predsednik Metaxas je imel večer 40 minutni razgovor z ameriškim poslanikom. Nato se je sestala k seji grška vlada. Izvedelo se je, da je razgovor ministrskega predsednika z ameriškim poslanikom veljal organizaciji ameriške pomoči za grško civilno prebivalstvo. Tudi seja vlade je razpravljala o istem vprašanju. Zaenkrat bodo Zedinjene države predvsem poslane finančno pomoč grškemu Rdečemu križu.

Pet ton bomb na Valono

Kairo, 9. nov. s. (Reuter). Svojniki komunikacije poveljstva angleškega letalstva na Bližnjem vzhodu poročajo med drugim o dveh napadih angleških bombnikov na Valono. Omenja predvsem napad v sredo, ki ga je javilo že večer poveljstvo angleškega letalstva v Grčiji. Dalje poroča komunikacije, da so v četrtek angleški težki bombniki ponovno napadli letališče v Valoni. Vržen je bilo ob tej priliki pet ton bomb.

Komunikacije javljajo tudi, da so izvedla angleška letala več izvidniških poletov nad Albanijo. S teh poletov ter z napadov na Valono pogrešajo skupno 2 angleški letali. Neke angleško letalo je bilo med izvidniškimi poletom nad Tarentom in Brindisijem nad Južno Italijo napadeno od štirih italijanskih lovcev. Angleško letalo je eno izmed sovražnih letal poškodovalo, nato pa je nadaljevalo s svojim izvidniškim poletom. Drugi izvidniški poleti so bili izvedeni nad Jonskim in Egejskim morjem.

Zadovoljiv položaj za Grke

Atene, 9. nov. s. (Reuter). V tiskovnem uradu grške vlade je bila snoči inozemskim novinarjem podana izjava o položaju na grško-albanskem bojišču. Grško služba je pojasnila pravi, da je položaj za Grke v splošnem zadovoljiv. Po 12 dneh bojev niso Italijani nikjer dosegli večjega uspeha. Menda niso točne vesti, da bi bili Italijani že prispeli do reke Acheron ali da bi bili zasedli neki vrh pred Janino. V Pinda

du so v teku boji z nekim italijanskim odredkom. Na desnem krilu fronte, v Macedoniji, je položaj nespremenjen, toda za Grke zadovoljiv.

Kako so prepeljali angleške čete

Atene, 9. nov. s. (Reuter). Reuterjev poročevalec je posetil angleške čete na Kreti. Poroča, da so že takoj ob prihodu angleške vojske italijanska letala bombardirala vojne ladje, ki so pripeljale vojske. Samo dva vojaka sta bila ranjena in tudi škode napad ni povzročil. Angleški vojaki so se nato brez ovire v nekaj urah izkrcali z vso vojno opremo, ki so jo ladje prav tako pripeljale. Vojska je opremljena s topovi, oklopnimi vozili in vsem drugim orožjem. Angleške čete so bile razporejene po raznih postojankah na vsem otoku. Izkopani so bili na odrejenih točkah strelski jarki in zgrajene postojanke za topove.

Prevoz angleške vojske na Kreto je bil izveden v največji tajnosti z neke neimenovalne luke na Bližnjem vzhodu. Vojaki so bili prepeljani v luko z vlakci, letali in tovornimi avtomobili. Med vožnjo na Kreto so ostali vojaki v notranjosti ladji, da jih sovražnik ne bi mogel opaziti. Posadke vojnih ladij pa so bile neprestano v pripravljenosti, tako pri težkih topovih, kakor tudi pri protiletalskih topovih, vendar konvoj sploh ni bil napaden.

Po prihodu angleške vojske na Kreto so italijanska letala bombardirala Chanio. 6 hiš v mestu je bilo porušeni, toda žrtve med prebivalstvom je bilo zelo malo.

Angleški bombniki nad Italijo

London, 9. nov. s. (Reuter). Letalsko ministrstvo je objavilo davi naslednji komunikacije:

Preteklo noč so izvedli angleški bombniki napade na industrijske objekte v Italiji ter na prometne naprave in druge objekte v Nemčiji.

Letalske akcije v Afriki

Kairo, 9. nov. s. (Reuter). Iz Afrike javlja komunikacije, da so sovražna letala v Zapadni puščavi dvakrat napadla oazo Siva. Povzročena škoda je zelo majhna. Sedaj je

Letalske bitke ob angleški obali

Po angleškem poročilu je bilo večer v zračnih bitkah sestreljenih 20 nemških letal

London, 9. nov. s. (Reuter). Letalsko ministrstvo je javilo snoči, da je bilo večer nad Anglijo in ob angleških obalah sestreljenih skupno 20 nemških letal. Naknadno je javila informacijska služba letalskega ministrstva, da je bilo večer najbrž uničenih še 6 nadaljnjih sovražnih letal, dve drugi pa sta bili poškodovani.

Skoro vse te izgube so utrpela sovražna letala pri napadih večjega stila na ladje v bližini angleških obal. Predvsem je prišlo popoldne ob južnovzhodni angleški obali do velike letalske bitke. 25 nemških strmoglavcev tipa Junkers 87 je tedaj napadlo skupino angleških ladij. Nad nemškimi bombniki je krožilo v veliki višini še več formacij Messerschmittov. Skupina angleških lovcev tipa Hurricane je napadla nemška letala. V letalski bitki, ki je trajala samo pet minut, so Hurricane sestrelili 15 nemških strmoglavcev, težko poškodovali dva druga in najbrž uničili še šest nadaljnjih. Iz cele nemške formacije sta se torej rešila najbrž samo dva strmoglavca.

Bitka se je odigrala v višini samo 150 m. Hurricane so napadli tako, da si je vsak

ugotovljeno, da so bila v letalski bitki nad Galabatom, ko so angleške čete zavzele mesto, sestreljena štiri sovražna letala, peto je bilo menda prav tako sestreljeno, vendar to ni zanesljivo ugotovljeno.

Angleži so skupno v vseh teh operacijah izgubili pet svojih letal, toda dva pilota sta se rešila na angleško ozemlje, tretji pa je pristal na sovražnem ozemlju.

Poškodovani italijanski podmornici v Tangerju

London, 9. nov. j. (Reuter). »Daily Sketch« objavlja, da bo angleška vlada storila korake, da s špansko vlado poizkusi sporazumno urediti vprašanje obeh italijanskih podmornic, ki sta poškodovani poiskali zavetja v Tangerju. Angleška vlada bo od Španije zahtevala internacijo obeh italijanskih podmornic, ker se nista v mednarodno določenem 24 urnem roku umaknili iz nevtralne luke.

Stališče Turčije

Carigrad, 9. nov. e. V Turčiji nikakor ne pridniva, da se država nahaja v zelo kočljivem položaju glede na italijansko-grški spopad in druge dogodke. Toda še vedno se poudarja, da Turčija predstavlja činitelja miru in ravnotežja na Balkanskem polotoku in jugovzhodu Evrope. Glede italijansko-grškega spopada se pravi, da ni ničesar nerazumljivega v takem stališču Turčije, ker je bila Grška vedno prijateljica država za Turčijo. Glede stališča Bolgarije pa pravijo: Ker je Turčija ostala samo opazovalec, je logično, da mora tudi Bolgarija ostati nevtralna in prijateljko razpoložena napram svojim sosedom, ker bo to mnogo doprineslo k miru na Balkanu. V carigradskih krogih se nadalje pripisujejo velik pomen sovjetsko-turškemu odnosu. Turški tisk obirno komentira besede Kalinina, da Sovjetska Rusija tudi še nadalje ostane opazovalec v vojni.

General Smith zapustil Ankaru

Ankara, 9. nov. e. Šef angleškega generalnega štaba na Bližnjem vzhodu general Smith je zapustil Ankaru in odpotoval po 10-dnevnem bivanju v Turčiji v Kairo. S tem posetom je vrnil obisk, ki so ga napravili višji oficirji turške vojske in mornarice nedavno v Egiptu.

Londoni komunikacije

London, 9. nov. s. (Reuter). Letalsko in notranje ministrstvo javljata v svojem današnjem jutrnjem komunikaciji:

Sovražni letalski napadi na Anglijo so bili preteklo noč usmerjeni v glavnem na London in okolice. S početka so bili tu napadi nekoliko močnejši, nato pa so izgubili na silovitosti, so se pa v zmanjšanjem obsegu nadaljevali še tudi nekaj časa po polnoči. Nekaj oseb v Londonu je bilo ubitih in ranjenih in mnogo zgradb je bilo poškodovanih. Izgleda pa, da sta povzročena škoda in število žrtve manjša nego v prejšnjih nočeh.

Tudi na druge točke v Angliji so bili v prvem delu noči izvedeni napadi, vendar v manjšem obsegu. Po dosedanjih poročilih je bila povsod povzročena le manjša škoda in število človeških žrtve je majhno.

Komunikacije o Bitolju

Opozorilo vojskujočim se državam — Jugoslavija bo zahtevala odškodnino

Beograd, 8. nov. p. Agencija Avala je objavila nocoj naslednji službeni komunikacije:

Glede na bombardiranje Bitolja je kr. vlada v pričakovanju, da se preiskava, ki je v teku, zaključiti, ukrenila pri vladah v Atenah, Rimu in Londonu vse potrebno ter obrazložila ta primer kršitve jugoslovenske teritorialne neodvisnosti, ki jo je treba pripisati oboroženim silam ene izmed držav, ki so vojsko angažirane na grško-albanski meji.

Kr. vlada je opozorila vojskujoče se države na nezaželjene posledice, ki bi jih mogle imeti ponavljanje takih incidentov. Izrazila je nado, da bodo s svoje strani izdale potrebne ukrepe, da bi se taki incidenti več ne ponovili.

Kr. vlada si je rezervirala pravico, da na osnovi rezultatov preiskave naknadno formulira svoje zahteve glede pravične odškodnine za osebo in materialno škodo, ki je bila povzročena pri tem bombardiranju.

Naknadno je ugotovljeno, da se je še eden izmed večer pogrešanih pilotov angleških lovskih letal rešil. Tako je bilo večer izgubljenih šest angleških lovskih aparatov, toda trije piloti so rešeni.

Bombe na letalske tvornice v Friedrichshafenu

Bern, 9. nov. s. (CBS). Preteklo noč so angleški bombniki izvedli zelo močan napad na nemške letalske tvornice v Friedrichshafenu ob Bodenskem jezeru. Švicarske strani so opazili, da se je napad pričel že nekaj pred 21. Letala so bila sprejeta z močnim protiletalskim ognjem. Nad dve uri je bilo videti in slišati eksplozije bomb in strele protiletalskih topov.

Napad na Kruppove tvornice

London, 9. nov. s. (Reuter). O napadu, ki so ga izvedla angleška letala v noči od četrta na petek na Kruppove tvornice v Essenu, poročajo zdaj nadaljnje podrobnosti:

Vržen je bilo več sto zažigalnih bomb in več ton eksplozivnih, med njimi tudi takih najtežjega kalibra. Napad je trajal nad štiri ure. Vreme je bilo ugodno in že prva angleška letala so z lahko nošala svoj cilj. Poznejšim skupinam letal so pri orientaciji pomagali še številni požari. Piloti pripovedujejo, da so se eksplozije v tvornicah, ko je bil napad na višku, vrstile neprestano tritret ure. Med tvorniški objekti je nastal ogromen požar v dolžini ene milje in širini četrtil milje. Ob koncu napada so se angleška letala spustila še prav nizko in vrgla svoje bombe direktno na cilj.

Zgodovinski Tower zadet

London, 9. nov. i. Pri predvečeršnjem bombardiranju Londona je bil ob bombe zadet tudi zgodovinski Tower, zgradba, ki je bila stara nad 900 let in ki je zadnje čase služila kot arzenal in muzej. V Toweru so bile shranjene tudi angleške kraljevske dragocenosti.

Nemške akcije na morju

Nemci poročajo, da so potopili odnosno poškodovali 2 angleški križarki in celo vrsto tovornih ladij

Berlin, 9. nov. br. Uradno poročajo, da so bile s torpedi potopljene 4 angleške trgovske ladje s skupno 28.000 tonami. Tri nadaljnje trgovske ladje s 7000 tonami so bile hudo poškodovane in so na njih izbruhli požari. Neka britanska križarka je bila zadeta v polno in je na njej izbruhnil velik požar. Pozneje so na ladji nastale hude eksplozije, tako da se je ustavila in naglajala na stran. Tudi neka druga križarka je bila zadeta in močno poškodovana.

Zapadno od Irske sta bili nadalje napadeni dve tovorni ladji s skupno 2900 tonami in sta bili potopljeni. Skupne izgube Angležev so znašale na ta način 37.000 ton trgovskega ladijskega prostora.

London, 9. nov. br. (CBS). Glede na nemške trditve, da so nemške vojne ladje na Atlantskem oceanu potopile cel angleški konvoj s skupno okrog 86.000 tonami, pripominjajo v tujakšnih mornariških krogih, da angleški admiraliteti ni še nič znanega o kati taki nemški akciji, da bi pa bilo tudi drugače povsem nemogoče nenekrat potopiti celo vrsto ladij, ko se vendar lahko razbeže in tako vsaj nekatere eidejo napadalcem.

Ameriške zaloge orožja na razpolago Angliji

Senzacionalna izjava prezidenta Roosevelta — Amerika bo polovico vsega svojega orožja odstopila Angliji

Washington, 9. nov. br. (CBS.) Prezident Roosevelt je na današnji konferenci z novinarji izjavil, da so Zedinjene države sedaj pripravljene odstopiti Veliki Britaniji in Kanadi polovico vseh svojih industrijskih proizvodov, ki bi jih mogli potrebovati za svoje vojne sile; letala, topove, drugo orožje, strelivo itd. že sedaj si lahko Velika Britanija in Kanada takoj nabavita 45% vseh teh ameriških proizvodov. Poskrbel pa je, da si bosta lahko v Ameriki nakupili tudi do 50% posameznih vrst izdelkov, a določenih vojnih potrebščin celo nad polovico ameriške produkcije.

Poleg je bilo objavljeno, da je ameriški narodni obrambni odbor danes obvestil angleško nakupovalno komisijo v Ameriki, da sme takoj plasirati svoja naročila glede dodatnih 12.000 letal pri ameriški letalski industriji. Kakor znano, je Roosevelt pred kratkim v Bostonu izjavil, da se bo zavzel za to, da si bo mogla Velika Britanija skupno s Kanado nabaviti v Zedinjenih državah poleg že dogovorjenega števila letal v prihodnjih 12 mesecih še nadaljnjih 12.000 letal.

Washington, 9. nov. s. (Ass. Press). K večeršnjim izjavi predsednika Roosevelta, da bo odsele Angliji na razpolago za nakup 50% vse ameriške produkcije vojnega materiala, izjavljajo v merodajnih krogih, da bo veljalo to pravilo tudi za »le-

MAL' POLOZI DAR DOMU NA OLTAR!

CMD prosi

10. novembra stori svojo dolžnost!

50 nemških bombnikov nad Londonom

London, 9. nov. s. (Reuter). Letalski napadi na London so bili preteklo noč zlasti v prvem delu noči zelo siloviti. Napadi so pričeli zelo zgodaj zvečer. Tedaj je skupina okrog 50 nemških letal v smeri od ustja Temze priletela nad mesto. Ta formacija je prispela prav nad središče Londona, pa se je po 10 minutah zopet oddaljila proti morju. Vrženih je bilo na London nekaj bomb, ki so med drugim porušile dve prazni hiši. Ko se je velika sovražna formacija oddaljevala, so jo napadli angleški nočni lovci. Kolikor je znano sta bili dve nemški letali menda sestreljeni. Pozneje tekom noči so se napadi na London ponavljali, toda v manjšem obsegu. Napadi so bili končani več ur pred nastopom zore. V Londonu je bilo od bomb poškodovanih ali porušenihih več hiš, neka postaja za protiletalsko obrambo, neki poštni urad šola in bolnišnica. Število smrtnih žrtve med prebivalstvom pa je majhno.

Drugod v Angliji so napadla nemška letala predvsem dve mesti v srednji Angliji. Bombe so poškodovale hiše, trgovine in druge zgradbe. Število človeških žrtve pa je majhno. Dvakrat je bil tekom noči napaden tudi Liverpool. Tu pa so metala nemška letala samo zažigalne bombe. Povzročeni je bilo več požarov, ki pa so bili vsi pogaseni, preden je nastala večja škoda. Sovražna letala so bila pomoči opazena tudi nad nekim mestom v severovzhodni Angliji, nad južnozaprado Anglijo in nad Škotsko.

Angleška letala zopet preletela Švico

Curich, 9. nov. i. Vrhovno poveljstvo švicarske armade javlja: V noči od 8. na 9. novembra je več angleških letal preletelo mejo preko Jure proti severovzhodu. Švicarsko topništvo je sovražnika obstreljevalo.

Mobilizacija v Indokini

Hongkong, 9. nov. s. (Ass. Press). Iz Hanoi poročajo, da so francoske oblasti v Indokini poklicale sedaj pod orožje vse moške do 50 leta starosti. Vpoklici so v zvezi z naraščanjem napetosti s Siamom. Francoska vojska v provinci Tonking je bila poslana proti jugu Indokine.

Preprečen prevrat na Madžarskem

Pet poslancev strelastih križev bo obtoženih zaradi poskušane nasilne spremembe režima

Budimpešta, 9. nov. e. (DNB). Državni tožilec je predložil imunitetnemu odboru poslanske zbornice zahtevo, da razveljavi imunitetne pravice petih poslancev skupine strelastih križev in sicer Wirtha, Kovicza, Ziuja, Gyala in Lyla, da se lahko proti tem poslancem dvigne obtožba zaradi organizacije nasilnega prevrata, upora, hujškanja, polizkušnega umora, kakor tudi žalitve državnega poglavarja. Posebej sta še obtožena Wirth in Kovacz, ki sta

poleti izdelala načrt za nasilno osvoboditev zaprtega vodja puščastih križev Franca Szallaya, ki je bil takrat v zaporu v Segedinu. Hotela sta ujeti samega namestnika, od katerega sta hotela izsiliti imenovanje Szallaya za ministrskega predsednika, imela sta pa tudi izdelan načrt za umor notranjega ministra Kőrösteza Fischerja, kar naj bi bil pričetek splošne vstaje. Državne oblasti pa so te nakane pravčasno preprečile.

Vloga španije

Ameriške informacije o načrtih za obnovo španskega vpliva v latinski Ameriki

Boston, 9. nov. s. Rimski poročevalci lista »Christian Science Monitor«, ki je pravkar posetil španijo, pravi, da ima nemško-italijanska diplomatska akcija v španiji še drug namen poleg predvidenega sodelovanja v Sredozemlju. Ose velesile se hočejo poslužiti španije kot posredovalca za povečanje svojega vpliva v latinski Ameriki. Zato je prišla nemška propaganda v španiji opozarjati špance na

nekdanjo veličino španskega imperija in na potrebo, da bi bil ta imperij lahko obnovljen. Ose velesile bi hotele s pomočjo španije dobiti v Južni Ameriki protutež proti Zedinjenim državam. List pa pripominja, da se latinski Američani danes že čutijo bolj Američane kot špance. Zato so v ameriških krogih prepričani, da bo zmagal med njimi duh ameriške solidarnosti.

Hitler med svojimi starimi soborci

Berlin, 9. nov. br. (DNB). V znanem monarkovskem Lwen-Brückelju je bila danes spominjska svečanost na 9. november 1923, ko so Hitler in njegovi najbližji sodelavci v istem prostoru postavili temelje nacionalsocialističnemu pokretu. Zborovanja so se udeležili stari nacionalsocialistični borci s tako zvano »krvno zastavo« na čelu. Med sviranjem godbe je prišel na svečanost kancelar Hitler, ki je imel pri tej priložnosti nagovor na svoje stare soročice. V svojem govoru je poudaril, da se bo vojna neizprosno nadaljevala do končne zmage. Podčrtal je silno vojaško moč nacionalsocialistične Nemčije, ki je na njenem zmagovitem pohodu ne more nihče več zaustaviti. Svečanost, ki je imela značaj intimne prireditve se je končala z državno in nacionalsocialistično himno. Kancelar Hitler se je zvečer odpeljal iz Monakovega. Njegov govor bodo prenašali po radiu šele danes, ker so smotno svečanost iz varnostnih razlogov držali v tajnosti.

Antonescu potuje v pone-deljek na obisk v Rim

Bukarešta, 9. nov. e. Predsednik vlade general Antonescu bo 12. t. m. odpotoval v Rim.

Justifikacija dveh bivših španskih ministrov

Madrid, 9. nov. e. (Reuter). Bivši socialistični minister Zuga Zagollia in bivši državni podtajnik v vojnem ministrstvu socialistične vlade Salido, ki ju je nedavno vojno sodišče obsodilo na smrt, sta bila davi ob zori justifikirana.

Seja celjskega mestnega sveta

Zvišanje plač mestnim uslužbencem, delavcem in upokojevcem — Tekoče zadeve

Celje, 9. novembra Celjski mestni svet je imel večeraj sejo, na kateri je obravnaval tekoče zadeve. Priobčujemo glavne sklepe, med katerimi je najvažnejši oni o zvišanju plač vsem mestnim uslužbencem, delavcem in upokojevcem z veljavnostjo od 1. oktobra.

Zvišanje prejemkov mestnim uslužbencem

Mestna občina je zaradi naraščajoče draginje priznala za veljavnostjo od 1. oktobra rodniške doklade za ženo in otroke po 50 din pogodbene uslužbenec mestnega poglavarstva, predstojništva mestne policije, mestnih šol in mestnih podjetij, rednim delavcem tehničnega oddelka in mestnih podjetij, če niso državni upokojevcem in če njih žene niso v službi oziroma če ne izvršujejo kakih obrti in pogodbene uslužbenkam-vdovam. Z veljavnostjo od 1. oktobra so ukinjene vse draginjski doklade, sklenjene na seji mestnega sveta dne 24. novembra 1939, z veljavnostjo od 1. oktobra so ukinjene vse draginjske dokladne draginjske doklade: poročenim pragmatičnim uslužbencem z mesečnimi brutto prejemki do vseh 3.000 din mesečno 400 din, če žena ni v službi oziroma se ne bavi s kakšno obrtjo, onim s prejemki nad 3.000 din mesečno 300 din, onim poročenim uslužbencem, katerih žene so v službi oziroma se bavi s kakšno obrtjo, samskim uslužbencem in uslužbenkam ter uslužbenkam, katerih možje so v službi, pa 250 din. Pogodbene uslužbenke mestnega poglavarstva, predstojništva mestne policije in mestnih podjetij dobijo na uro 1,25 din več, jemki do vseh 3.000 din dobijo mesečno 250 din, s prejemki nad 3.000 din 150 din, ki so državni upokojevcem 500 din pokojnine 250 din, s 500 do 1000 din pokojnine 200 din in z nad 1000 din pokojnine 150 din. Redni delavci tehničnega oddelka mestnega poglavarstva in redni delavci mestnih podjetij dobijo na uro 1,2 din več, tako da je dosedanja urna mzda povišana za 0,75 din. Prejemki delavcev pri pomožni akciji ostanejo nespremenjeni. Mestni upokojevcem in upokojenkam, ki živijo v Celju in ki nimajo postranske službe ali poklica, odnose kakih drugih dohodkov dobijo ob pokojnini do 1000 din 250 din več, ob pokojnini od 1000 do 1500 din 200 din več, doklade onih s pokojnino nad 1500 din pa ostanejo nespremenjeni. Miloščinarjem z miloščino od 400 din navzgor je priznana doklada 150 din, onim z miloščino do 400

din pa doklada 100 din. Izredna rodniška draginjska doklada po 50 din mesečno je priznana za vsakega rodniškega člana, za katerega prejema draginjsko doklado pragmatični in pogodbeni uslužbenec mestnega poglavarstva, predstojništva mestne policije, mestnih šol in mestnih podjetij ter redni delavci tehničnega oddelka mestnega poglavarstva in mestnih podjetij. Dosedanja doklada po 2 din za ženo in vsakega otroka za vsak delovni dan je povišana za 1 din. Rodniška doklada pragmatičnih uslužbencev znaša od 1. oktobra za 1. in 2. otroka mesečno po 200 din, za 3. in 4. otroka po 250 din, za 5. in vsakega nadaljnjega otroka po 300 din, za ženo in ostale rodniške člane pa po 200 din. Izredne in osebne draginjske doklade za čas do 31. decembra t. l. se izplačajo takoj. Vse to povišanje prejemkov znaša na leto okrog 740.000 din.

Modernizacija dveh cest

Prihodni teden bodo začeli vodnikovo ulico, kjer so napravili betonsko podlago, tlakovati z granitnimi kockami in zalivati z asfaltom obnem pa tudi betonirati hodnik za pešce na obeh straneh ulice. V najkrajšem času bodo začeli tudi kanalizirati Mariborsko cesto, ob kateri gradijo sedaj asfaltiran hodnik za pešce.

Telefonski kabli

Poštna uprava je predložila mestni občini načrte za polaganje telefonskih kablov v mestu. Te tabele bo položila občina v lastni režiji, poštna uprava pa ji bo potem vrnila stroške.

Regulacija dveh potokov

Potok Ložnica je reguliran od izliva do bližine Joštovega mlina. Od tod do Joštovega jezja bodo obrežje pilotirali in zasilno zavarovali. Proračun znaša 18.000 din. Definitivno regulacijo tega oddelka Ložnice bodo izvršili pozneje. Občina bo izplačala posestnikom za odstopljeno zemljišče ob regulaciji strugi Ložnice okrog 47.000 din in kupila od ge. Majdičeve zemljišče ob Ložnici v Medlogu, ki bi prišlo v posest za poznejšo grajo železniškega postajališča v Medlogu.

Regulacija Sušnice se bo nadaljevala skozi Ostrožno, če bodo posestniki odstopili potrebno zemljišče brezplačno in če bo prišlo z njimi do sporazuma glede trase.

Podražitve plina in drugo

Mestna plinarja je zaradi podražitve inosmenega plinskega premoga podražila koks od 1000 na 1.250 din za tona franko plinarja, plin pa za 18,8 do 20,5%. Plin stane sedaj ob mesečni porabi od 1 do 5 kub. metrov 5 dni (doslej prav tako 5 dni), od 6 do 15 kub. metrov 4,75 (doslej 4 dni), od 16 do 30 kub. metrov 4,25 dni (3,50), in nad 30 kub. metrov 3,50 dni (2,90). Industrijski plin stane ob mesečni porabi od 1 do 250 kub. metrov 3,50 dni (doslej 2,90), od 251 do 500 kub. metrov 3,25 (2,75), od 501 do 750 kub. metrov 3 dni (2,50), od 751 do 1000 kub. metrov 2,75 dni (2,25), in nad 1000 kub. metrov 2,50 dni (2 dni). Mesečna najemina za plinomere in plinske aparate je povišana za 25 odstotkov.

Regulacija Savinje v drugem delu pete etape med Gorenjsko in drugimi tehničnimi razdelki sreskega načelstva v mešani režiji, ker je bila tudi druga ponudbena licitacija v Ljubljani brezuspešna. Na razpolago je 1.254.000 din.

Ob otvoritvi muzeja v Krškem

Svečana otvoritev bo jutri — Pomen in namen muzeja

Krško, 9. novembra Komaj leto dni je minilo, ko je bil sklenjen ustanovni občni zbor ter se je v Krškem ustanovilo Muzejsko društvo za politična okrajša Krško in Brezice. Že takrat smo poudarjali pomen te tako važne ustanove za Spodnje Posavje, ki naj pokaže vsej javnosti da so minili časi, ko so hodili k nam razni tuji ceri od nekega kmetstva kupovali za cenen denar razne dragocene najdbe ter jih odnašali v tujino. Prav v tem, da zaščititi vse še ne odkopane grobove in morebitne najdbe, je pomen društva neprecenljiv. Obnem pa društvo skrbi, da vsi najdeni predmeti pridejo v domači muzej, ki naj bo nekakšna slika davne prošlosti našega orožja. Jutri se bodo prvi odprla vrata našega muzeja, ki bo važen faktor tudi v pospeševanju tujeskega prometa v Krškem.

Prva zamisel ustanovitve muzeja v Krškem sega precej daleč nazaj. Nerazumevanje merodajnih činiteljev je takrat zavrla vsako akcijo. Vedno nove najdbe in odčitja pa so klicale vedno bolj po taki ustanovi, saj je vse bogato gradivo vedno odhajalo drugam, čisto po nedovoljenih potih. Dotlej smo ostali takoli brezni rok. Kmetije so začeli pravo trgovino z najdenimi in izkopanimi predmeti, ki je zlasti cvetela okrog Drnovca. Zgodovinsko zanimive zgradbe so zaradi brezskrbnosti lele propadati, ker ni imel kdo skrbeti zanje in tudi ni bilo smisla med takimi, ki bi lahko pomagali. Številna raziskavanja raznih naših priznanih strokovnikov so bila pri nas vedno kronana z uspehom in je ime naše okolice vedno bolj slovelo med zgodovinarji in arheologi. Ljudstvo se je pri vsem tem začelo vedno bolj zanimati za zgodovino našega kraja in čule so se ponovno zahteve po ustanovitvi muzejskega društva v Krškem, posebno ker je Aumanna zasebna zbirka vedno bolj karala kaj bi lahko imeli v Krškem, ko bi bili malo uvedenejši. V začetku lanskega leta se je ponovno začel širiti pokret za ustanovitev muzejskega društva, ki se je končal s septembrskim ustanovnim občnim zborom. Kako važna, da je ta ustanovitev za Spodnje Posavje, je dovolj jasno pokazal središčni načelnik g. dr. Tomšič, ki je prevzel sam predsedstvo društva. Takoj ob ustanovitvi si je društvo naložilo čim uspešneje širiti propagando med ljudstvom in takoj začeti z delom.

Takoj so se začela pogajanja, da bi društvo svojim potrebam primeren dom, in v kratkem so rodila prve sadove. Cerkevna oblast je dovolila v ta namen zapuščeno cerkev sv. Duha, katero je krški župnik in dekan g. Kurent v novembru razveljavil. Takoj po razveljavitvi so se začela v cerkvi dela. Predvsem so jo popravili in na preuredili, da sedaj lahko ustreza svojemu namenu. Med tem časom, ko se je v Krškem pripravljalo mlademu društvu dom, se je širila misel po potrebi lastnega muzeja vedno bolj med narod in je žela naravnost presenetljive uspehe. Znani so primeri, ko so posamezni lastniki raznih zgodovinskih spomenikov darovali muzejskemu društvu razne dragoceneosti le proti pisni izjavi, da bodo ostali last muzejskega društva v Krškem in ne bodo romali v druge muzeje.

Jutri, ko se svečano odpro vrata našega zgodovinskega hrama, bomo lahko videli prve uspehe mladega društva, ki se je moralo ves čas boriti z gmotnimi ovirami. Pod pokroviteljstvom bana g. dr. Natlačenca bo svečana otvoritev ob 11. ob prisotnosti predstavnikov oblasti in številnih društev, ki so že prijavili svoj prihod.

Upamo, da ne bo v našem srezu kakor tudi ne v brežinskem nobenega intelektualca, ki se ne bi udeležil tega tako važnega dogodka, ki bo važen mešnik na kulturnem polju Spodnjega Posavja. Najavljen je prihod številnih zastopnikov tudi od drugega, predvsem pa želimo, da bi bila domača sreza polnoštevilno zastopana pri svečanosti.

Sklepi Protituberkulozne zveze

Ljubljana, 9. novembra Protituberkulozna zveza v Ljubljani je na seji upravnega odbora dne 23. oktobra t. l. sprejela naslednje sklepe:

1. Problem o tuberkulozi na vasi V tem oziru naj bi se razširila aktivnost dispanzerjev v vaseh. Zato je PZ sklenila prirediti tečaj za zdravilnike, na katerih naj bi se v izbranih referatih razpravljalo to vprašanje. Razen tega je odobren sklep, da se vpleljejo sestanki učiteljev, kateri bi na podlagi strokovnih referatov pri teh sestankih uspešno pripomogli k propagandi in svoje delo na socialnem polju še bolj porabil. Protituberkulozna zveza bo poživila svoje delovanje v zimskem času s propagandnimi predavanji, razpečevanjem razglednic, brošur itd.

2. Odbor je nadalje sklenil nabavo božičnih razglednic dveh vrst in sicer vsako vrsto po 7.000 komadov.

3. Odbor si je osvojil pravilnik o skladu za socialno pomoč revnim jetičnim bolnikom in je sklenil, da vsi za socialne sklade pri protituberkuloznih dispanzerjih dni 50.000.

4. Sprejet je bil tudi sklen glede razpisov namenov za bizijska stanovanja.

5. Končno je odbor dolžil vsoto 10.000 din, ki naj se razdeli med najpotrebnejše šolske kuhinje v naši barovini.

Ko to objavljamo, se obračamo na našo javnost z živo in nujno prošnjo, da te naše akcije vsestransko in učinkovito podpre tako v moralnem kakor tudi materialnem obziru, kar bi zagotovilo zadovoljiv uspeh našemu prizadevanju.

ŠAH

Iz ČSK

Centralni šahovski klub se bo udeležil jutrišnjega medklubskega brzpoteznega turnirja SZS s tremi moštvi. Igralci naj bodo ob 9.30 v letni dvorani hotela Slon.

V pokalnem turnirju ČSK-a so bile doslej vse partije silno borbeno in je melokatera končala pred prekinitvijo. Iz prvega kola je srečanje Šorli-Herman prineslo odločen rezultat, iz tretjega kola pa je bila partija Herman-Germek ponovno prekinitvena v boljši poziciji za sledenja. V četrtem kolu je bila najvažnejša francoska partija Furlani-Siška. V ostri igri je Furlani zaradi napačne kombinacije izbežil kvaliteto in prekinil partijo v nekoliko slabši poziciji. Herman je kot črni s prečiznim manevrom osvojil Arriglerjevo figuro in zmagal. Partija Puc-Sorli je bila preložena. V petem kolu sta se Šorli in Furlani udarila v izredno težki partiji. V časovni stiski je Furlani pokvaril močno pozicijo, izbežil sledenja še sivo in s tem partijo. Herman je močno vodil napad proti Pucu, ki se je spretno branil. Prekinila sta v nejasni poziciji. V daskem gambitu se je Germek zamenjaval, da bi spravil Arriglerja v težavo, prekinitva sta v remis poziciji. Po petem kolu vodi Šorli 2½, Furlani, Šiška 2 (1), Herman 1½, (1), Arrigler 1 (1), Germek in Puc ½ (2).

Na brzpoteznem turnirju za prvenstvo v novembru je zmagal Puc s 14½ točkami pred Šorliem, ki jih je nabral 14. Tretil do peti Furlani, Požar in Šiška so imeli 11.

Regulacija Savinje v drugem delu pete etape med Gorenjsko in drugimi tehničnimi razdelki sreskega načelstva v mešani režiji, ker je bila tudi druga ponudbena licitacija v Ljubljani brezuspešna. Na razpolago je 1.254.000 din.

Mednarodne obcestne znake bo namestila občina na raznih važnih točkah. Proračun znaša 21.729 din. Mestna elektrarna bo oskrbela razsvetljavo orientacij, tabel na najvažnejših križiščih.

Spomenik kralja Aleksandra I. v Celju Na začetku vprašanja odbora za postavitev spomenika kralja Aleksandra I. v Celju je občina zavzela stališče, da je v načelu pripravljena po svoji moči nakloniti prispevek, če bo odbor ustanovil v Celju primerno socialno ustanovo.

bila kupčija slaba. Do 9. sta bila prodana le dva voza krompirja. Cesar bi človek najmanj pričakoval v teh časih, se je danes zgodilo: krompir se je pocenil. Celo najlepša gorenjskega se ponujali po 1,75 din kg, kar je že lepa razlika v ceni, saj je bil prejšnje tržne dni v splošnem po 1,90 do 2 din. Bilo je tudi precej zelja, vendar je danes prevladoval krompir. Zeljnate glave so prodajali najlažje po dinarju do 25 din.

Nekateri meščani so se danes bridko kotali, da so kupili prej krompir in ga plačali dražje kakor bi ga danes, zlasti se, ker kaže, da bo krompirja še mnogo naprodaj po zmernih cenah, če bo se nekaj lepših tržnih dni.

Pokažimo 10. novembra svojo solidarnost z rojaki, ki jim usoda ni naklonjena!

Boleznica

KOLENDAR

DANES: Sobota, 9. novembra: Božidar JUTRI: Nedelja, 10. novembra: Andrej Avelin

DANASNE PRIREDITVE

KINO MATICA: Prepovedana ljubezen KINO SLOGA: V vrtincu življenja KINO UNION: Vdova KINO MOSTE: Jelnikova pesem in Her-roi zape

KINO ŠIŠKA: Karneval na ledu RAZSTAVA KLUBA NEODVISNIH V JAKOPICEVEM PAVILJONU odprta od 9. do 18.

FILOZOFSKO DRUŠTVO predavanje vseučiliškega docenta dr. Antona Trstenjaka o filozofiji dr. Franceta Vebra ob 18. v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi

MARTINOVANJE SENTPETRSKIH PODRUŽNIC CMD pri Banku na šmartinski cesti

ELITNI RUSKI PLES OB 20. V KAZINI CIRIL METODOV KONCERTNI VEČER bežigravske CM podružnice v telovadnici narodne šole na Vodovodni cesti bo 20.

OTVORITEV DOMA SOKOLA II. OB 20. V TRNOVEM

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFI NESPREMENJENO ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV občni zbor ob 9. v sejni dvorani Združenja inženjerjev, Kazina II.

VOĐSTVO PO RAZSTAVI KLUBA NEODVISNIH OB 11. v Jakopičevem paviljonu. Voda prof. Saša Santel

DEŽURNE LEKARNE

DANES IN JUTRI: Mr. Bakarič, Sv. Jakob trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

MESTNO DEŽURNO ZDRAV. SLUŽBO bo opravljal od sobote ob 8. zvečer do ponedeljka do 8. jutraj mestni višji zdravnik dr. Fran Ciber, Srbska ulica št. 7/L, telefon št. 36-41.

Šesti Hren 10½, sedmi do deveti Arrigler, Kavetič in Kumelj 9½, deseti Samobor 8 itd. Brzega turnirja se je udeležilo 17 klubov igralcev.

Vodstvo kluba je razpisalo ožji kvalifikacijski turnir za drugo- in tretjerazredne igralce. Prijave sprejema T. E. do torka 12. t. m., ko bo ob 20. žrebanje in začetek turnirja.

— Pokalni brzoturnir Slovenske šahovske zveze. V nedeljo 10. t. m. se bo vršil IV. moštveni brz turnir za pokal Slovenske šahovske zveze. Še nobeno leto se ni prijavilo toliko udeležencev, saj bo letos tekmovalo kar 16 moštev, vsako s po 8 igralci. Ta prireditev bo vsekakor pomembna revija slovenskih šahistov, kajti istočasno bo zastopalo barve svojih klubov 128 šahistov. Udeležbo so prijavili: Ljubljanski š. k. in Centralni š. k. s po 3 moštvi; Celjski š. k. in SK Korotan s po 2 moštvima; Š. k. Železnica, Maribor, SK Železnica, Ljubljana, SK Triglav, SK Šostanj, SK Gaberje, Dvorski š. k. s po 1 moštvom. Turnir se bo igral v dveh skupinah po 8 moštev. Iz vsake skupine pridejo v finale po 3 moštva. Turnir se bo pričel ob 9.30 in se bo vršil v dvorani hotela Miklić. Klubi naj prinesejo s seboj svoje tekmovalne šahovske garniture. Reditelji naj bodo v dvorani že ob 9.

Mnogo krompirja na trgu

Ljubljana, 9. novembra Po več tednih je bil trg danes res dobro založen skoraj z vsemi vrstami živil. To je najbrž treba pripisovati v največji meri lepemu vremenu. Vendar prejšnje tržne dni v zadnjih tednih ni bilo nikjer toliko blaga, čeprav je bilo vreme lepo.

Po dolgem času je odzvel tudi perutninski trg. Danes je bilo naprodaj toliko perutnine kakor pred velikimi prazniki. Najbrž je bil trg tako dobro založen zato, ker nekateri meščani praznujejo dve Martinovi nedelji: nedeljo pred 12. novembrom in po njem. Toda kmetiče prodajalke so se letos nekoliko upravnale, če so mislile, da meščani zdaj prav tako lahko kupujejo perutnino, kakor so jo prejšnja leta. Ker je bilo malo povpraševanja, so cene nekoliko postale. Naprodaj je bilo največ kokoši, a tudi nekaj lepih gosi, ki pridejo redko na naš trg. Precej lepe, težke gosi so danes prodajali po 100 din. Doslej v tej jeseni še ni bilo naprodaj puranov, ki so jih prejšnje čase dovažali iz Slavonije in Bosne. Letos smemo pričakovati, da se bodo purani pocenili, ker ni izvoza v Anglijo. Marsikdo ne ve, da smo izvažali v Anglijo v sezoni od oktobra do februarja po 12 do 20 vagonov puranov — iz Ljubljane. Žive purane so dovažali v ljubljansko klavnico, tam so perutnino lepo pripravili in pakirali ter odposlali s hladninami vagoni na daljino pot. Zdej, ko se je izvoz ustavil, bi moralo torej biti tem več perutnine na naših trgih. Zakaj je doslej ni bilo, je težko reči. Medtem ko je bila perutnina danes nekoliko cenejša, so bila jajca zelo draga. Sveža jajca so prodajali v splošnem po 2 din in le osušena so bila po 1,50 do 1,75 din.

Meščani so danes vprav strmeli, ko so zagledali na Sv. Petra nasipu toliko voz krompirja. Bilo ga je okrog 20 voz, torej rekord v tej sezoni. V jutrnjih urah je

Velike konjske dirke

Ljubljana, 9. novembra Kakor smo že poročali se bodo pod pokroviteljstvom bana g. dr. N. Natlačenca vršile dne 10. in 12. novembra velike konjske dirke na stadionu ZSK »Hermesa« v Spodnji Šiški. Dne 10. t. m., v nedeljo se bodo dirke ob 14. uri, dne 12. t. m., v torek pa kot posebna valemenska atrakcija ob 19. uri ob razsvetljavi električnih obločinic.

Za dirke se je prijavilo dozdaj 20 najboljših kasaških konj Američanov domače vzreje in 17 jahalnih konj. Med prvimi so najboljši predstavniki znane ameriške pasme iz našega ljutomerskega rejjskega okoliša. Skupne nagrade za oba dneva znašajo din 26.000. Na dirkah bo po vzorcu velikih dirk v tujini posloval totalizator — stava na konje.

Prireditve je velikega pomena za našo konjerejo, važno panogo kmetijskega gospodarstva. Konji naše domače vzreje so že ponovno širom naše države in v inozemstvu izpricali svoje odlične sposobnosti in dober glas, ki ga uživajo. Dirke obetajo biti med vodilnimi športskimi prireditvami v letošnji sezoni.

Najkrajši dohod na dirkališče je od tramvajске postaje pri Gaslinem domu v Spodnji Šiški.

Iz Kamnika

— Br. Andreju Hribarju, požrtvovalnemu in nesebičnemu sokolskemu delavcu, priredi tukajšnje društvo poslovnih večer, ki bo drevi v restavraciji Narodne čitalnice. Sokoli in prijatelji iskreno blajbeni.

— Nabiralno akcijo za obmejne Slovence priredi tukajšnja CMD podružnica v nedeljo 10. t. m. Pri tej akciji bodo sodelovala tudi ostala narodna in nacionalna društva ter organizacije. Vsakdo naj po svojih močeh daruje v zavesti, da gre za pošteno narodnoobrambno stvar.

Danes premiera odličnega umetniškega filma

Vdova

s znano dramsko umetnico Emmo Gramatico, lepo Iso Polo in priznanim mojstrom modnih vlog Ruggierom Ruggierjem. — Film na stičnem način obravnava odnos med snaho ter tačo in tasto in vprašanje, ali ima lepa mlada vdova pravico do ponovne močvirje. Igra je podana tako življenjsko resnično, da bo za vsakogar doživljeno, ki ga ne bo pozabil!

KINO UNION
Tel. 22-21

Istočasno predvajamo domači film

Odkritje spomenika kralju Aleksandru I. v Ljubljani

Predstave danes ob 16., 19. in 21.15 uri, jutri v nedeljo pa ob 10.30 ljudska predstava po zmizanih cenah in ob 14.45, 17., 19. in 21.15 uri!

ZKD za utrditev nacionalne moči

Tudi jutrišnji občni zbor ZKD bo manifestacija kulturnih naprednih delavcev, ki nesebično služijo idealom domovinske ljubezni in državljanske zavesti

Ljubljana, 9. novembra. Jutri se bodo zbrali v Ljubljani delegati vseh številnih članic Zveze kulturnih društev iz vseh krajev Slovenije. Kakor vsa leta doslej, bo tudi jutrišnji občni zbor ZKD močena manifestacija naših prosvetnih in kulturnih delavcev, ki že dolga leta posvečajo vse svoje delo visokim idealom domovinske ljubezni in državne zavesti.

Stremljenje po duhovni strnitvi vseh nacionalnih sil vodi te odločne in zavedne borbe skozi dobo stalne vztrajnosti in mračnih pogledov v bodočnost. Postavlja jih pred probleme za katere smo mislili, da so že zdavnaj rešeni. Zato je bila in bo vsa njih skrb posvečena le delu za utrditev naše nacionalne moči in slege.

Uspešno je bilo delo zveze v pretekli poslovni dobi. S področjem delom in v skladu z lasko leto razglašeni smernicami je ZKD nadaljevala in razvijala svoj program. Okoliščine, ki se spreminjale, so bile vse prej kot ugodne. Vendar bo občni zbor pokazal, da so mladi napredni borci premagali vse težave in opravili delo uspešno. Odpadle se razne manifestativne prireditve, zato pa je bilo notranje življenje v društvih, ki so članice zveze, toliko bolj razgibano.

Da se tudi v težkih časih lahko mnogo stori za visoke smote, kažejo izredni uspehi nekaterih društev, ki so dosegla v letošnjem letu lepše uspehe kot kdajkoli. Naj omenimo samo poštvene in Sokolskega društva v Kamniku in Sokolskega društva Ljubljana II., ki je dogradilo krasen dom, katerega bo danes izročilo slovesno svojemu namenu.

Ti in še mnogi drugi uspehi naj vzpodbujajo našo javnost, da bo v bodoče še bolj

podpirala idealno in tvorno delo nesebičnih kulturnih delavcev. Omeniti je treba pri tem, da so danes nacionalne prosvetne organizacije odvisne žal samo od plemenitosti posameznikov in zasebnih ustanov. Tem, ki so tudi v pretekli poslovni dobi podpirali nacionalno delo ZKD, gre iskrena zahvala vse naše nacionalne javnosti.

Odbor je delal v najlepši slogi: dasi je bilo delo zaradi raznih ovir dostikrat neprijetno in odgovorno. Naša nacionalna javnost se bo po poročilih odborovnikov prepričala, da je ZKD zaključila poslovno dobo uspešno in da bo pravilno ocenila dela odbora. Delo in poročila o njem se bodo komu zdeli skromna, ker ZKD ne istoveti manifestacijskih prireditev svojih številnih članic z delom osrednjega društva, niti se ne poslužuje shodov ali taborov, o katerih bi se na občnem zboru na široko razgovorilo in razpisalo. Poročila odborovnikov ne obsegajo dela, ki ga opravljajo članice leto za leto po lastni pobudi, temveč se omejujejo na delo, ki se je opravilo le s pobudnim posegom centrale v posamezna društva. Zborovalci pa bodo imeli priliko slišati tudi o velikem nacionalnem delu, ki se ga opravile posamezne članice in to na podlagi statističnih podatkov. ZKD obsega teritorij bivše ljubljanske oblasti. Na tem prostoru je organiziranih 374 društev, od katerih je bila velika večina v stiku s centralo. Na novo so pristopila tri društva.

Zaradi odredbe notranjega ministra so morale odpasti vse večje prireditve od druge polovice maja dalje. Proslavo »prosvetnega dne«, za kar je bil določen ves mesec maj, so morali izvesti samo nekatera društva. Med najlepše prireditve moramo šte-

ti prireditve Bralnega društva v Trzinu, Narodne čitalnice in Sokola v Kamniku, Sokola in Jesenicah, Sokola na Vrhniki, Sokola in Jadranske straze v Podnartu, Sokola v Domžalah, Sokola v Gorah pri Bledu in Sokola v Dolenjem Logatcu.

Dobra je bila zveza med članstvom in centralo, kljub temu da je bila možnost stika v letošnji poslovni dobi zaradi izrednih prilik zelo majhna. V okviru možnosti je centrala nudila vsem članicam potrebno podporo. Prepričani smo, da bo razmerje med članicami in osrednjim društvom ostalo še nadalje tako prišlo.

Veliko pažnjo je odbor posvečal večjim prireditvam in proslavam, na katere je poslal svoje zastopnike. Odseki so opravili svoje delo vestno, posebno pomembno prosvetno delo sta opravila propagandni in predavateljski odsek, ki sta skupno izvedla določen program. ZKD je priredila 102 predavanj, ki so bila vsa odlično obiskana. Podprati je treba veliko poštvenost predavateljev, ki nudijo zvezi svojo podporo. Število predavanj, izbira in velik obisk so zgovoren dokaz o visoki kulturni ravni edinic zveze in njih voditeljev.

Propagandni odsek se je v zelo neugodnem času lotil težke naloge, to je poizvitve okrožnih odborov. Številne prosvetne konference, katerih namen je bil poglobitev dela, so opravile prvo etapo pri delu za poizvitve teh odborov.

Po podatkih dramskega, knjižničnega in tiskovnega odseka se bodo zborovalci lahko prepričali, kako zelo delavna so društva, ki so vključena v ZKD in kako neizčrpen vir moralnih sil je na braniku naše svobode in naše neodvisnosti.

skih stroškov leto 1914 (indeksna številka 100), sprevidimo, da mora zdaj delavska družina izdati za svoje preživljanje 3,35% več kakor pred vojno, kajti indeksna številka znaša 103,35. V primeru s cenami l. 1929 pa znaša zdaj indeksna številka 99,5 odstotka, to se pravi, da so bili življenjski stroški prejšnji mesec samo za pol odstotka nižji kakor v letu najvišjih cen.

Septembra je znašal eksistencijski minimum delavske družine 2524,47 din, prejšnji mesec pa 2578,69. Lani oktobra so znašali minimalni življenjski stroški 1842,35 din. Letos oktobra so bili življenjski stroški za 39,98% višji kakor pred letom. Pred letom smo torej še živeli v zlatih časih, čeprav nismo nič manj tožili nad dragino kakor zdaj.

V primeru iz leta 1914 in 1929 je zdaj stanovanjska najemna cena nizka, čemur je treba pripisovati, da skupni življenjski stroški znatno ne presegajo višine v teh letih. Zdjaj so izdatki za stanovanje še vedno za 9,95% nižji kakor l. 1914 in celo za 29,02 odstotka kakor l. 1929. Toda oblika in obutev sta dražji za 33,07% kakor l. 1914, za 2,05% kakor l. 1929 in celo za 67,33% kakor lani avgusta. Hrana je za 6,13% cenejša kakor l. 1914, za 13,93% dražja kakor l. 1929 in za 56,27% kakor lani avgusta. Stroški za kurjavo in razsvetljavo so za 11,97% večji kakor l. 1914, za 19,83% nižji kakor l. 1929 in za 16,36% večji kakor lani avgusta. Po »Indeksu« so izdatki za kurjavo in razsvetljavo oktobra niso povečali, to se pravi, cene so ostale nespremenjene. Po teh številkah torej sprevidimo, da sta se v primeru s cenami l. 1914 in lani avgusta najbolj podražila oblika in obutev, v primeru s cenami l. 1929 pa je najdražji živež, ki se je tudi prejšnji mesec najbolj podražil.

Mojster Japel

Ljubljana, 9. novembra

Samo preprosti mizarški mojster je, a lahko rečemo, da ima mnogo več prijateljev kakor marsikateri minister; a poštenost in marljivostjo solidnega ljubljanskega obrtnika, s delom svojih rok v pravem pomenu besede si je pridobil spoštovanje med meščani. Mojster Karol Japel se je rodil pred 75 leti v Blagovici in prijetelj so se ga spomnili ob njegovem tistem jubileju ter mu ob tej priložnosti čestitajo. Vse mojstrovsko življenje je delavnik in se zdaj, v tako lepi starosti, je dan za dnem v svoji delavnici na Zvezjaku od jutra do večera pri delu. Kakor pošten, je ostal vedno tudi reven; dela brez pomočnikov in vajencev. Skromno se preživlja s življenjsko tovarnišico Tončico, ki letos obkupa svojo 70letnico in ki mu je pomagala kot vzorna mati vzgojiti ter vzrejati hlapca otroka: enajst se jih je rodilo, živi so pa še trije sinovi in dve hčerki, vse preseljene. En sin je ostal na bledu. — Mojster Japel se je izučil pri podjetju Petruzu v Hrenovici. Pri tem podjetju, ki je medtem triletar menjalo svoje lastnike, je delal celo 37 let. V svoji delavnici pa dela še 20 let. Da, nad pol stoletja samega dela in mnogo, mnogo strsti! Toda kljub temu ali morda prav zaradi tega je mojster še povsem zdrav ter del. Nikdar ni bil bolan zato pa tudi smemo upati, da bova z ženo zdrava in zadovoljna do kraja življenja zlasti poštena.

Križanka

1	2	3	4	5	6
	7		8		
9	10			11	12
13		14		15	16
17	18		19	20	
	21				
22			23		24
25		26	27		28
29	30			31	
	32	33	34		
35			36		

Pomen besed

Vodoravno: 1. ločilo, 4. povelje, 7. višji muslimanski duhovnik, 9. moško ime, 11. ruska reka, 13. vrsta pesnitve, 14. višji državni funkcionar, 16. predlog, 17. vojaška edinica, 19. moško ime, 21. odpadnik, 22. grška boginja, 23. poglavar arabskih plemen, 25. latinski veznik, 26. kemična prvina, 28. ženska, v katero se je zaljubil ževs in jo spremenil v kravo, 29. huda bolezen, 31. del strehe, 32. žensko ime, 35. bajeslovna ustanoviteljica Kartage, 36. obrtnik.

Navpično: 1. istrsko mesto, 2. gora na Primorskem, 3. kem. znak za prvo, 4. pamet, 5. posoda, 6. grški modrijan, 8. števnik, 10. vrsta gledališke igre, 12. istrsko letovišče, 14. jugoslovenska pokrajina, 15. afriška reka, 18. veznik, 20. oblika osebnega zaimka, 22. okrutni judovski

kralj, 24. zločinec, 27. vrsta pesnitve, 30. posoda, 31. oziralni zaimek, 33. japonska narodna družabna igra, 34. krajevni pri-slov.

Rešitev križanke, objavljene prejšnjo soboto

Vodoravno: 1. Zlin, 4. kolo, 7. Nimes, 9. as, 11. Šar, 12. He (hellj), 13. tam, 15. Beg, 16. Omiš, 18. para, 19. Orinoko, 20. obad, 21. Leda, 23. Don, 25. rob, 26. r r, 27. ser, 29. tu, 30. titan, 32. neon 33. ka-va.

Navpično: 1. zlato, 2. in, 3. Niš, 4. ker, 5. os, 6. omega, 8. maj, 10. Samobor, 12. Heročot, 14. Miran, 15. baker, 17. šid, 18. pol, 20. Odrin, 22. abuna, 24. pet, 27. sin, 28. rak, 30. to, 31. na.

Tatvine

Radeče, 7. novembra

Celo poljski pridelki na njivah niso varni pred tatovi. O tem se je prepričal g. Medvešek, ki je pustil koruzo delj časa na njivi v nadi, da mu bo bolj dozorela. Ko je pa prišel pred dnevi na svojo njivo, je zalotil tam dobro znanega možakarja, ko si je ravno optal vrhvan koč koruze. Ker možakar ni nujno potreben tako samovoljno pridobljene podpore in da se iz-ogne morebitnemu sodnemu postopku, je radevolje pristal na zahtevo oškodovanca, da mu plača po 5 din za vsak manjkajoči koruzni stek na njivi. Tako je ta reč zaenkrat likvidirana.

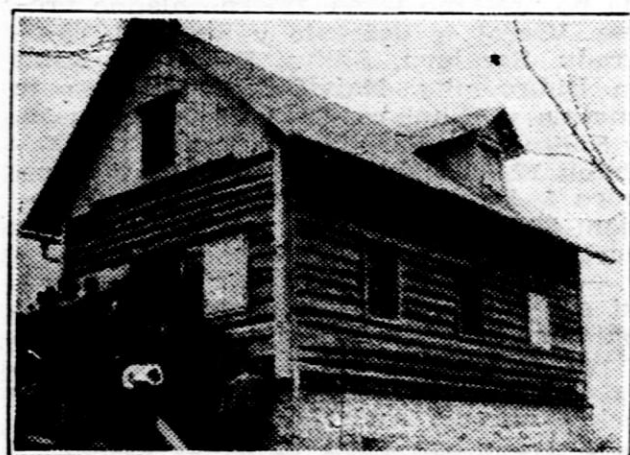
Bolj zamotana zadeva pa je tatvina, katero je zagrešil sedemletni rejenček posestnika Srečka Zalarja na Goreljah. Mali nepridiprav je ukradel bližnjim sosedom okrog 200 din, svojemu redniku pa skoraj celih 800 din. Kako je mali pokvarjenec zapravljal skoraj cel tiskarec, se ne ve, zato se širijo govorice, da je bil deček le orodje neke starejše osebe. Koliko te govorice odgovarjajo resnici, bodo skušali dognati naši orožniki, ki se zanimajo za to zadevo.

Vtisi z izleta na Ljubnik

Shojena pot proti vrhu kaže, da je ta hrib dobro obiskan

Ljubljana, 9. novembra.

Ker je imej dopoldanski brz vlak znatno zamudo, tudi ni bilo pred kolodvorom na Trati nobenega voza da bi se peljali do mesta, temveč smo jo ubrali po široki, precej uglati cesti, kjer prede slaba pešcem, ki se morajo umikati vozovom v blato. Tu se zopet pokaže velika pomankljivost, da se pri ureditvi ceste ni nič na to oziralo.

Koča na Ljubniku

Dan je bil meglen, le sever in barometer sta kazala, da se bo vreme izboljšalo, in tako smo tvegali ta nedeljski izlet. »Slovenski Narod« je priobčil oni dan lep dopis, kako se razširja in lepša škofja Loka. Spomnil sem se na čase, ko sem pred mnogimi leti v kulturnem delu obiskoval to prijazno mesto. Zato mi je prav prišlo vabilo na ta izlet. Odkar je planinski dom na

Ljubniku, nisem bil gori, ter me je tudi radovednost vlekla na gorc.

Kolodvor na Trati je olepšan. Na cesti živahen promet in ob nji opazni mnogi novih stavb, vse tako, kakor je napovedal »Slovenski Narod«. Dostop do kapucinske cerkve je lepo urejen. Seveda se pot za nunskim zidom skozi Vincarje ni spremenila, še manj pa steza, ki drži navkreber proti našemu cilju. Preskočiti je bilo treba po deževju narasle potoke. Megla je zakrivala okolico. Dreve polonjena od zadnjega zgodnjega snega je na več mestih ležalo preko poti. Malo nad vasjo smo bili iz megle. Poslajalo je sonce in o pri se nam je lep razgled na Storžič in na Kamniške planine, proti jugovzhodu pa na dolomite. Prijazne cerkvice pri Sv. Andreju in Ožboltu so pozdravljale v daljavi.

Shojena pot proti vrhu kaže, da je Ljubnik dobro obiskan in da je tudi dostop v dobri oskrbi. Burja je bila, ko smo prišli do koč. Tembolj se nam je prilagela topla gostilniška soba in dobra postrežba. S terase in proti zahodu je bil krasen pogled na Triglav in njegove sosedo. Vrnili smo se po isti poti in prišli pod starim gradom v dolino. Valvasor omenja, da je bil tu nekoč sedež mogočnih loških gospodov ter da je bil grad že o njegovem času zapuščen in je razpadal. »Divjo loke« imenuje te razvaline in samotno okolico.

Mrak je že bil, ko smo prišli v mesto. Ulice so bile razsvetljene. Pa, kakor dopoldne, smo jo mahnilni na Trato, kjer smo v restavraciji pred kolodvorom v prijetni družbi domačinov prebili čas do odhoda vlaka.

Primer modernega lokala v Ljubljani

Pred glavno pošto dobimo pravo trgovsko palačo

Ljubljana, 9. novembra.

Trgovski lokali so se v Ljubljani v zadnjem desetletju naglo modernizirali, ne le, da se je lepo razvijalo aranzirstvo, temveč tudi v tehničnem pogledu. Tudi mlajša generacija se dobro spominja, da je bilo v Ljubljani še celo po vojni dolgo zelo malo večjih in moderno urejenih trgovskih lokalov. Svetle, prostorne trgovine z moderno opremo, skratka, vele mestne trgovine, pri nas dolgo nismo poznali. Šele zadnja leta so se začela uveljavljati načela sodobne arhitekture tudi v naših trgovskih hišah. V zadnjem desetletju je bilo sezidanih v našem mestu mnogo hiš s številnimi poslovnimi lokali in trgovine so se začele seliti iz starih hiš v nove. Kjer so pa še ostale v starih lokalih, ki so bili po večini pretežni in zlasti premračni in prezidki, so jih začeli prezidavati.

Kljub temu se zdaj ni v Ljubljani mnogo res vele mestnih trgovin tudi po svoji zunanosti. Večina trgovin, tudi najmodernejših, ima še vedno izlozbeno okna starega sloga, ker pač sama konstrukcija posloja ne dovoljuje, da bi namesto obodnega, nosilnega zidu stopila v vsej dolžini steklena stena. Moderna trgovina v pritličju je odprta vsa očem kupcev, da nikjer ne opazi niti stebra, ki nosi zidovje in strop nad njo, kakor da je arhitektu posrečilo premagati težnost.

Primer taknega trgovskega lokala se nam bo kmalu pokazal sredi Ljubljane; pred glavno pošto se luči izza razvalin

nizke hiše preteklega stoletja prava trgovska palača, zidana res smotno ter svojo namenu ustrezajoče. Gradivo in slog izdajata na prvi pogled značilno moderno arhitekturo, ki stremi predvsem po smotnosti in dosega lepotne učinke z gladkimi ploskvami, ravnimi črtami in svetlimi oarvami.

Trgovina Bate na vogalu Aleksandrove ceste in Selenurgove ulice bo odprta v soboto 16. t. m. Pojutrišnjem bodo delavci začeli podirati zadnji ostanek stare hiše ob Bonačevi trgovini in čez teden dni o vsa čelna stran ob Selenurgovi ulici prsta in urejena. Dotlej, torej teden dni, bo trgovina trdke Bate počivala. Vselili se bodo v dokončno urejen velik ogelni lokal v novem posloju in odprli trgovino, ko ne bo od nji več nobenega sledu stare hiše. Lokal je zdaj v glavnem že urejen. Najbrž je eden največjih, če ne največji v Ljubljani. K njemu je priključena še del prvega nadstropja. Pripravljeni so pa tudi že na otvoritve drugi lokali v pritličju, ki so sicer znatno manjši, a prav tako moderno urejeni po svoji zunanosti in opre-mi. Ob Selenurgovi ulici bo lekarna, v kotu ob Bonačevi trgovini pa bo po široki, z izlozbari okrašen pasaji izhod iz novega kinematografa. Pasaja je tudi ob trgovini Roline na Aleksandrovi cesti, ki bo delno služila tudi za kinematografsko čakalnico. Na levi ob njih bosta še dve trgovini, prodajalna slaščic in parfumerija.

še vedno pomanjkanje bencinske mešanice

Tovarne še vedno ne dajejo dovolj špirta za mešanje z bencinom

Ljubljana, 9. novembra

Ze približno 6 tednov v Ljubljani primanjkuje bencinske mešanice, kar seveda ne more ostati brez posledice za gospodarsko življenje. Dovolj velika škoda je že zaradi zastoja v prometu z motornimi vozili, kajti večina avtomobilov pri nas še vedno uporablja bencinsko mešanico kot pogonsko gorivo. Že večkrat smo dokazovali, da je promet z motornimi vozili v najtesnejši zvezi s številnimi gospodarskimi strokami, da ga ne morejo več pogrešati trgovina, industrija in obrt. Prav tako trpe te gospodarske stroke, ker so prizadete bodisi posredno ali neposredno zaradi zastoja v trgovini z motornimi vozili, ker imajo mehanične delavnice čedalje manj dela, ker je zelo zmanjšan zaslužek avtobusnih in prevoznih podjetij itd. Zaradi pomanjkanja goriva so pa prizadeta tudi mnoga industrijska in obrtna podjetja, ki uporabljajo bencinsko mešanico v svojih obratih. To zlasti v teh časih ni malenkost, ko gospodarsko življenje ovira že toliko drugih nelagodnih težav.

Ali je pomanjkanje bencinske mešanice tudi nujno zlo? Nikakor ne; tudi ta primer je eden izmed tistih tako značilnih za naše gospodarske razmere, ki dopuščajo nekaterim posameznikom ribariti v kalnem. Ves čas odkar ljudje vprašujejo po krivcih, slišijo eden in isti odgovor: bencina je sicer dovolj, premalo je pa špirta za izdelavo mešanice. Prodaja samega bencina ni dovoljena, in rafinerije, ki imajo sicer dovolj čistega bencina, čakajo, da jim tovarne pošljejo špirt. Pred tedni je centrala za špirt objavila poizvedbo, da so letos tovarne špirta začele delati pozneje, ker se je zakasnila tudi kampanja sladkornih tovarn; niso dobile melase. Razen tega je bila, po tej izjavi, tudi lani produkcija špirta manjša, ker je bila slabša letina koruze. Narovedovali so pa, da bo na trgu kmalu dovolj novega špirta.

Minilo je zopet več tednov, a bencinske mešanice še vedno ni dovolj na trgu iz istega razloga: ni dovolj špirta. Toda s samim tem pojasnilom se ne moremo več zadovoljiti. Zakaj ni še vedno špirta? Tovarne vendar zdaj obratujejo s polno paro. Kam gre špirt? Če so naše tovarne špirta prejšnja leta lahko krile domače potrebe, zakaj jih ne morejo zdaj? Poraba špirta za mešanje z bencinom je prav za prav majhna, saj je znano, da celotna poraba pogonskega goriva v naši državi ni velika. Naravnost smešno bi pa bilo trditi, da nimamo dovolj špirta za bencinsko mešanico, kolikor je porabimo sproti.

Ljudje, ki dobro poznajo razmere, trde, da naše tovarne producirajo dovolj špirta, a da ga raje prodajajo na zunanji trg, kjer jim ga bolje plačajo. Tega bi jim nihče ne zameril, če bi bile zagotovljene dovoljne količine špirta za najnujnejše domače potrebe. Takšne malomarnosti gospodarstvo ne more prenesti brez velike škode. Kdo jo bo plačal? Tisti, ki hočejo nekoliko več zaslužiti s prodajo špirta?

Na trg prihajajo zelo male količine bencinske mešanice, a še tega blaga vselej ne dobe najpotrebnejši. Potrebno bi bilo strogo nadzorstvo nad izdajo dovoljenj, ki jih izdaja finančna oblast za neposredne nakupe bencinske mešanice pri grosistih. Včasih dobe dovoljenje za nakup bencinske mešanice ljudje, ki je pri najboljših volji ne morejo sami porabiti, če jo soloh porabljajo. To jim pa ne dela velikih skrbi, kajti v času pomanjkanja pogonskega goriva, ki je razen tega še napredal na nakaznice, ni težko prodati te dragocene tekočine. Zato se dozaja, da nekateri prodajajo bencinsko mešanico »pod rok« celo po 12 din liter, skoraj 5 din dražje od uradno določenih cen.

Prosimo torej: Več bencinske mešanice na trg in več reda, reda in še enkrat reda povsod!

Življenjski stroški zdaj visoki kakor l. 1929

Po reviji »Indeks« so se življenjski stroški oktobra povečali za 2,14%

Ljubljana, 9. novembra

Val draginje še vedno ne pomenja, česar zlasti pred začetkom zime ne moremo pričakovati. Če draginje ne bilo mogoče zaje-ziti dostej bi bilo prazno upanje, da bodo nenadno zdaj začeli učinkovati neki čudni ukrepi. Primerjanje števil življenjskih stroškov v posameznih mesecih nam kaže celo neko zakonitost neprestanega naraščanja. Dva manjša nihanja smo opazili junija in avgusta na račun sezonske po-cenitve živeža. Mesечно poročilo, socialno sta-tistične revije Benka-Grada »Indeks« nam kaže, da so se življenjski stroški povečali v letu dni za 45,26%. Življenjski stroški se torej povečajo povprečno za 3,8% na me-sec.

Ali naj rečemo, da smemo biti zadovoljni, ni ker povečanje življenjskih stroškov ok-tobra ni doseglo tega povprečja? To bi bi-la kaj plehka tolažba, kajti moramo vedo-ti, da ljudje zdaj od meseca do meseca težje prenašajo dragino, saj je lok že pre-napet. Če torej draginja še narašča v teh časih, ko je že marsikoga izčrpala pomeni tudi najmanjša podražitev neznočno po-slabšanje. Po »Indeksu« so se življenjski stroški oktobra povečali za 2,14%. Najzna-čilnejše je, da so se zdaj življenjski stroški približali že skoraj povsem višini l. 1929, ko so bili najvišji po vojni in tudi nekoliko višji kakor l. 1914 pred začetkom svetovne vojne.

Če vzamemo za pravečjo sodanji življenj-

ALNO MATICA, tel. 22-41
Predstave ob 16., 19. in 21. **»Prepovedana ljubezen«** (MANON LESCAUT) je krasen muzikalen film
Pojeta BENIAMINO GIGLI in Maria Caniglia. — Film za nežne, lirčne duše in za resne, moralizujuče značajce... Lepota...
poezija... glasba... čustvo...

Zlasti dandanes moramo spoštovati materinščino

Misli ob novem „Pregledu slovnice slovenskega književnega jezika“ — Ali že gojimo kult jezika?

Ljubljana, 9. novembra
Če je med Slovenci še vedno toliko »jezikoslovcev«, kakor ji je baje bilo včasih, moramo biti tega samo veseli, kajti čim večje zanimanje kažejo ljudje za jezikoslovno vprašanja, tem bolj ljubijo svojo materinščino, ki je tudi danes največji zaklad zlasti malega naroda; dokler ima še tako mali narod svoj jezik, živi, čeprav so mu izpodrežane vse druge korenine, saj pomeni smrt jezika hkrati smrt naroda. Dandanes med nekaterimi malimi narodi še posebno oživlja kult jezika, kajti jezik je zadnje orožje ogroženega naroda. Ko odpovedo vsa druga sredstva. Prav je tudi, da se ob tej priliki spomnimo, kako se je prav naš mali narod bojeval za svoj obstanek stoletja in da mu je bil jezik najboljši zaveznik, v resnici svetinja — kakor so govorili včasih — najzanesljivejši vodnik iz stisk mračnih dni in pogost tudi edina tolažba, tudi tedaj, ko so ljudje smeli samo še misliti v svojem rodnem jeziku. Zato bi naj naši brusilci ali restarji jezika ne zahtevali edino zase pravice do jezikovnih zadev, namreč o živem jeziku, ki ga vsi govorimo in nekoliko tudi pišemo, soditi in celo govoriti sami. Ko je izšel naš prvi nekoliko obsežnejši pravopis, so nekateri zelo zamerili časopisju, da je pisalo o njem kakor o živih knjigi, ki je pisana za žive ljudi in ne le za zaprašene knjižne police.

Dandanes izid slovenske slovnice ni več tako znamenit dogodek kakor v dobi bojev za materinščino, saj je v rabi več slovnice kot učbenikov in v veljavi je splošno priznana Breznikova Slovenska slovnica. Knjiga, ki je izšla nedavno, ni slovnica sama na sebi, temveč pregled slovnice, pravopisa, pravorečja in stilistike slovenskega književnega jezika; sestavljalec, prof. Stanko Bunc, se je posredilo združiti to zelo obsežno gradivo v precej tesnem okviru, na 152 straneh osmerke. Na knjige, ki obravnavajo postavbe naše materinščine, je treba opozorjati, o njih moramo govoriti, če jezik res spoštujemo in se zavedamo, kaj nam pomeni; opozorjati je treba na nje ker pri nas marsikdo jezika ne spoštuje in ker ga nekateri celo skrunijo, če ga že ne emalovazujejo, da ga radijo malomarno, nespretno in spakljivo. Jezik je spričevalo kulture naroda. Slovenskemu časopisju niso nikdar radi priznavali zaslug za razvoj slovensčine, že od nekdaj pa ga dolže, da pač jezik; vselej, ko govorijo o slabem jeziku, mislijo tudi na liste. Jeziku našega časopisja je treba res marsikaj očitati, a prav ta občutljivost pri listih bi se morala izkazati

ti pri tiskani besedi sploh. Koliko ljudi pri nas res piše lep jezik? Vemo, da pišejo mnogi, a čuta za lep, logičen in res slovenski jezik je menda manj kakor kdajkoli prej. Žal čuta za jezik ne morejo dati nikomur učni pripomočki sami; pesnik ne postane, če se nauči teorije o pesništvu kakor se ni skladatelj vsak, ki pozna note. Vendar ne moremo verjeti, da bi si vsaj malo posluha in smisla za lepoto in pravilnost jezika ne pridobil vsak s pazljivim čitanjem dobrih knjig in prisluškovanjem preproste ljudske govornice. Zakaj se torej književna slovnica tako nesrečno sprevača, ne le v dnevnih, temveč v knjigah in slovnostnih revijah? Za se, da se čedalje bolj vtihotopja v književni jezik zmeda našega govornega jezika; znano je namreč, da slovenska inteligenca v veliki večini ne zna rabiti govornega jezika, kakor da ga sploh nimamo. N. pr. v Ljubljani je v rabi ljubljansčica, ki ni niti enotno narečje, temveč postaja čedalje bolj zmes nestetih slovenskih narečij, ne da bi pri tem prevzemala tudi njihovo besedno bogastvo. Govorni jezik izobraženec je prej izogibal pred narečjem kakor res pravi jezik omikanli ljudje kulturnega naroda. Včasih greše tudi v šolah, kjer govorijo z učenci in narečju celo pri slovensčini.

Ali se pri nas sploh čuti, kdo pokliče — društvo, ustanove, krožek, izobraženec — ki bi gojil kult lepe slovensčine? Sami učbeniki ne morejo dovolj poglabiti ljubezni in spoštovanja do jezika, čeprav so še tako dobri. To velja tudi za »Pregled«. Dosedanje ocene o tej knjigi so bile dobre, mi, nestrokovnjaki, pa želimo, tistih, ki ga ocenjujejo, in onih, ki se bodo bi »Pregled« čitali še kdo drugi razen do skušali z njim pripraviti na izpit iz slovensčine. Tudi kdor se ne zanima za čista jezikovna vprašanja, bo našel v knjigi marsikaj zanimivega, kar ga bo zanimalo o našem književnem jeziku. Ali moramo veste, da se slovenska narečja dele v sedem glavnih skupin in da je skupno 46 slovenskih narečij, podnarečij in govorov? (Pisec pravi, da jih je »okoli 46«, a 46 ni okroglo število).

Narečja so našeta (koroška, primorska, rovtarska, dolenska, goranska, štajerska in panonska) s kratkimi karakteristikami. Mimogrede naj omenimo, da se je pri primerih prehoda trdega l v a v naših narečjih pripetila mala pomanjka; v Slovenskih narečjih ne govorimo mislja (misli) in pepea (pepel), temveč misla, pepel. Pri enozložnih glagolskih oblikah, n. pr.: pel, pil, bril, mel, itd. je končnica

v izgovoru v resnici ja (peja, pija, brija, meja) kakor pri bil (bija), pri večložnih pa pride do redukcije (nosil — nosa, nesel — nesa, hodil — hoda, pisal — pisa, gucal — guca). Pa tudi enozložne oblike nimajo vedno končnice ja: šel — ša, jel — ja, dal — da. No, izjeme so tudi pri večložnih oblikah: kosil — kosija, pokrtil — pokrjila, zapil — zapjila itd. Kakor se jim zdi nemogoče izgovoriti l na koncu samostalnika ali pridevnika pri topolu, orlu, pleveleu itd. drugače kakor srednji l, tako ga ne izgovarjajo tudi v besedi pepel kot a.

O tem naj sodijo strokovnjaki: slovensčina ima četverten l, kakor pravi pisec »Pregleda«. Včasih smo se učili, da ima naš jezik samo tri l: trdnega, srednjega in mehkega. V »Pregledu« je naveden tudi primer zgoljgovornega l. Toda navedemo sta dve besedi, ki laika nista mogli prepričati: grice, čmrlji. Ah, je v prvi besedi res l zlogovoren? Ali ni morda prevzel vlogo samoglasnika r in ne l? V drugi besedi pa bi moral biti l vendar mehki, saj to kaže pisava: lj in zdi se, da zlog zopet tvori r. Če pa ima slovensčina res tudi zlogovorni l kakor drugi slovanski jeziki (češki, poljski, bolgarski), bi kazalo, da bi to tudi učili v vseh šolah.

Veseliti nas mora, da so obravnavana tudi nekatera kolijiva pravopisna vprašanja, n. pr. o pisavi tujih lastnih in občnih imen in o izvedbi pridevnikov iz njih. Med tujkami je naveden sport kakor »Pravopis« in ne sport, čeprav je to beseda angleška in ne nemškega izvora. — Da ne bi bilo več omahovanja, bi bilo prav, če bi si zapomnili pravilo o sklanjativu slovanskih imen: imena na -ski, -čki, -čki, in -y imajo pridevniško sklanjavo; imena na -ov, -ev, -oj in -in je treba sklanjati po primeru samostalnikov. Torej ne več Tolstega, temveč Tolstojca, zato pa seveda Dostojevskega. — V pravorečju pisec zahteva, da izgovarjamo tudi nenačelne samostalnice, a seveda ne smemo pretiravati. Izgovarjati je treba tudi pri nedoločnikih, ne kakor nas uči »Pravopis« in kakor slišimo v ljubljanskem gledališču.

V vseh osmih poglavjih knjige je toliko jedrnat, smotno in pregledno predelane stvari, da bo lahko našel vsak čitatelj kaj zase, čeprav si domislija, da je mojster slovenskega jezika. Tudi številne lepe nauke, ki bi si jih naj zapomnili zlasti iz poglavja o pravorečju. Slovensčina je jezik, ki zasluži spoštovanje ne le, ker njen besedni zaklad šteje že nad 100.000 izrazov, temveč tudi po svoji lepoti — če je že ne ljubite kot svojega rodnega jezika.

Šivicem, dr. Dolinarjem, z Liparjem iz Kranja, z Mirkom in Pahorjem iz Maribora, z obema Sancinovima in Pregljem iz Celja ter še nekaterimi, z našimi pianisti in drugim instrumentalisti — začeli smo delati. Na produkciji glasbenih sol so se začele pojavljati poleg tujih sporadično tudi domače skladbe in v pretekli sezoni me je presenetil Lipovšek z izvedbo svojih mladinskih skladb na svojih serioznih koncertnih večerih v Ljubljani, Mariboru in Celju.

Danes razpolagamo Slovenci s tolikimi klavirskimi skladbami za mladino, da nam je bilo mogoče sestaviti celovečerni spored. Pa je še ostalo.

Na sporedu tega UJMA-koncerta srečamo stare znanca (Mirk Premrl) poleg njih je najjačje zastopana »srednja generacija« (Škerjanc, Osterc, Švara Bravcar, Ščekova, Sancinova, Pregelj, Pahor, Dolinar in Tomc), z njo bo tekmovala »mlajša šola« (Lipar, Cvetko, Šivic) in najmlajši »poudinec« (Jur. Gregorec).

Skladbe so pisane za mladino v dvojnem smislu besede: skušajo se prilagoditi mladinskemu občutju in tudi glede tehnike so mladini primerne.

Pred kratkim sem ocenjeval 10 tovrstnih Škerjančevih kompozicij in sem napisal, da je njegova zbirka vsem inozemskim edicijam te stroke vsaj enakovredna danes lahko to napišem o vseh skladateljih ki sem jih imenoval.

Ves spored bo izvajal na pamet moja žena Marta Osterc-Valjalo, ki ga je zagradila na aprobo najodličnejšemu hrvaškemu pianistu, prof. akademiku Svecislavu Stančiču, ki je izjavil da si sploh ni mogel predstavljati, da je mogoče iz samih mladinskih skladb sestaviti tako zanimiv spored, ki izpolni ves koncert. Ko sem o tem referiral svojim zagrebškim in beograjskim kolegom, so bili vsi presenečeni in navdušeni ter so mi izjavili, da bodo tudi oni pljunili v roke. Edin dr. Miloje Milojevič se ni prav nič začudil in je rekel: »Pa naravno! Vi v Ljubljani več nekoliko godina radite kao jedna muzika!« veselila! Slavko Osterc

Iz Kranja

— Odlikovanje. Ravnatelj meščanske šole G. Josip Lampe je bil odlikovan z redom sv. Save IV. stopnje.

— Bratom in sestram na meji pomoč! Jutri v nedeljo 10. t. m. bo CMD podružnica v Kranju izvedla zbirko za pomoč severnim bratom. Naj ne bo nikogar, ki bi s sodelovanjem ali s prispevki ne omogočil, da bo zbirka dosegla častno višino. Naši severni bratje žive v težavnih prilikah, njih posvetilo jutrišnjim dan.

— Kina »Narodni doma« predvaja drevo in v nedeljo ob običajnih urah odličan film: Nezvesti ljubimci.

— Na naslov banovinske elektrarne. Prešli smo: Odkar je prevzela banovina Mavrevo elektrarno, opazamo, da z elektrarnim tokom ni vse v redu. V zadnjem času je bil zlasti na Mencingerjevem trgu v levem bloku hiš večkrat prekinjen tok. In to v času, ko ga odjemalci potrebujejo. Zato zahtevamo, da se za popravilo namesti dovolj moči, da ne bo treba iskati moneterja ves dan, drugič da hodi pobiralec redno

VIKTOR Mc LAGLEN in BINNIE BARNES v filmu, ki je bil odlikovan z največjo nagrado ameriške akademije umetnosti:

Premiera V VRTINCU ŽIVLJENJA

ali Ahilova peta človeka jednake volje in neustrašivih živcev. Film pester in močne vsebine! — Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri. — KINO SLOGA, tel. 27-30.

po številno in tretjič, da se za visoko plačevanje pri elektrarni vendarle vpele red — SK Mars: SK Kranj. Jutri ob pol 15.30 na tukašnjem nogometnem igrišču reanžirana tekma med drugim zastopnikom ljubljane v ligi in domačim klubom, ki je na prvi tekmi v Ljubljani premagal SK Marsa z 2:1. Ta tekma je bila po čudni poti razveljavljena in tako vlada veliko zanimanje za jutrišnji dvoboj. Po starem tranksem pravilu se mora jutri »skazati pravica«.

— Osebnost vesti. Z davčne uprave je bil premeščen v Ljubljano g. Jože Gričar,časni davčni esksekutor. Na novo je bila nameščena gđ. Renata Rusova.

— Vlomi v žilvske šrambe. Na mestni policijski sta prijavila gg. Vrtačnik in Wergig, da jima je bilo pokradeno blaga, največ živil, masti, jedi in mila, za 4000 din. Kdo so neznanzi zlikovci, bo težko ugotoviti. Opaža pa se, da z draginjo rasejo tudi tatvine.

— Zgora ceste Kranj—Mokrica, Sreško načelstvo je odredilo zaporo imenovane ceste zaradi popravil. Promet naj se usmeri na Naklo—Mokrica, Predoselj—Britof.

— Dela na cestah gredo h koncu. Čeprav močni nalivi ovirajo zadnja popravila na cestah, se zdi, da bo naposled le prišlo obnovo zopet do urejenih hodnikov. V zadnjem času so uredili tudi tlakovanje Pošte in ulice, ki je bilo glede na velik promet nujno. Sedaj popravljajo še robnike na Vidovdanskem cestu, po Jelenovem klancu pa grade odtočne kanale, tudi dela pred Unionom se bližajo koncu. Potrebno bi bilo, da se uredi tudi hodniki, na katerih je le preveč vode.

Iz Celja

— Težka nesreča. Ko je 27letni sin posestnika Josip Krajnc iz Trnovelji pri Celju vozil v četrti s parom koni gramoz, sta se konja splašala. Krajnc je padel s voza, pri čemer mu je šlo kolo čez d-sno nogo in jo zlomilo v kolenu. Krajnc se prepeljal v celjsko bolnico.

— Mirborško Narodno gledališče bo uprizorilo v sredo 20. t. m. ob 20. v celjskem gledališču Senečevcevo učinkovito tragikomedijo »Nenavaden človek«. Predstava je za abonma.

— Iz občestnosti je vrzel kamen v avto na cesti pri Teharju 29letni Jemel Trbovc iz Podgrada pri St. Juriju ob juž. železnici. Kamen je zadell soferja in ga močno poskodoval po glavi. Okrogno odšiče v Celju je obsojilo Trbovca zaradi njegovega dejanja na 6 mesecev zapora pogojno za dobo 4 let.

— Priatelji tuje lastnine na delu. Te dni je 26letni brezposelni šofer Hubert K. iz Nove cerkve vmlomil z vitrihom v stanovanjski vagon artista Petra Založnika pri seimšišu ob Klavniški ulici in odnesel 300 din. Založnikova žena je storila kmalu izsledila na celiskem kol-dvoru in ga izročila policiji. Pri aretiranju so našli še 230 din. V sredo zvečer je nekdo ukradel zasebnemu uradniku in hišnemu posestniku W. iz njegovega stanovanja na Kralja Petra cesti 1.800 din vredno rjav damski plašč in 1.500 din vredno dragoceno ročno torbico. Storitcu so že na sledu. Istega večera so našli pri voglajnski brvi ob Cesti na grad tri damske ročne torbice ki jih je bil očitno kak tat odvrzel. Ena torbica je iz rdečca, druga iz črnega usnja in rdeče obrobjena, tretja pa je iz črnega usnja. Lastnice nai se zaslajo v kriminalnem oddelku celjske policije.

— Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel v nedeljo 10. t. m. zdravnik dr. Josip Čerin v Prešernovi ulici.

— V proslavo Jadranskega dne priredijo pomlački Jadanske straže v Celju s sodelovanjem celjske vojaške godbe in krajevneza odbora JS v Celju v nedeljo 10. t. m. ob 16.30 v celiskem gledališču akademijo z zelo pestrim, lepim in zanimivim sporedom. Slične akademije so priredili v petek in danes za vse celjske šole. Priporočamo občinstvu, da se v nedeljo popoldne v čim večjem številu udeleži akademije, katere čisti dobicek je namenjen dijaškim kuhinjam.

— Sirkov večer v Celjskem domu. Društvo »Celjski kulturni teden« priredi drevi s pričetkom ob 20.30 v Celjskem domu družaben večer v počastitev odlikovanega celjskega umetnika prof. Alberta Sirkja.

— Družabni večer podoficirjev celjske garnizije se prične drevi ob 20.30 v Narodnem domu. Sodelovala bo vojaška godba.

— Zbor društvenih in četnih načelnikov in načelnice celjske sokolske župe bo v nedeljo 10. t. m. ob 9. dopoldne v Narodnem domu v Celju.

— Akademija in koncert v proslavo pravniška zedinjenja. Sokolsko društvo Celje-matica priredi v soboto 30. t. m. na predvečer praznika zedinjenja akademijo v gledališču, celjska pevka društva in Glasbena Matica pa priredi v nedeljo 1. decembra ob 20. v gledališču slavnosten koncert.

— »Planina cvete« je naslov predavanja, ki ga priredi Savinjska podružnica SPD v Celju v četrtek 14. t. m. ob 20. v risalnici meščanske šole. Predaval bo gosp. Karlo Kocijančič iz Ljubljane, ki bo govoril o svojih izkušnjah pri snemanju planinske flore in planinske prirode z barvnimi filmi ter predvajal 120 koloriranih sklopičnih slik.

— Za našo mejo! Ne odklanjajte onih, ki pridejo k Vam z bloki in polami, in darujte po svojih močeh za obmejne šole. Jutri bo dan narodne zbirke, ki naj izpriča skumno voljo za rast in napredek našega naroda.

— Umrla je v četrtek v St. Juriju ob juž. žel. v starosti 67 let dentistka za. Nadežda Mogilnicka, soroza tamkajšnjeza »zdravnika dr. Vladimirja Mogilnickega. No rodu iz Podkarpatske Ukrajine. Za tretjino 16 v Celju je umrla v petek 42letna žena slašnikarjeva mojstra Marija Terškova, roj. Ruklova. V celjski bolnici je umrl v sredo Mihael Lunke iz Podčetrčka.

— Soferski imit za kandidata s policijskega predstavnika mestne policije v Celju ter iz celjskega, laškega, gornjealpejskega, kotliškega in šmarškega sreza se bodo pričeli v ponedeljek 18. t. m. ob 8. jutraj pri predstojništvu mestne policije v Celju. Po izpitih bo pregled motornih vozil, ki letos še niso bila pregledana.

— Tri prvenstvene nogometne tekme. V nedeljo 10. t. m. ob 14.30 se prične na olimpiem igrišču v Gaberju zamniva igra prvenstvena tekma med SK Olimpia in Celja in SK Zelenižarje iz Maribora. Ob 9.30 bo na istem igrišču prvenstvena tekma mladim Jugoslavije in Atletikov, ob 9.30 pa na Glaziji prvenstvena tekma mladim Celja in Olimpia.

Radioprogram

Nedelja, 10. novembra

8: Jutranji pozdrav. — 8.15: Koncert flauta g. Slavko Korošek, klavir g. prof. M. Lipovšek. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Preljudi in melodije (plošče). — 10: Verski govor (g. dr. Ignacij Lenček). — 10.15: Prenos cerkvene glasbe iz zavoda sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano. — 11: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli godci. — 14: Veseli pevci (plošče). — 17: Kmet. ura: Gozdarstvo. — 17.30: Domači spored (radijski orkester). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Iz življenja naših velikih mož: Davorin Jenko. — 20.30: Salonski kvintet. — 15: Narodne ob spremljavi harmonike (sestri Kregar in A. Stanko). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Valčkova ura (plošče). Konec ob 23. uri.

Ponedeljek, 11. novembra

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Pisano polje — židane volje! (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Duševno zdravstvo (g. dr. Anton Breclj). — 18.20: Razigrani utrinki (plošče). — 18.40: Naši kamnolomci (dr. Dolar-Mantuan). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Hudušnost (g. Fr. Lipah). — 20: I. koncert »Ujme« (prenos iz vel. filharm. dvorane). Izvaja ga. Marta Osterc-Valjalo. Slovenska mladinska klavirska glasba. — 21.30: Pevski zbor Grafika (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radostni zvoki (radijski orkester). Konec ob 23.

Torek, 12. novembra

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Bolgarski odmevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 14.15: Šolska ura: Kramljanje z mladino (g. Miroslav Zor) do 15. — 18: Vsakega malo (plošče). — 18.40: Začetki krščanstva v Rusiji (g. Fr. Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Vzgojna posvetovalnica (ga. Vida Peršuh). — 20: Godbe na pihala (plošče). — 20.30: Glasba starih mojstrov, VI. stinski koncert (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Duet: orglice in harmonika (gg. Fr. Petan in A. Stanko).

Sreda, 13. novembra

7: Jutranji koncert. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Okrogli napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli spomini (plošče). — 14: Poročila. — 17.30: Dijaska ura. — 18: Pojte z nami (g. L. Kramolec). — 18.40: Visokošolke in mladinsko sk. srotstvo (gl. Marija Keržič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Po domače (plošče). — 20: Violinski koncert: g. prof. L. Miranov, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 20.45: Plošče zavrtimo — pa malo zaplesimo! — 21.15: Samospevi gđ. Mire Bašič, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Bežigradski pevski zbor. Konec ob 23.

Četrtek, 14. novembra

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Za odhiti (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Duet harmonik (gg. Jenko Vilhbad, Mihelčič Miloš). — 14: Poročila. — 18: Vsakemu nekaj (radijski orkester). — 18.40: Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarč). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Radijski salonski orkester (K. Petrič). — 20.45: Reprodukcijski koncert simfonice glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: V odhiti igra radijski orkester. Konec ob 23.

Petek, 15. novembra

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 11: Šolska ura: Od Ljubljane do Ohrida (g. Jelo Jančič). — 12: Šopek naših pesmic (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Vesel spored radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 14.10: Težinski pregled Tujsko-prometne zveze. — 18: Zenska ura: Zena in socialno zavarovanje (gđ. Marija Penca). — 18.20: Operetni odlomki (plošče). — 18.40: Francosčina (g. dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Izseljenski kotiček (g. Joško Rozman). — 20: Večer klasične glasbe. Sodelujejo: gg. A. Dermelj (violina), F. Matheis (viola) in radijski orkester. — 21.15: Veseli trio. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Plošče. Konec ob 23.

Sobota, 16. novembra

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: V pisano vrsto plošče hite, z glasbo veselo naj vas razvedre. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: V pisano vrsto plošče hite, z glasbo veselo naj vas razvedre. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Trije potepni (članice Narod. gledal.). — 17.30: Med igračami (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Vesele ruske pesmi (plošče). — 20: Znanje-politični pregled (g. dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Zapoznili ženin. — Vesela zgodba za radio. Napisal Milan Pavlovic. Izvaja jo člani radijske igralne družine. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za vesel konec tedna igra radijski orkester. Konec ob 23.

Na zadnji božji poti

K jutrišnjemu dnevu narodne zbirke CMD

Letos poleti sem šel zopet enkrat na božjo pot. Potrebno mi je bilo, da se skesam, izpovem, izludim dušo in srce ter se vrnem prenovljen in osvečen na delo. Z groba Janka Kersnika na groba Francea Prešerna in Simona Jenka. In končno na Okroglo v sponih na Toma Zupana, ustanovitelja in prvega predsednika Družbe sv. Cirila in Metoda. Krasna je pot iz Kranja po livadah in logih, v ozadju heročna močnost naših divnih gor, do Okroglega, domovanja našega odličnega, do najvišje starosti neutrudnega prešernoslovca in neustrašnega praporščaka vseslovenske vojske.

Tam, sredi cele vrste velikih skrbno urejenih, Zupanovih knjižnic in sredi grmad zbornikov in dnevnikov me je postalo sram svoje nevednosti. Saj nisem vedel, da je bil Tomo Zupan, gimnazijski katehet in pridigar na naših šolskih mašah, med tako široke kulture in tako svobodumnega obzorja. V njegovih knjižnicah sem strmel videl poleg najstarejše slovenske literature, redkih izjemno rešenih naših tiskov nabožne in posvetne vsebine tudi premnogo nove in najnovejše slovenske književnosti, mesečnike, tednike in dnevnike menda prav vseh posvetnih in političnih naših stremeljav, pa tudi ogromno tuje, orke in latinske klasične, francoske, italijanske in seveda tudi nemške klasične, romantične in moderne književnosti.

Ne, Tomo Zupan ni bil omejen Slovenec, temveč vesvetsko globoko in široko razgledan mož. In ko sem z lačnimi očmi sedel med njegovimi knjižnicami in grmadami listov, sem se kesal, da ga nisem poznal tako resnično še živega. Pa občudoval sem ga — čudodelnika, ki je znal s svojo močno vero v bodočnost slovenskega naroda organizirati in izvežbati največjo našo ljudsko armado.

Kot mlad novinar sem bil često poročevalec glavnih skupščin Družbe sv. Cirila in

Metoda. Mnogokrat sem bil v družbi Tomovi, Ivana Vrhovnika, Andreja Senekoviča in Aleksandra Hudovernika, prvomestnikov ali glavnih propagatorjev Vrhovnikovega gesla: »Mal položi dar domu na oltar!« Neštetokrat sem čul Tomov z visokim, počojim glasom ponavljati, iz kipeče duše in vrelega srca mu prihajajoči poziv: »Molčé delajte in žrtvujte!«

Kakor beseda Kristovih apostolov je storil čudeže ta Tomov poziv. Ne med bogataši, ne med močnjakji, ne med židanimi damami, ampak med najbolj preprostimi, najmanj znanimi možmi in ženami našega naroda je Tomov klic zbral in strnil v močno vojsko tisoče in tisoče, ki molčé delajo, trpe in se žrtvujejo za cilje Družbe sv. CM. Brez slave, brez redov in hvalislovočih člankov delajo molčé po naših vaseh, hribovskih naseljih, po trgih in mestih kakor čebele pridna neznanca naša dekleta, skromne žene in preprosti možje; prepevajo, igrajo teater, muzicirajo, deklamirajo, pa se vedri duš nastavljajo ploham in vihram po vogalih in cestah, potrpežljivo prenašajo posmeh, godrnjanje, celo osornosti na svojih moleovalnih potovanjih od vrat do vrat — vse samo z gesloma: »Mal položi dar — domu na oltar!« in »Molčé delajte in žrtvujte!« Za potrebe šole, otroške vrtoe in rojake bednike na

Poi stoletja delajo tako in se žrtvujejo tihi, resni, neznani junaki obeh spolov našega naroda. Marsikaj velikega in lepega je z njihovimi uspehi že ustvarila Družba CM, marsikaj rešila, marsikaj opasnega preprečila. In tako delamo in bomo delali dalje.

Molčé, vztrajno in ponosno!... Tako sem mislil

Skrivnost skrčenih okostnjakov v starih grobovih

Nobenega zanesljivega odgovora nimamo na vprašanje, zakaj so ljudje v pradednih časih pokopavali mrlične skrčene in zvezane

V grobovih iz starejših kamnitih dobo so bili mrtvi navadno pokopani skličeni. Starejša kamnita doba pa ni edina v tem

pogledu. Na skrčene okostnjake naletimo tudi v grobovih iz poznejših časov. Tako so pokopavali ljudi skozi vse mlajše kamnito dobo in deloma še v bronzasti dobi. Na vprašanje zakaj so v starih časih tako pokopavali ljudi, menda nikoli ne bomo dobili točnega odgovora. Na to vprašanje se ne da odgovoriti, vsaj zanesljivo ne.

Skličeni okostnjaki se pojavljajo po vsem svetu in ta pogrebni običaj seza skozi tisočletja. Vse kaže, da ni govoriti o tem, da so imeli mrlične skrčene in zvezane, temveč da je treba videti v tem stogo zakonitost. Najbrž je verjetnost, da so ljudje pred mnogimi tisočletji, da je umrle svoje pokopavali tako, da so imeli noge skrčene. Kaj je na napotilo ljudi do tega, bo stalo najbrž za nekaj iz naših ostankov kosti se ne da konstruirati pojasnilo. Ono se lahko naslanja na človeško domišljijo in vse razlaga so res fanastične. Večinoma si bistveno nasprotujejo. ena pobija drugo nobena ne drži. Skrivnost skrčenih okostnjakov ostane nepojasnjena.

S to zagonetko se ukvarja tudi češki učenjak dr. J. Neustupný v svoji št. diji »Vera prebivalcev Češko-Moravske v praveku«. Avtor našteva v svoji razpravi nekaj razlag o skrčenih okostnjakih. Tako naj bi skrčeno telo pomenilo lego v materinem telesu. Mrliča so v pradednih časih položili v zemljo tako kakor je ležal pred rojstvom. V tej razlagi je pa povsem porabljen na to da so paleolitski lovci najbrž prav malo vedeli o legi otroka v materinem telesu. Domneva se, da bi bili ljudje v pradednih časih pokopavali umrle svoje skrčene noge iz nagibov varčevanja, da bi zavzemali mrliča v zemlji čim manj prostora in da bi ne bilo treba kopati velikih grobov se razbija ob ugovoru, da je bilo človeku v onih časih malo ležeče na tem ali je kopal dve ali tri ure. V onih časih je bilo na zemlji prostora in časa mnogo več kakor je zdaj. In če je šlo celo za pogrebne obrede, ki so jih predpisovale človeške tradicije.

se človek v pradednih časih gotovo ni oziral na čas.

Verjetneje je razlaga da posmerna skrčeno telo lego telesa v spanju. Morda je smatral človek v pradednih časih smrt res za globoko spanje. Ta razlaga bi zadostovala za stare pogrebe, pri katerih se je mrlično telo skličilo le nekoliko. Nekateri mrličji so bili pa skrčeni tako močno, da so se kolena malone dotikala brade in da so na petah skoraj sedeli. V t. ki leži na človek nikoli ne spi, pa naj bo njegovo spanje še tako trdno. Da je ostalo človeško telo v taki legi so ga m. rali krepko povezati. Toda čemu so mrlične zvezovali?

Tu bi zopet lahko sledila čela vrsta odgovorov. Na verjetneje razlaga je ta da so se mnoga plemena razčela. Saj se sedaj čutimo tesnobo in strah pred mrličem. Človeku nehoti postane tesno pri sru. če pomisli da je še nekaj ur pred smrtjo. Človeku ki leži zdaj pred mrtvim. Mnogo bolj so se morda bali ljudi mrličev v pradednih časih. Mrlič je bil blede kakor nikoli prej. In neopremljen z njim se je zrodilo nekaj prvega nemarnega. Tega so se ljudje gotovo ustrašili kakor se ustrašijo še zdaj in mar se zdaj ljudje ne ustrašijo neopremljen, če doždevno mrtvi oživi? Ljudje v pradednih časih so se zavedali življenja doždevno mrtvega preprosto. Mrlič so zvezali in tako je bilo vsako presenečenje izključeno. Skličeneza in zvezane mrlične so položili v grob in tako se jim ni bilo treba bati da bi oživel. Izkazovali so mu vse močnejše časti grob so okrasili in sploh so si močno prizadali prikriti se mrliču. Menda zato da bi jih ne prešel strah.

srečilo odstraniti motnje tako da se da je žena zanosila.

Dokaj težko je spoznati se v vseh zamotanih odnosih med hormoni in vi. in. To so pojavi ki jih zdraška ved. el. začenja poznati, in v katerih se pr. kazujejo obrisi zdravljenja v bolniš. Svet življenjskih el. siriev odra vrta tudi najk. življenjski problem človeškega življenja. Moderna medicina čaka na tem polju še mnogo važne a in hvaležne dela.

Motite se, če mislite...

da je živ Diogenes v sodu. Ta zgodba je nastala iz Senekovih besed, ki je 300 let po Diogenovi smrti zanimal: tak pust in do go. časen mož bi moral živeti v sodu kakor pes: da izobraženi stari na podlagi dednosti dvignejo duševno-raven otrok:

da znesse kokoš jajce sede. Nasprotno. znesse ga stoje:

da koristite svojim očem, če jih izpirate v hladni čisti vodi. Edino kar dosežete je draženje ali vnetje:

da letete ribe letajo. Premikajo se sicer včasih nad vodo do 150 m daleč, toda samo po vztrajnosti gibanja, pridobljenega v vodi in s pomočjo ugodnega vetra:

da mora biti babje leto vsako leto. Včasih ga sploh ni, včasih se pa pojavi večkrat: da je dobro zmletost steklo škodljivo človeškemu zdravju, kakor nam zatrijujejo pis. detektivskih romanov, samo drobci stekla lahko človeku škodujejo, v prah zmletost steklo pa ni škodljivo.

Sam si je operiral slepič

Nekaj primerov težkih operacij v izredno težkih razmerah

V planinski koči na Mont Blancu je nepravilni zdravnik pred leti zelo težko operacijo. Operiral je na možganih svojega tovariša plezalca, ki je bil v planinah padel in si prebil lobanjo. Kirurg ni imel pri rokah instrumentov. Pomagal si je kar z navadnimi vilicami in žepnim nožem. Kljub temu se mu je operacija posrečila.

Drugo tako presenetljivo operacijo je napravil neki zdravnik v industrijskem mestecu Lowell v državi Massachusetts. Inž. John Macloy je bil obvisel nekake dne visoko na žerjavu, kjer mu je velik železni kavelj predril ramo. Nesrečnega je žerjav krepko stiskal. Poklicali so zdravnika, ki je takoj spoznal, da inženjerja ne bo moglo drugače rešiti, nego da mu takoj odreže roko. In mirno, kakor da leži bolnik na operacijski mizi, ne pa visi visoko med nebom in zemljo, je napravil zdravnik to težko operacijo.

Globok smisel za odgovornost do bolnikov je pokazal švedski zdravnik dr. Gilling, ki je sredi operacije nena-loma opazil, da si je levo roko inficiral. Kljub temu je mirno nadaljeval svoje delo z desnico. Po operaciji pa je moral ugotoviti, da je infekcija njegove levice že tako napredovala,

Sedem let je spal z mumijo

V Key Westu v severoameriški državi Florida je našla policija v prostoru 70 etnega röntgenološka Carla Tazlerja. Co-sela mumijo leta 1931 umrle Elena Hoyev. Dekle je bilo staro šele 22 let ko se je moralo posloviti od sivea. Tazler je bil obenem dober kpar in njm se je s-znanila ko je ležala v bolnici, kjer je bil röntgen. Dve leti po Elena's smrti je dobil Tazler od njene roditelne dvojčice, da sme truplo prepeljati v g. obn. o. zgrajeno nalašč za njo. V resnici je pa odpel truplo domov, kjer ga je rekonstruiral z voščkom in poročil. Da bi preslepil rodbino je pogosto zahajal na pokopališče in molil na grobnici, kjer naj bi bila Hoyeva pokopana. Z različnimi malenkostmi je pa vzbujal pri rodbini s m in slednjič je poselela vmes policija. V Tazlerjev postelji je našla v modri svileni obleki mumijo. Oblek je bil pokrit z belim pajčolanom, v lasih je imela d-kele umrlo rožo. Na rokah na zap-s-nice Tazlerja so zaprili mumijo na prepeljali v mrtvašnico.

Tedaj je pa nastal prvi ameriški preokret v zadevi, ki še ni bila končana. Več sto prebivalcev mesta se je nam. t. v mrtvašnico, da bi videli mumijo. Od vseh strani so se slišali glasovi o veliki starčevski ljubezni. Ljudje so govorili: Zakaj bi je ne morel dobiti nazaj, saj ni ničesar stori. Neki zagovornik je brezplačno prevzel zagovornišvo. Že da bo stari gospo d. umrl od žalosti, če bi mu mumijo pokopali.

Nafta v pragozdovih Bornea

Vtisi pilota s poleta nad holandskim delom tega velikega otoka

Poročevalec tokijskega lista »Yomiuri« opisuje v svojem listu polet nad holandskim delom otoka Bornea. Iz zračnih višav se vidi Borneo s svojimi prostranimi še malo raziskanimi pragozdovi kakor zelen travnik, kjer je le tu pa tam nekaj rjavih peg. Med orjaškimi drevesi pragozda so skriti številni žerjavi, ki neprestano dvigajo iz zemlje nafto. Le ta vrže Holandcem vsako leto več sto milijonov dolarjev. Iz zračnih višav letalec ne vidi nobenih znakov življenja, temveč samo neskončno džunglo. Le redki izmed 2.000.000 domačinov, ki kljubujejo v pragozdu tropični mrlični, strupenim kačam, mrčesu in krokodilom, so slišali o evropski vojni. Le peščica holandskih uradnikov, ki poslušajo radio, ve, da je Holandska v nemških rokah in da je Holandska Indija osirotela. Holandci sami priznavajo, da je Borneo Ahilova peta njihovih otoških držav v Južnem morju.

Napadalec naleti na Borneu na enake ovire, kakor branilec. Več kilometrov dolga močvirja s krokodili in neprehodnimi džunglami obrobajo obalo in segajo daleč v notranjost otoka. Letalo se nima kje spu-

stiti na tla. Redka tako zvana pristanišča morejo sprejeti le najmanjše ladje, v notranjost otoka vodijo le steze skozi pragozd. Nafto pridobivajo v pragozdu daleč od obale. Črpajo jo iz številnih rogov po cevih na obalo, od koder jo odvažajo holandske, ameriške, angleške in japonske cisternske ladje.

Vsi kraji, kamor so napeljene cevi, po katerih se pretaka nafta do obale, so najbrž zaščiteni z minami. Holandski industriji kažejo izdati nobenih podrobnosti o vseh, da je bilo poskrbljeno, da bi poglani v primeru napada vse naprave za pridobivanje nafte v zrak. Ker so se Holandci že davno zavedli svoje slabosti v pogledu obrambe Bornea, so v zadnjih 20 letih pripravljali v industriji nafte merodajnim Američanom in Angležem, naj se udeležijo pridobivanja nafte na Borneu. Njihovi predlogi so bili sprejeti in zdaj je velik del teh naprav v rokah ameriških podjetij.

Postani in ostani član Vodenikove družbe!

Ni se dal odpraviti

Nezaposleni Frank Torbes se je zgasil oni dan na policijskem ravnanstvu v New Yorku in prošil naj ga aretirajo češ da je med prepričanjem nekoga ubil. Policija je takoj uvedla preiskavo in kmalu se je izkazalo, da je mož lagat. — Zakaj ste to storili? — so ga vprašali na policiji. — Ni-mam niti službe, niti stanovanja, pa sem si mislil, bom vsaj za silo preskrbeljen, če me zapro, — je odgovoril.

Toda policija njegovi želji ni ugodila in razočarani Torbes je odšel. Čez tri ure se je pa vrnil. — Vlomil sem v krčmo in ukradel medeninarstvo pipo — je de. al uradniku, ki ga je bil že prej zaslišal. — Po-berite se in nikar nas ne nadlegujte z novo izmišljotino, ga je zavrnil komisar in poklical redarja, da bi Torbesa odvedel na ulico. Torbes je pa svačkan zatrjeval da govori to pot resnico. Končno je poslal komisar v dotično krčmo redarja, ki je ugotovil, da je res izginila velika pipa. Tako je bil Torbes končno pridržan v policijskih zaporih.

Neplodnost in zdravniška veda

Zene, ki nimajo otrok, so nesrečne. pa naj svojo nesrečo še tako skrbno p. k. i. vajo. Ze od pamtikeva je bila naloga zdravnikov pomagati neplodnim ženam. Vzroki neplodnosti in splavov so različni. Če so anatomičnega izvora se ne da nič pomagati. Če pa gre le za vpliv okolice ali posledice bolezni zna zdravniška veda v večini primerov pomagati. Včasih more pomagati samo kirurški nož. Večkrat pa gre za motnje hormonalnega značaja, kakor jih opisuje v svoji zanimivi knjigi »Elektrski življenja« H. Graupner.

Neplodnost kot posledica motenj v ciklu ali na posledica tega, da spolni organi niso dovolj razviti se je dala odstraniti z dozami folikularnega hormona. Zenske, ki so imele pogoste splave, so pa lahko rodile, če so pravočasno dobile hormon žoltega telesa. Koliko sreče se skriva za temi treznimi besedami, sreče ki so to prinesli zdravnikom ženam, bodo vedele morda samo tiste, ki so to same doživele.

Se presenetljivejše je poročilo nekega nemškega zdravnika, ki je pomagal splavom podvrženim ženam k poro. u s tem, da jim je dajal velike doze vitamina C. Vpliv tega vitamina je res blagodejen in vsestranski. V tem primeru se zdi, da vzbujajo spolne žleze k novemu delu, če so opedale. Isto pot hodi tudi pri rodno zdravljenju, ki skuša vzpodbuditi spolne žleze s hrano bogato na vitaminu C. Da in ta pot pravična, pričajo izkušnje iz voj. ih časov. Zene ki so došle v letih 1916 do 1921, so kazale raven drugih m. n. tudi nasmenje k. sp. avom. In v vseh takih primerih se je pokazalo, da mn. n. j. a. j. e. vitamina C. Z izpremembo hrane se je po-

Ali bo Antarktida naseljena?

Admiral Byrd je predaval nedavno v Santiagu di Chile o svojih naziskavanjih antarktičnih krajev. To njegovo dela je

Byrd razkazuje v Beli hiši ob globusu načrt svojega potovanja

trajalo polnih 12 let. Na podlagi proučevanj in izkušenj je prišel Byrd do prepričanja, da je bila Antarktida nekoč tropična dežela, ki se je ohladila in ki se

počasni zopet segreva. Byrd ne izključuje možnosti, da se bo sčasoma ogrel tudi hladni Humboldtov tok, ki ohlaja zdaj subtropične kraje republik Chile in Peru. Zdj vlada v Antarktidi ostra zima. Na eni svojih prejšnjih ekspediciij je Byrd ugotovil, da je padla temperatura na -60°.

Byrd misli, da ta mraz ni posledica ledene dobe, ki naj bi bila opustošila nekdanje tropične kraje. Tako je rečeno Byrd v Palmerovi zemlji odkril jezero, ki je dobilo debelo ledeno skorjo pred 10 do 20.000 leti. V ledu so bile zamrznjene živali, ki so zopet oživele, čim so se rešile lednega oklepa. Byrd pravi, da ne more odgovoriti na vprašanje, dali so bili antarktični kraji kdaj naseljeni ali ne. Ne izključuje pa možnosti, da bodo ti kraji nekoč zopet naseljeni ali vsaj godni za naselitev, če ne nastane nova ledena doba.

3.000.000 rokopisov

Literarni muzej Sovjetske Rusije obsega nad 3 milijone rokopisov. V muzeju so spravljene zasebni arhivi znanih osebnosti, originalni rokopisi del slavnih ruskih pisateljev in drugi dragoceni rokopisi. V knjižnici je med drugim 900 pisem carja Petra Velikega, njegove naredbe, 300 pisem in dnevnik carice Katarine II. 27 rokopisov slavnega ruskega vojskovodje Suvorova in še več drugih znamenitosti.

Posebno pozornost posebniku vzbuja ob 100-letnici smrti pesnika Lermonta arhiv z njegovimi rokopisi. Tu so spravljene tudi spisi kavkaških vojaških uradov o Lermontovem doboju. Nedavno se je knjižnici posrečilo dobiti zelo dragocen izvod prvega romana Tolstega »Vojna in mir«. Ta izvod obsega avtorjeve korekture po tretji izdaji romana. Zanimivo je, da je avtor vse francoske pogovore junakov romana prevedel v ruščino.

Edmund O' Hara:

Taina profesorja Morbidusa

Roman

— Moj smoking je zelo oguljen, — je odgovoril Townsend kratko, — ne morem reči, da bi bil reprezentativen. Moja edina srajca je bila pa polita z vinom.

Russell se je milostno nasmehnil.

— Vi ste izobražen človek, Kennitbury, — mu je priznal prijateljsko, toda njegov glas je zvenel nekam nenaravno. Townsend je začutil nevarnost in sklenil je biti oprezen.

— Toda za vas se bo našlo kaj prikladnejšega, — je nadaljeval tovarnar prijazno. — Kaj ne, Liana? — Da, oče, — je odgovorila radostno in ošinila detektiva z izzivajočim pogledom. — Jaz sem ti že predlagala...

— Takoj bomo o tem govorili, — jo je prekinil oče. — Ali ste kaj podkovani v tehniki, Kennitbury?

Vprašanje se je glasilo čisto nedolžno, toda Townsend je zopet jasno začutil ost neiskrenosti.

— Gotovo se jima zdim smuljiv, — je pomislil, — to da zaenkrat kaže, da si še nista na jasnem glede mene. Kaj neki hočeta od mene?

— Pred mnogimi leti sem se zanimal za tehnična vprašanja, — je odgovoril oprezno. — No, vidite, vidite, — je vzklil Russell vidno vzruščen. — V beležkah o vas je to itak zapisano. »Ogleduje stroje s strokovnjaškimi očmi.«

Townsend ni z ničemer izdal svojega presenečenja. Torej tako ostro se je tu opazovalo in volunilo. Celo na poglede so pazili.

— Od danes ste nameščeni pri nas kot inženir, — je dejal Russell naenkrat odločno. — Ni se vam treba čuditi temu. O polovici naših inženirjev moram reči, da to niso nobeni inženirji o. d. n. o. da nimajo diplom. Jaz na to ne gledam. Pri meni je glavno praktično znanje. Pa celo to ne, kajti tudi to se lahko pridobi. Zame je najvažnejše, da so moji inženirji zanesljivi ljudje, na katere se lahko v polni meri zanesem.

Zadnje besede je nehoti izgovoril ostreje in glasneje. Pri tem je njegov pogled počival na Townsendu, kakor da hoče prodrati v njegove najskrivnejše misli.

— Samo po sebi se razume, da me izredno veseli, če mi res tako zaupate, gospod Russell, — je odgovoril detektiv mirno. Vendar pa ostaja veliko vprašanje, da-li moja tehnična izobrazba zadostuje za tako mesto.

Tovarnar je malomarno zamahnil z roko.

— To bomo že uredili. Ne bojte se, vas bomo že zaposlili, — mu je pojasnil. — Jutri se javite gospodu Michaudu, on bo že o vsem poučen.

— Hvala vam, gospod Russell, — se je poslovil

Townsend. Poklonil se je in odšel. Na pragu ga je pa ustavil Russellov klic:

— Stoite še trenutek!

Njegov prst je bobnal po papirju, ležečem pred njim.

— Iz vaših aktov vidim, da poznate nekega profesorja Morbidusa. To je zelo zanimivo. To poznanstvo bi nam lahko nekoč mnogo koristilo. Ostanite tudi v bodoče v prijateljskih stikih z njim.

— Potrulil se bom, gospod Russell, — je odgovoril detektiv.

Zamisljeno je stopal Townsend skozi tovarniške prostore. Zdal mu je bilo povsem jasno, čemu se mora zahvaliti za svoje napredovanje. Ta zadnja, na videz povsem neolovna Russellova opazka mu je vse pojasnila. Ne zato, ker je rečil njegovo hčerko, temveč zato, ker je poznal profesorja Morbidusa, je postal inženir.

Zagonetka, ki se je pletla okrog profesorja, je postala s tem še bolj zamotana.

XIV.

Ko je stopil Townsend iz tovarniškega nosilja in se napotil počasi po ozkih, mračnih ulicah proti domu, so bile njegove misli izredno živahne.

Bil je prepričan, da je na čisto zagoneten način ušel veliki nevarnosti. Ni bilo prvič, da zaradi tega ni čutil nobene radosti. Čemu se je moral zahvaliti za svojo rešitev? Morda naključju? Morda, čeprav je bilo to zelo neverjetno. Nasprotno, vse je kazalo, da je bil zopet na delu njegov neznan prijatelj,

No, naj bo že kakorkoli, svoji lastni sposobnosti in hladnokrvnosti ni mogel pripisati svoje čudne rešitve.

Jasneje nego kadarkoli je čutil, da je on, že sloveči detektiv, ki je šestkrat pokazal svoje sposobnosti, on, čigar pomoč je potrebovala celo newyorská policija, da on v tem čudnem primeru igra vlogo marionete. Ravnal je točno po navodilih neke tretje osebe, nekega neznanca, o katerem točno ni vedel niti tega, da-li mu je res prijatelj, pa tudi če bi mu bil, je imel ta predlog gotovo svoje posebne cilje. Vse tisto, kar je bil Townsend dotlej ukrenil na lastno roko, je bilo zgorelo. A vse, kar je storil po nasvetu tega neznanca, se je posrečilo in ga spravilo za korak naprej. Tako recimo v najnovejšem času to poznanstvo s profesorjem. Ker je poslušal neznančev nasvet, je postal na čisto enostaven način inženir. To bi se mu pri vsej njegovi lokavosti ne bilo posrečilo.

Toda v kakšni zvezi je bilo to z Morbidusom? Zakaj sta in njegov neznan prijatelj i Russell želela, da bi se seznanil z njim? Ali ni bilo to...

— Kennitbury, — je naenkrat zaklical glas za njegovim hrbtom.

Townsend se je naglo obrnil.

Za njim je stal zdravnik črnobralec. Molče je nkrimal Townsenda. Izraz njegovih obrazca je bil hladen.

— Prosim, kaj želite? — je vprašal Townsend začuden.

— Pojdite naprej, — je dejal zdravnik srdito.

Ko bi bili trgovci zavarovani

Za starost in bolezen, bi se jim tudi ne bilo treba v teh časih tako bati rizika v trgovini — Kaj naj počne 10.000 ljudi, če propade trgovina?

Ljubljana, 9. novembra

Kdor se ni dovolj vživel v dandanašnje razmere, bi najbrž dvomil, da je prav dandanes trgovina najbolj ogrožena — ne le zaradi zmede na blagovnem trgu, temveč tudi, ker tako zvana svobodna trgovina že dolgo ni več v resnici svobodna. Vedno bolj in bolj se uveljavljajo stremiljenja proti tradicionalnemu sistemu trgovine: na eni strani nastopajo velike, gmotno dobro podprte in gospodarsko stajno organizirane družbe, bodisi kot javni ali skriti karteli, siveleblagovnice, konzumi itd., na drugi strani pa država s številnimi ukrepi, ki globoko posegajo v temelje svobodne trgovine, spreminjajo trgovce v nekatere svoje služabnike, skoraj prav tako nesamostojne kakor so prodajalci monopolnih izdelkov (traktantov). Mala trgovina zdaj nedvomno ne preživlja zlatih časov, kakor bi se morda komu na prvi pogled zdelo. Trgovci zaslužek je predpisal, a če trgovec dandanes ve prodaja zaradi večjega prometa, se ne veseli pritoka denarja sprito izgube zalog dobrega blaga. Za izkupiček ne more več nabaviti vselej takšnega blaga, kakršnega je razprodal in zlasti po nespremenjenih cenah. Toda izkupiček je trgovcu obratni kapital, ki ga je treba zopet spremeniti v blago, ako že trgovec ne more opustiti trgovine in se posvetiti drugemu poklicu. Govorimo o malih trgovcih; jasno je, da mali trgovci ne more živeti od rente, če pusti trgovino in izkupiček naloži v denarnem zavodu.

TRGOVEC IN DRAGINJA

Razsodni ljudje se tudi dobro zavedajo, da se draginja ne začneja šele v trgovini. Blago se v resnici že nekoliko podraži na poti od veletrgovca do detajlista. Vendar zdi se nečujno vprašanje, ali je sploh mogoče odpraviti posredništvo med veletrgovcem in porabnikom, odnosno med producentom in konzumentom, kakor tudi ni treba še posebej dokazovati, da bi razdeljevanje blaga med porabnike v vsakem primeru zahtevalo režijske stroške, naj bi trgovino na drobno vodila država ali katera koli ustanova. Hočemo le reči, da je draginja povzročena drugje, ne v trgovini ter da je ni mogoče odpraviti s samimi ukrepi proti trgovcem. Blago je podraženo že v tovarnah, tovarne so ga pa podražile, ker so bile podražene tudi sirovine. Blago se podraži tudi zaradi zvišanih davkov tovarn. Podraži se, če se n. pr. podraže kmetijski pridečki, ki niso le sirovina za industrijsko predelavo, temveč tudi življenjska potrebščina. Ko se podraže življenjske potrebščine, zahteva delavstvo zvišanje mezd, ko so pa zvišane meze, se zopet podraže industrijski izdelki. Drastičen primer tega začarnega kroga je zvišanje mezd delavstva, zaposlenega v premogovnikih: zvišanje mezd — podražitev premoga — zvišanje železniških tarif (železniska uprava mora kupovati dražje premog) — podražitev vseh blag, ki ga je treba prevažati po železnici — zato zopet zvišanje mezd itd.

KREDITNE TEŽAVE

Menda je dovolj jasno, da mali trgovci ne more obogatiti v času stalnega podraževanja blaga, saj denar — trgovcu izkupiček — izgublja vrednost v sorazmerju s podraževanjem blaga in je zaslužek še celo ogrožen, če se trgovci zmoti v kalkulaciji. Zmoti se pa prav lahko, ko se cene tako naglo spreminjajo. V teh časih pa mali trgovci preživljajo hudo krizo tudi zaradi tega, ker mu mnoga podjetja niso več kreditirali blaga. Blago je treba plačati vnaprej. Če blago naročijo danes in ti ga takoj ne pošljejo, bo kupčija stornirana, ako se bo blago medtem podražilo. Mali trgovci imajo tudi precej blaga razprodanega na upanje ali na obročno odplačevanje. Če hoče stalno in sproti izpolnjevati zaloge — kar je nujno potrebno že zaradi tega, da ne izgubi stalnih odjemalcev — mora imeti vsaj majhen kapital. Kje ga naj vzame?

ZAKAJ SE NE ZAVARUJEJO?

Po vsem tem je razumljivo, bojazen mnogih naših trgovcev pred nezanesljivo prihodnostjo, zlasti še, ker niso zavarovani za primer onemoglosti in starosti in ker ne uživajo niti blagovniške bolniške zavarovanja. Naša javnost se menda ne zaveda, da je to eden naših najhujših socialnih vprašanj — zavarovanje našega trgovstva. Marsikdo pri nas ne ve, da si naši trgovci že desetletja prizadevajo, da bi dobili v kakršnikoli obliki starostno zavarovanje, a da jih v teh prizadevanjih ni še nihče primerno podprl. Nihče se ni niti resno zaval, da bi trgovci dobili bolniško zavarovanje. Tako niso mogli doseči niti, da bi se smeli priključiti kot zavarovanci k Trgovskemu bolniškemu podpornemu društvu, ki je bilo, kakor je pač menda dovolj znano, ustanovljeno iz vrst ljubljanskega trgovstva.

GOSPODARSKI IN SOCIALNI POMEN ZAVAROVANJA

Zalostno je pisati o tem, ker je izredno slabo spričevalo naših razmer. Toda tudi zgodovine prizadevanj za bolniško in sta-

ročno zavarovanje se bomo morali ob priliki dotakniti; sramota je, da pri nas ni razumevanja za tako pomembni socialni problem. Če bi se okrog 10.000 trgovcev zavarovalo pri Pokojninskem zavodu za namestence, ali bi s tem tudi ne izboljšalo pokojninsko zavarovanje samih namestencev? Ali je kdo pomislil, kako lep, plodonosen kapital, ki bi lahko izredno mnogo koristil vsemu našemu gospodarstvu, bi se ustvaril z uvedbo starostnega zavarovanja za trgovce? In kako krasen sanatorij bi lahko sezidalo Trgovsko bolniško podporno društvo, če bi med svoje člane šle tudi trgovce, ne le namestence, še mnogo lepšega od sedanjega!

POTREBA PO SOCIALNI ZAŠČITI

Ne obveznega in ne prostovoljnega zavarovanja, starostnega, kakor tudi ne bolniškega trgovcem ne dovolijo. Ne upoštevajo, da okrog 10.000 malih trgovcev ne more niti v najugodnejših razmerah nikdar tako obogatiti, da bi bili vsi preskrbljeni za starost in da bi se jim ne bilo treba ne prestopiti bati za eksistenco. Dokazali bi lahko, da mnogi trgovci živitarijo in da jih čaka na starost, če jo bodo dočakali, beda. Ali tega res ni mogoče razumeti, da je tudi za trgovce potrebna socialna zaščita? Ali ni mogoče nikomur vstopiti v glavo, da naši trgovci, ko obnemorejo,

ne pomnože vrst bogatih rentnikov? In ali se kdo zaveda, kakšna nesreča doleti trgovca, ko za delj časa zbolí ter mora za nemariti trgovino, pa še plačevati drago zdravljenje? Mali trgovci prav lahko gmotno povsem propade samo zaradi bolezni.

ZALOSTNO POGLAJVE

Toda trgovci so znali še mnogo lepše dokazovati, kako neobhodno potrebno bi bilo za nje starostno in bolniško zavarovanje, a so iskali že tolikokrat zaman zaslombe za svoja plemenita prizadevanja. To je eno najbolj čudnih poglavljev iz zgodovine našega socialnega in gospodarskega življenja, a nikakor ne po zaslugi trgovcev. Naši trgovci zaslužijo vse priznanje, da se zavedajo izrednega pomena svojega zavarovanja in da je za njihov stan, temveč za skupnost ter da so bili vedno tudi pripravljeni na žrtve, da bi sploh prišlo v kakršnikoli primerni obliki do tako pomembne ustanove. Medtem pa, ko so sami trgovci pokazali v tem vprašanju svojo zvestost, nekateri, ki bi jim lahko pomagali, niso niti našli časa, da bi zaslišali zastopnike našega trgovstva.

V teh časih je vprašanje starostnega, kakor tudi bolniškega zavarovanja trgovcev posebno pereče, zato smo ga tudi načeli, se glede, ali je to komu prav ali ne.

Plečnikove žale v očeh delavca

Kdor hoče videti ljubljansko baharijo, naj jo gre pogledat na žale

Ljubljana, 9. novembra

Marsikatera trpka beseda je bila že izrečena in napisana po izobraženih in poklicnih strokovnjakih na račun Zal v pogledu njihove arhitektonske zamisli in vrednosti, dočim se je manj govorilo in pisalo o praktični uporabnosti, kateri imajo žale namen služiti bodisi popolnoma ali pa samo deloma ustrezajoče in zadovoljivo. Sicer je iz vseh člankov, objavljenih doslej v »Slovenskem Narodu« o žalah izzvenilo, da niso praktične in da ne bodo služile svojemu namenu tako, kakor bi bilo želeto, toda to bo pokazala šele bodočnost. Če bodo svojci umrlih, ki bodo prepelani takoj po smrti na žale, zadovoljni v vsakem pogledu, tako glede na ceno pogreba, čut pietete in druge udobnosti v času, ko leži mrtvi na žalah, bomo lahko rekli, da v polni meri dosega svoj namen. Ako pa bodo svojci umrlih izražali nezadovoljstvo o kakršnem koli pogledu, ki se nanaša na uporabo Zal, bogdi do pogreba, ali pa med njim, bomo pač morali priznati, da imajo žale svoje večje ali manjše hibe in napake. Morda se bodo dali nekateri ned-statki, ki se bodo pokazali šele kasneje, odpraviti, toda v gotovih primerih, ki se kažejo že sedaj preveč očito, pa to pri najboljši volji ne bo mogoče.

Ali je prav ali ne, da so žale tako luksuzno urejene, ne bomo razmotirali, pač pa moramo poudariti, da kdor hoče videti ljubljansko baharijo, naj je nikar ne hodi iskat po saloni, kavarnah in drugih podobnih lokalih, kjer se izprehajajo premožni ljudje, temveč naj gre na žale in naj si jih ogleda pozorno do potankosti od vrha do tal. Po ogledu pa bo vsak nepristranski opazovalec rekel: To ni čut pietete do mrtvih, pa tudi ne navadno zapravljanje denarja, temveč je prvovrstna baharija, ki ji ni zlepa naiti enake in jo more zagrešiti samo tisti, ki ne gradi z denarjem iz svojega žepa. Kdor ve in občuti sam kako se služi denar z delom, bo pri ogledovanju ter razpisnosti v srcu godrdnal na tiste, ki so jo zagrešili. Kako prav in po pravici je zapal tisti član kar: Imamo luksuzno urejene žale, nimamo pa praktične mrtvašnice, ki bi bila za 60 do 70 odstotkov cenejša!

Če bi bili zidali ceno, praktično mrtvašnico, bi se bila lahko temu primerno znižala tudi cena vsem pogrebom, tako da bi tista prisilovica, da — v Ljubljani umreti je luksuz — odpadla. Če primerjamo prejšnjo rezijsko mestnega pogrebnega zavoda za vzdrževanje številnega osebja, konj in prevoznih sredstev s sedanjim poslovanjem, bi smeli pričakovati, da se bodo pocenili pogrebi vsaj za 50% od prejšnje cene, ne pa samo 10%. Sicer smo čitali v popravku ljubljanskega mestnega poglavarstva, da pri plačevanju Zal ljubljanski davkoplačevalci ne bomo nič pridržali in da bo vse stroške kriji mestni pogrebni zavod kot pridobitno podjetje s svojimi dohodki. To pa na dejstvu ne spremeni ničesar, kajti žale bomo morali radi ali neradi plačati ljubljanci če ne v obliki mestnih davkov, pa z visokimi pogrebni stroški katerim se nihče ne more izogniti, kajti da bi hodili ljubljanci umirati izven Ljubljane, bi bilo ne-

koliko bolj nerodno, kakor preseliti to ali ono industrijsko podjetje iz območja ljubljanske mestne občine.

Pristojne oblasti naj dovolijo v Ljubljani samo še eno pogrebno podjetje z neomejeno koncesijo, da boste videli kdo bo odplačeval žale. Prepričani smo, da mestni pogrebni zavod gotovo ne, četudi je pridobitno podjetje, ker bi mu najbrže, če za njegove tekoče stroške primanjlovalo.

Popravilo in vzdrževanje Zal pri njihovi komplicirani gradnji in luksuzni opremlitvi ne bo malenkostno. Zato bo tvorilo posebno poglavje zase in precejšnjo vsoto, ki jo bo treba votirati vsako leto v ta namen, kajti že sedaj, ko je šele začetek, pa se že kaže na arkadah, da bo postala iz »večne beline« najbrž večna črna in to na notranjem vencu, ki ni izpostavljen dežju.

Zagovorniki Zal kaj radi poudarjajo čut pietete do umrlih, češ, da so v tem pogledu kar na moč vzorne in do popolnosti dovršene. Toda temu ni tako, ker že površni opazovalec takoj vidi, da so posamezne kapelice (boljše rečeno — celice —) v večini primerov mnogo pretesne za namen, ki mu naj služijo. Če pokojnik dobi samo dva venca, še nekoliko gre, če pa jih dobi več, recimo deset ali dvanajst, nastane pa veliko vrašanje, kam z njimi? Treba jih je ali odkloniti ali pa namestiti zunaj kapelice, po tleh, na soncu, dežju, ali po snegu, kar bi bilo v vsakem pogledu nemogoče in do skrajnosti neukusno, ker bi bil s tem čut pietete grobo žalien. Kako naj prebijejo svojci pok jnika, zlasti če jih je več, z njim v družbi zadnje ure in se poslovijo od njega, ko pa ni prostora v kapelici niti za vse vence? Ne samo Slovenci, temveč tudi drugi narodi imajo navado, da pri mrtvičju čujejo ponoči, vsaj ožji sorodniki, kar je tudi po mnenju nekaterih zelo lepa navada. Toda na žalih je to popolnoma nemogoče, ker ni toliko prostora, ni zakurjeno, ni v kapelici nobenega sedea, slednjič pa jih tudi ponoči zaklepajo, da ostane pokojnik sam kakor v ječi. Zato je noč prebiti pri njem popolnoma nemogoče, pa če nam je še tako ljub in drag, torej o kakem pietetnem čutu ne moremo govoriti.

Slednjič naj omenim še to, da sedanji funkcionarji mestnega pogrebnega zavoda in njihovi tovariši že skoro pet let pri vsaki priliki napadajo svoje prednike pri pogrebem zavodu ter jim očitajo, da so slabo gospodarili. Po njihovem mnenju se tudi zaradi prejšnjega slabega gospodarstva sedaj ne morejo poizvesti in oceniti več kakor za 10%. Vedite, gospodje, četudi bi bilo to res, da ni prav nič lepo, napadati in metati očitke na mrtve, ki se ne morejo braniti. Ali je morda tudi to čut pietete do umrlih?

PRAKTIČEN MOŽ

— Srebrno lisico hočeš ženica? Pomisli srček, zima je že na pragu in gotovo boš hotela imeti tudi kožuh, komaj pa prestopiva prag novega leta, bo na pragu pomlad, za njo pa takoj poletje. Veš kaj, namesto te nepotrebne srebrne lisice ti kupim kar takoj lepo kopalno obleko.

Pozno zvečer je sedel Tarabumbikov v posebni sobici slovečega nočnega lokala Mauretanie in držal na kolenih drobno črnolasko, ognjevito Španko, ki so jo pa v zabavišču vsi klicali Maša, deloma iz rodoljublja, deloma pa zato, ker se je bila čudovito hitro naučila ruščine, čeprav jo je strašno lomila. Toda vprav to je bilo Tarabumbikovu všeč.

— Ti plešasti, dušica stari, — se je hehetala Maša in ga neusmiljeno vlekla za redke, že sive lase. Tarabumbikov je nejevoljno potisnil okroglo Mašino ročico od sebe in takoj mu je skočila iz naročja ter nadaljevala brezskrbno:

— Jaz vedeti, da ti nima rad, če pravi, dušica stari... Daj še šampanjca.

Na mizi so stale že tri prazne steklenice, prti je bil ves namočen z vinom, kajti Maša ga je bolj razivala nego pila, toda Tarabumbikova je to zabavalo. Zasmejal se je:

— No, kakor vidim, delaš pošteno za svojega gospodarja...

— Oh, ti hudobni, stari in lakomni dušica, — se je našobila Maša.

— No, nikar se ne jezi, — jo je tolažil advokat. — Pripoveduj miraje tvoj pravljico o Ivanu-duraku in požuri se, saj veš, kako rad poslušam tvoje brbljanje...

Dečji dom v Metliki dograjen

Metlika, 8. novembra

Komaj dva mesca sta pretekla, odkar je bil posvečen temelj bodočemu dečjemu domu kraljice Marije v Metliki in je bila ob navzočnosti kraljevega zastopnika gosp. podpolkovnika Iv. Šarnbeka svečano vzidana spominska listina v temelje stavbe. V okras starodavni Metliki je na tem mestu dograjena lepa stavba, ki bo koristna ustanova za ohranjanje narodovega zaklada — naše dece. Metlika se ne more ponašati s številnimi novimi stavbami, ker je v tem pogledu napredek počasen, zato pa takšna razveseljiva izjema zasluži tem večjo pozornost.

S stavbnimi deli so pričeli v začetku meseca septembra in računali so, da bo stavba še v tem letu pod streho ter znotraj izdelana, popolnoma dogotovljena pa spomlad prihodnjega leta, ko naj bi bila izročena tudi svojem namenu. Delo se je sicer že malo zavleklo zaradi težav pri dobavi opeke, vendar pa je stavebnik gosp.

Rakočevičev »Črnogorski Prometej« Prva študija o filozofski misli Petrovića Njegoša, propagatorja viteškega življenja

Ljubljana, 9. novembra.

Nič lažjega ni za kolikor toliko spretnega prostovalca kot prikazovanje filozofskih, estetskih, etičnih, socialnih elementov filozofa, ki je svojo filozofijo konstruiral bolj ali manj posrečeno v svoji delovni sobi, nič težjega pa ni ko tako prikazovanje filozofa, ki je bil filozof po božji volji in je svojo filozofijo izpovedal na primer v pesmih ali v prozi med obravnavanjem stvari, ki navidezno nimajo s čisto filozofijo nobenega opravka. Tak nekateri veliki filozof je bil potomec črnogorske vladarske rodbine Petrovićev Peter II., Njegoš, zadnji teokratski vladar Črne gore, ki se je rodil leta 1811 ali 1813 in je umrl na Cetinju leta 1851.

Filozofa Njegoša je v svoji knjigi »Črnogorski Prometej« obdelal g. Milan Rakočevič, diplomirani filozof in novinar, ki že več let prebiva v Ljubljani in je svoje filozofske študije dokončal na ljubljanski fakulteti. Naši javnosti je avtorjevo ime dobro znano, saj je tovariš Rakočevič med onimi inteligentni, ki so prišli k nam z juga, se z ljubeznijo poglobili v slovensko kulturo in začeli prikazovati svojim rojakom naše kulturne vrednote, opravljajoč tako pionirsko delo kaj vrednega zbliževanja bratskih narodov, ki jim je usoda namenila, živeti v isti državi ter čuvati težko pridobljeno svobodo ter graditi lepšo bodočnost.

Rakočevičev »Črnogorski Prometej« je prva temeljita študija o Njegošu kot filozofu, prvi prikaz Njegoševih spoznavne teorije, estetike in etike. Samo temeljit poznavalec Njegoševga pesniškega dela je mogel tako globoko dojeti Njegošovo filozofsko misel. Pa ne samo temeljit poznavalec, tudi kongenialen mislec in ustvarjalec je bil potreben za to delo.

Po sodobni metodi je Milan Rakočevič posvetil v vse skrivnosti Njegoševga duhovnega smovanja. Nad 200 strani obsega študija, v kateri so navedeni ostanki vseh Njegoševih del, ki služijo avtorju za dokumentarčno gradivo pri končnih sklepih o bistvu Njegoševga filozofije. Študija pa zaradi tega ni suhoparno naštevanje in razčlenjevanje, temveč je pisana z ognjem, ki plamti kakor plemenita strast v avtorjevem srcu, pisana je z ljubeznijo, s filozofskim erosom, s pomočjo katerega je uspel avtorju domneti duhovno radost in duhovne muke ustvarjalca in spoznavalca, kakor je bil Njegoš.

V tem okviru in na tem mestu ni mogoče pokazati, kako težavno delo je Rakočevič opravil in kako odlično ga je opravil. Za to bi bila potrebna še cela študija o njegovi študiji. Duhovni lik filozofa Njegoša čitatelj doživi in spozna ter ga vzbudi se še večjo ljubeznijo, kakor ga je ljubil dotlej. Prikazane so notranje borbe Njegoševga, njegovo metafizično gledanje, odnos do stvarnega življenja, odnos do človeka, njegov etični imperativ in njegovo pojmovanje nadosebnega smotra življenja. Čitatelj podoživlja usodo genialnega človeka, ki je razpet na lastnem križu želje po odkrivanju vseh skrivnosti sveta in življenja, ki trpi prometnejsko bolešč, ker hoče razrešiti vse uganke sveta in življenja.

Najvažnejši izsledki Rakočevičeve študije je za brez dvoma konstruktivnost in samobitnost Njegoševga filozofije. Jasno je pokazano, zakaj se Njegoša ne more vzporejati s tujnimi filozofi, ki so bili pesimisti ali optimisti ter je zaradi tega njih filozofija v učenih ubijala voljo do življenja. Danes vemo, da ni dosti prida filozofiji, ki ni duhovnemu človeku kakor vsakdanji kruh, temveč mu uniči ustvarjalne sile. Njegoš ni bil pesimist in tudi ne optimist, bil je po Rakočevičevi definiciji praktičen idealist, ki je videl smisel življenja v žrtvovanju za visoke narodne in državne ter človečanske cilje. Njegoš je bil propagator viteškega življenja, viteškega humanizma, čojstva, kar je kvintesenca črnogorske narodne etike in ki mora postati etika nas

Avguštin Okroglič podvzel vse, da se stavba dogotovi in pokrije. Danes stoji že pokrita ponosno poleg Sokolskega doma. Dečji dom nudil vse udobje v sobah in v vseh drugih prostorih. Velik del stavbe bodo zavzele spalnice, ki leže na južni strani in bodo nudile za približno 200 otrok prostora. Precejšen prostor bodo zavzele nad 12 m dolgi in več ko štiri metre široki hodniki, ki bodo istočasno služili za jedilnice. Notranjost bo urejena tako, da pride v klet kopalnica z osmimi prhami z mrzlo in toplo vodo, slačilnica, stanovanje za oskrbnika ter zakonistično pred letalskimi napadi. V pritličju bodo hodniki, dve spalnice, kuhinja, shramba, garderoba in soba za prefekta. Ob stopnišču pritličja po predsojbi s hodnikom in štiri stranišča, veliki hodnik pa bo zaprt od stopnišča z nihalnimi vrati. V prvem nadstropju bodo razen dveh spalnic še bolniška soba, lekarna, pisarna, čakalnica in drugi enaki prostori kakor v pritličju, v podstrešju pa tudi dve sobi za razne potrebe. Vsi prostori bodo okusno, udobno in praktično urejeni, tako da se bo deca povsod počutila srečno in zadovoljno. Zelimole, da bi stavba čimprej lahko služila svojemu namenu.

vseh, ako hočemo kulturno živeti in se kot svobodni narod ohraniti. Nemški slavist dr. Gezemann ni našel nemške besede za to črnogorsko besedo in jo je prevedel z latinskimi terminom »Humanitas heroica«.

Mlada generacija, ki si gradi svetovni nazor in mrzlično išče odgovorov na razgnetna vprašanja sveta in življenja, naj se loti študija Rakočevičevega »Črnogorskega Prometeja«. Sleherni izobraženec, ki mu je kaj do kulturnih vrednot, naj preštudira študijo, ki je jasna priča o kulturnih silah, ki so vzklikale na naših tleh. Avtor se je z njo uvrstil med naše najboljše poznavalce in tolmače narodnih kulturnih tvorcev.

— nek.

Obrotniški koledarček 1941

Izdaja ga OD že 29 let

Kot drugi stanoviti tako ima tudi obrtnik svoj stanovski koledar. To dejstvo izpčuje in narekuje vsakemu zavednemu obrtniku, da ne sme pri izbiri koledarja odlagati z nakupom svojega »Obrtniškega koledarja«.

Koledar zaznamuje letos 29 letnico izhajanja ter prinaša obrtniško vsestransko izpolnjeno vsebino. Letošnji koledar pa prinaša poleg praktičnih nasvetov tudi vse najvažnejše, kar mora obrtnik vedeti o davkih. Zato so izdelane posebne davčne tabele za davek na pridobitno z vsemi dokladami, za obrtnike, ki plačujejo davek po oceni davčnega odbora, kakor tudi za pavšaliste. S tem bo omogočeno, da si bo vsak posameznik lahko kontroliral pravilnost plačilnih nalogov davčnih uprav z našimi tabelami. V koledarju pa najdete poleg tega še vzorce raznih pritožb in vlog, ki so v zvezi z nepravilno odmerjenim davkom.

Tako izpolnjen koledarček s tako bogato vsebino do sedaj pri nas še ni izšel. Zato svetujemo obrtnikom, da si koledarček letos nabavijo, ker jim bo služil v pravi pomeni besede kot nepogrešljiv priročnik in svetovalec.

Uprava Obrtniškega koledarja pa razpisuje za svoje redne plačnike tudi nagradno zrebanje. Izrebanih bo 10 zlatih nalivnih peres v vrednosti komad po 180 din. Pogoje zrebanja pa boste našli v koledarčcu.

Uprava Obrtniškega koledarja je bila letos prisiljena ceno koledarčcu malenkostno zvišati, zaradi podražitev tiska in papirja. Cena koledarčcu je din 15, s postnino vred, zato prosimo cenjene naročnike, da to upoštevajo. Naročila naslavljajte na naslov: Obrtniško društvo, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.

Iz Poljčan

— Poroka ob spremstvu motorizirane čete. Te dni so imeli v Poljčanih poroko s spremstvom, kakršnega Poljčane še niso doživeli. Poročila sta se občinski delovljata in tajnik tukajšnje gasilske čete g. Janez Mesarič in gđc. Poljka Gasparičeva. V cerkev so ju spremljali 4 avtomobili z gasilskim avtom in uniformiranimi gasilci s štirimi motokicli ob vsaki strani kot špalir. Pred vstopom v cerkev so jima gasilci napravili špalir. Mladina poročencema, ki sta več let sodelovala tudi kot načelnik in načelnica tukajšnjega Sokola in sta tudi sedaj aktivna odbornika tukajšnjega Sokola, iskreno čestitamo!

— Odklivanje. Z redom sv. Save V. stopnje je bil odklivan tukajšnji župan in predsednik krajevnega šolskega sveta g. Anton Detiček. Odklivanje mu je ob navzočnosti celokupnega občinskega odbora izročil g. sreski načelnik. Čest tamo!

Inserirajte v »Sl. Narodu«!

O. D.:

Stotak

K vojaškemu intendantu Sapogovu je prišel mlađeniček vsakdanjega, toda simpatičnega obraza v ruski jopici in ruskih škornjih. Cim ga je Sapogov zagledal se je razveselil.

— Aha, Petrov — in pomel si je roke. — Pozdravljen, prijatelj Petrov, — je odgovoril na njegov nizki poklon. — Kako se kaj počutiš? In kaj mi prinašaš, fant?

Petrov se je še enkrat poklonil, potem je pa pomolil Sapogovu zapечатeno kuverto.

— Od Nila Pavloviča — je dejal spoštljivo.

— Aha, že dobro. Povej, da se priporočam Nilu Pavloviču in da bo vse v redu...

Na svidenje, prijatelj Petrov.

Ko so se za Petrovimi zaprla vrata, je Sapogov previdno raztrgal kuverto in pogledal kaj je v nji.

— Mavričen — je ugotovil zadovoljno, ko je zagledal mavrične barve bankovca za sto rubljev. Toda takoj se mu je zmračil obraz in zamrmral je: Lahko bi dal tu di več, cigan. — No, vrag ga vzemi, dal bo še!

Sloveti advokat Tarabumbikov je govoril svojemu klientu:

— Ne morem tajiti, gospod Sapogov, da

stoji vaša stvar dokaj slabo... Revizijska komisija vam je poštno podkurila. Vse govori proti vam... tako da ne vem...

— Ali je res tako hudo? — se je popraskal Sapogov za ušesi. — Hm, kaj hočem... Sicer pa imam zveze, vse še ni izgubljeno. Da bi me le porota oprostila, vse drugo se bo že dalo urediti...

— Tako? — je zategnil advokat — To je pa nekaj drugega. Poroto znam dobro obračati, imam jo v mezinu, — in pokazal je Sapogovu stisnjeno pest.

— Torej lahko upam? — je vzdihnil Sapogov že nekoliko potolaženo.

— Seveda, če uredite zadevo z revizijsko komisijo in še s kom drugim...

Sapogov je vstal, oblekel plašč, vzel iz denarnice bankovec za sto rubljev in ga položil na mizo.

— Za aro! — je vzdihnil. Sam pri sebi je pa pomislil: Niti segel se ni pri meni revček. Domov grede je pa razmišljal, koliko bo še treba temu vraznemu Tarabumbikovu doplačati in kako težak je njegov položaj...

Potlej mi pa se čitajo, da kradem in sprejemam podkupnino... Toda za koga kradem prav za prav? Za advokata. Zdjaj bi moral tudi intendant v prvi vrsti delati za advokata. Eh, težko je na svetu, težko...

se je takoj nakremžila in si zakrila oči z robcem.

— No, le nikar se ne cmeri, Elageja, saj ti verjamem. Vidim, da si mnogo prizadevaš. Štiri šampanjce je imel, plačal jih je pa pet — je dejal Stojerosov prijazo.

— Krivico mi delate — je dejala Maša z jokavim glasom. — Vi mislite, da lahko ravnam z menoj tako, ker ste me pripeljali iz ruske vasi in napravili iz mene španko...

— No, dovolj je tega, solz nimam rad. Evo, tu je tvoj deček. Pet in dvajset rubljev in nadaljnj svoje prizadevanje.

Po Mašinem odhodu je Stojerosov zaklical: Petrovi! Vstopil je nam že znani simpatični mladenič v ruski jopici in v škornjih.

— Izvolite Nil Pavlovič.

— Kdo je zdaj na mestu Sapogova?

— Od danes Ivan Stepanovič-Sipelev.

— Pošten človek?

— Zelo pošten, Nil Pavlovič. Tudi za deset rubljev bo hvaležen.

Pernice

SEVER RUDOLF — Marijin trg 2

RAZNO

Beseda 50 par. Davek posebej
Najmanjši znesek 8.— din

Za zimo

se preskrbite
z okusnim dolenjskim
belim krompirjem
in **trpežnimi jabolki**
po zmernih cenah pri Trg. posl.

Kmetijske družbe
Novi trg 3

50 PAR ENTILANJE

ažuriranje, vezenje zaves, pe-
rila, monogramov, gumblanc.
Velika zaloga perja po 7.— din.
»Julijana«, Gosposvetska c. 12
in Francišanska ul. 3. 4. L.

POHISTVO

po naročilu najceneje, vsako-
vrstni stoli, politiram oprave,
vsa popravila najceneje pri:
ZORMAN Breg 14. 2564

Ljubljansko močvirje
vsakdo pozna,
če vanj zabredeš,
je noga mokra.
Ak' noge čes suhe
imeti — fantič glej,
da čevlje nard' ti
sam **FRANCE TRUPEJ**
splošno čevljarstvo,
Ljubljana
Dolenjska cesta 7
2566

Poslužite se
malih oglasov
v

»Slov. Narodu«

ki so
naicenejši!

ZA VSAKO PRILIKO

najboljša in najcenejša oblačila
si nabavite pri
PRESKER
Sv. Petra cesta 14

TAPETNISTVO

Habjan, Igriška ul. 10, vam
napravi ali popravi staro naj-
ceneje. 2434

PODELJUJEMO POSOJILA
državnim, samoupravnim urad-
nikom, služiteljem ter njih upo-
kojencem na dolgoročno me-
sečno odplačevanje pod ugod-
nimi pogoji. Vse informacije
daje brezplačno naš zastopnik
Mihael Kreč, Ljubljana, Tyr-
seva 33. 2556

KUPEJE

VEČERJANJE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

PRODAM

Beseda 50 par. Davek posebej.
Najmanjši znesek 8.— din

Trgovci! Dokler je še preluka,
založite se s celimi

orehi in medom

Dobite jih v

MEDARNI

Ljubljana, Židovska ul. 6

Gostilna „PRI LEVU“ Gosposvetska 16

Nepovišane cene!

Prvovrstna domača hrana. Danes domače krvavice in pečenice.
Vsak četrtek in petek velika izbira MORSKIH RIB!
Odlična dalmatinska in domača vina!
Vinska posebnost: »Crničnik« in dubrovaški »Plavac«!

Broširana knjiga: din 10.—
Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5

GOSPODINJE

sveža štajerska jajca Vam nudi
po konkurenčnih cenah trgo-
vina CUČEK, Sv. Petra c. 13.
2546

KERAMIČNA DELAVNICA

za peči v centru Beograda, ob-
stoječa 56 let, s parcelo 540 m²
in stroji v popolnem obratu, se
zaradi starosti lastnika ugodno
proda. Štadel, Beograd, Niška
28 ali Maribor, Maistrova 15-IV
2557

SMOKING

za srednjo, vitko postavlo, zelo
dobro ohranjen, ugodno pro-
daja. Ogleda se v trgovini —
Celovška c. 56. 2560

Trgovci! Dokler je še prilika,
založite se s celimi

OREHI IN MEDOM

Dobite jih v

Medarni

Ljubljana, Židovska ul. 6

TRICIKEL

nov, dobro izdelan, nosi 250 kg,
18 mesečna garancija, prodam
za 2800.— din in moško kolo
z lučjo za 490.— din. Meha-
nična delavnica Leopold Am-
brož, izdelovanje triciklov —
Ljubljana, Tyrseva 71. 2562

SLUŽBE

Beseda 50 par. Davek posebej
Najmanjši znesek 8.— din

BRIVSKI POMOČNIK

išče stalno službo. Dober de-
lavec, vojašine prost, star 25
let. Nastopi lahko takoj. Ladi-
slav Horvat, Čakovec, Trenko-
va ul. 8. 2545

SEVDALINSKA KAPELA

potrebuje 2 učenki, mladi, lepe
zunanosti. Gostilna Zrinski —
Čakovec. 2558

POSTREZNICA

vešča kuhe, se sprejme za do-
polne v šiški. — Ponudbe na
upravo »Slov. Narodu« pod »Za-
nesljivac«. 2555

KUPIM

Beseda 50 par. Davek posebej
Najmanjši znesek 8.— din

OMLATENO RŽENO SLAMO

vagonske pošiljke kupujem. —
Ponudbe poslati na naslov:
Peter Ljevaković, Lipnik. 2544

SREBRO DRAGE KAMNE

in vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah

Jos. EBERLE

LJUBLJANA — Tyrseva 2
(palača hotela »Slona«)

VSAKOVRSNO ZLATO

briljante in srebro kupuje po
najvišjih cenah A. BOŽIC —
Ljubljana, Francišanska c. 49. L.

ZLATO vsakovrstno

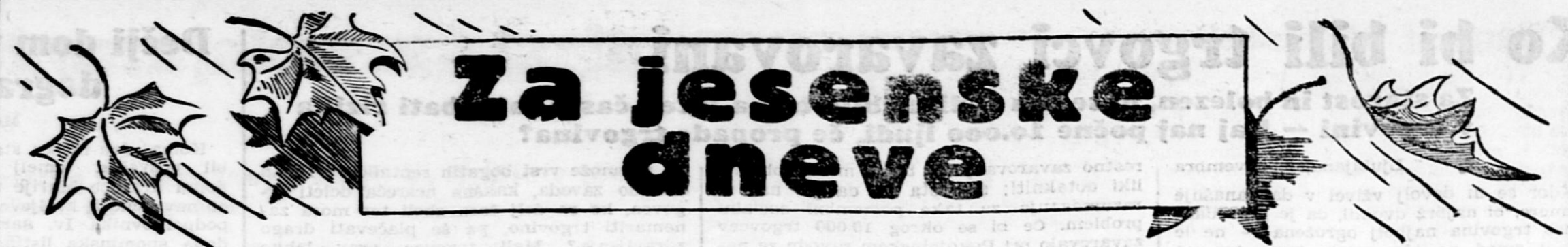
kupuje

ZLATAR

B. RANGUS

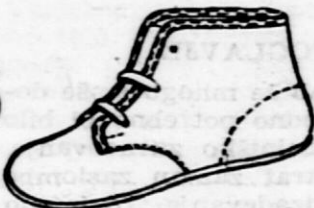
kr. dvorni dobavitelj

KRANJ

Za jesenske dneve

25

2560—56

Kot pero lahki čevlji za male otročičke.

Izdelani so iz klobučevine

Od številke 19 do 22 din 25.—

Od številke 23 do 25.5 din 29.—

39

7252—57

Visoke otroške hišne copate iz klobučevine
z notranjki in usnjenimi podplati.

Otroške od številke 19 do 22 din 39.—

Otroške od številke 23 do 25.5 din 45.—

Ženske ————— din 59.—

Moške ————— din 79.—

99

3962—64724

Udobni visoki čevlji za dečke iz čvrstega boksa
z močnimi usnjenimi podplati in petami

Od številke 27 do 30 din 99.—

Od številke 30.5 do 34 din 129.—

Od številke 34.5 do 39 din 149.—

49

8222—48002

Trpežni čevlji za dečke iz močnega boksa,
z neraztrgljivimi gumastimi podplati

Od številke 27 do 30 din 49.—

Od številke 30.5 do 34 din 59.—

Od številke 34.5 do 39 din 69.—

49

7225—44

Tople ženske hišne copate iz mehkega kari-
ratega filca z usnjenimi podplati in filcanimi
notranjki.

59

3505—9552

Lahke ženske domače copate iz klobučevine,
okrašene s pentljo in lahki usnjenimi pod-
plati. Izdelujemo jih v rjavi in rdeči barvi

69

3405—6540

Praktični ženski čevlji iz diftina, z okusnim
okrasjem preko narta.

99

2405—66116

Lahki ženski čevlji iz boksa, okusno okrašeni
na nartu, z usnjenimi podplati in polvisokimi
petami.

129

2106—66149

Novi model iz ameriške kolekcije. Odprti čevlji
iz semisa, kombinirani z takom. Izdelujemo
v črni in modri barvi.

149

2605—66129

Moderni ženski čevlji iz telečjega boksa, okra-
šeni na nartu s krokodilsko kožo.

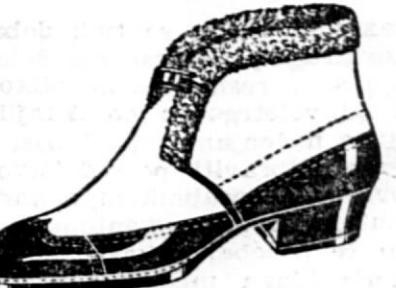
149

2625—64650

Udobni in trpežni ženski čevlji iz finega boksa,
okrašeni z luknjicami, s čvrstimi usnjenimi
podplati in petami.

149

4055—66111

Udobni in topli ženski čevlji iz usnja, kombi-
nirani s suknjo in okrašeni s krimerom.
Imajo usnjene podplate in nizke pete.

49

7117—42

Udobne hišne copate iz dubla. Gospodom po
napornem delu za oddih doma zelo potrebne.

149

9937—64726

Moški čevlji iz prešanega govejega usnja z
usnjenimi podplati in usnjenimi petami. Izde-
lujemo jih v črni in rjavi barvi.

199

3939—64723

Elegantni moški čevlji iz finega rjavega
boksa, z usnjenimi na rom šivanimi podplati
in usnjenimi petami.

RADI VELIKE IZBIRE NIZKE CENE!

Najnovejši otroški in igračni vozički, dvokolesa, sivalni stroji,
prevozniki tricikli pnevmatike. — Ceniki franko!
TRIBUNA F. B. L. Ljubljana, Karlovška 4

Inserirate
v

SLOV. NARODU

Posteljno perje

po din 10.—, kemično očiščeno din 14.—, čehano in ke-
mično očiščeno din 25.—, 35.—, 55.—. Belo in sivo gosje
perje in puh dobite najugodnejše pri »LUNA« — Maribor,
samo Glavni trg 24-a.

VZORCI BREZPLAČNO!

NARODNA

TISKARNA
LJUBLJANA
KNAFLJEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN
PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

Tudi mladina me ljubi!

Rdeča in spokana koža
često zelo boli. Posebno
nežna otroška koža je zelo
občutljiva. Zato si otroci ta-
ko radi namažejo z NIVEA
lice in roke, predno
gredo na ulico.

Danes premiera odličnega umetniškega filma

Vdova

Z znano dramsko umetnico Emmo Gramatico, lepo Iso Polo in priznanim mojstrom modnih vlog Ruggerom Ruggerijem. — Film na stajen način obravnava odnose med snaho ter tačo in tantom in vprašanje, ali ima lepa mlada vdova pravico do ponovne poroke. Igra je podana tako življenjsko resnično, da bo za vsakogar doživljaj, ki ga ne bo pozabil!

KINO UNION
Tel. 22-21

Istočasno predvajamo domači film

Odkritje spomenika kralju Aleksandru I. v Ljubljani

Predstave danes ob 16., 19. in 21.15 uri, jutri v nedeljo pa ob 10.30 ljudska predstava po znižanih cenah in ob 14.45, 17., 19. in 21.15 uri!

ZKD za utrditev nacionalne moči

Tudi jutrišnji občni zbor ZKD bo manifestacija kulturnih naprednih delavcev, ki nesebično služijo idealom domovinske ljubezni in državljanske zavesti

Ljubljana, 9. novembra. Jutri se bodo zbrali v Ljubljani delegati vseh številnih članic Zveze kulturnih društev iz vseh krajev Slovenije. Kakor vsa leta doslej, bo tudi jutrišnji občni zbor ZKD mogločena manifestacija naših prosvetnih in kulturnih delavcev, ki že dolga leta posvečajo vse svoje delo visokim idealom domovinske ljubezni in državne zavesti.

Stremljenje po duhovni strnitvi vseh nacionalnih sil vodi te odločne in zavetne borci skozi dobo stalne vztrajnosti in mračnih pogledov v bodočnost. Postavlja jih pred probleme, za katere smo mislili, da so že zdavnaj rešeni. Zato je bila in bo vsa njih skrb posvečena le delu za utrditev naše nacionalne moči in sile.

Uspešno je bilo delo zveze v pretekli poslovni dobi. S podrobnim delom in skladu z lanskim leto razglašeni smernici je ZKD nadaljevala in razvijala svoj program. Okoliščine, ki so spreminjale delo, so bile vse prej kot ugodne. Vendar bo občni zbor pokazal, da so mladi napredni borci premagali vse težave in opravili delo uspešno. Odpadle se razne manifestativne prireditve, zato pa je bilo notranje življenje v društvih, ki so članice zveze toliko bolj razgibano.

Da se tudi v težkih časih lahko mnogo stori za visoke smote, kažejo izredni uspehi nekaterih društev, ki so dosegla v letošnjem letu lepše uspehe kot kdajkoli. Naj omenimo samo požrtvovalne napore Sokolskega društva v Kamniku in Sokolskega društva Ljubljana II., ki je doseglo krasen dom, katerega bo danes izročilo slovesno svojemu namenu.

Ti in še mnogi drugi uspehi naj vzpodbujajo našo javnost, da bo v bodoče še bolj

podpirala idealno in tvorno delo nesebičnih kulturnih delavcev. Omeniti je treba pri tem, da so danes nacionalne, prosvetne organizacije odvisne žal samo od plemenitosti posameznikov in zasebnih ustanov. Tem, ki so tudi v pretekli poslovni dobi podpirali nacionalno delo ZKD, gre iskrena zahvala vse naše nacionalne javnosti.

Odbor je delal v najlepši slogi, da si je bilo delo zaradi raznih ovir dostikrat neprijetno in odgovorno. Naša nacionalna javnost se bo po poročilih odbornikov prepričala, da je ZKD zaključila poslovno dobo uspešno in da bo pravilno ocenila delo odbora. Delo in poročila o njem se bodo komu zdela skromna, ker ZKD ne istoveti manifestacijskih prireditev svojih številnih članic z delom osrednjega društva, niti se ne poslužuje shodov ali taborov, o katerih bi se na občnem zboru na široko razgovorili in razpisali. Poročila odbornikov ne obsegajo dela, ki ga opravljajo članice leto za leto po lastni pobudi, temveč se omejujejo na delo, ki se je opravilo le s pobudnim posegom centrale v posamezna društva. Zborovalci pa bodo imeli priliko slišati tudi o velikem, nacionalnem delu, ki se ga opravile posamezne članice in to na podlagi statističnih podatkov. ZKD obsega teritorij bivše ljubljanske oblasti. Na tem prostoru je organiziranih 374 društev, od katerih je bila večina v stiku s centralo. Na novo so pristopila tri društva.

Zaradi odredbe notranjega ministra so morale odpasti vse večje prireditve od druge polovice maja dalje. Proslava "prosvetnega dne", za kar je bil določen ves mesec maj, so mogla izvesti samo nekatera društva. Med najlepše prireditve moramo šte-

ti prireditve Bralnega društva v Trzinu, Narodne čitalnice in Sokola v Kamniku, Sokola na Jesenicah, Sokola na Vrhniki, Sokola in Jadranske straže v Podnartu, Sokola v Domžalah, Sokola v Gorah pri Bledu in Sokola v Dolenjem Logatcu.

Dobra je bila zveza med članstvom in centralo, kljub temu da je bila možnost stika v letošnji poslovni dobi zaradi izrednih prilik zelo majhna. V okviru možnosti je centrala nudila vsem članicam potrebno podporo. Prepričani smo, da bo razmerje med članicami in osrednjim društvom ostalo še nadalje tako priščno.

Veliko pažnjo je odbor posvečal večjim prireditvam in proslavam, na katere je poslal svoje zastopnike. Oseki so opravili svoje delo vestno, posebno pomembno prosvetno delo sta opravila propagandni in predavateljski osek, ki sta skupno izvedla določen program. ZKD je priredila 102 predavanj, ki so bila vsa odlično obiskana. Podčrtati je treba veliko požrtvovalnost predavateljev, ki nudijo zvezi vso svojo podporo. Število predavanj, izbira in velik obisk so zgovorni dokaz o visoki kulturni ravni edinic zveze in njih voditeljev.

Propagandni osek se je v zelo neugodnem času lotil težke naloge, to je poživitev okrožnih odborov. Številne prosvetne konference, katerih namen je bil poglabitev dela, so opravile prvo etapo pri delu za poživitev teh odborov.

Po podatkih dramatskega, knjižničnega in tiskovnega odseka se bodo zborovalci lahko prepričali, kako zelo delavna so društva, ki so članjena v ZKD in kako neizčrpen vir moralnih sil je na braniku naše svobode in naše neodvisnosti.

skih stroškov leto 1914 (indeksna številka 100), sprevidimo, da mora zdaj delavska družina izdati za svoje preživljanje 3.35% več kakor pred vojno, kajti indeksna številka znaša 103.35. V primeru s cenami l. 1929 pa znaša zdaj indeksna številka 99.5 odstotka, to se pravi, da so bili življenjski stroški prejšnji mesec samo za pol odstotka nižji kakor v letu najvišjih cen.

Septembra je znašal eksistenčni minimum delavske družine 2524.47 din, prejšnji mesec pa 2578.69. Lani oktobra so znašali minimumi življenjski stroški 1842.35 din. Letos oktobra so bili življenjski stroški za 39.98% višji kakor pred letom. Pred letom smo torej še živeli v zlatih časih, čeprav nismo nič manj tožili nad draginjo kakor zdaj.

V primeru iz leta 1914 in 1929 je zdaj stanovanska najemna zela nizka, čemur je treba pripisovati, da skupni življenjski stroški znatno ne presegajo višine v teh letih. Zdjaj so izdatki za stanovanje še vedno za 9.95% nižji kakor l. 1914 in celo za 29.02 odstotka kakor l. 1929. Toda oblika in obutev sta dražji za 33.07% kakor l. 1914, za 2.05% kakor l. 1929 in celo za 67.33% kakor lani avgusta. Hrana je za 6.13% cenejša kakor l. 1914, za 13.93% dražja kakor l. 1929 in za 56.27% kakor lani avgusta. Stroški za kurjavo in razsvetljavo so za 11.97% večji kakor l. 1914, za 19.83% nižji kakor l. 1929 in za 16.36% večji kakor lani avgusta. Po indeksu se izdatki za kurjavo in razsvetljavo oktobra niso povečali, to se pravi, cene so ostale nespremenjene. Po teh številkah torej sprevidimo, da sta se v primeru s cenami l. 1914 in lani avgusta najbolj podražila oblika in obutev, v primeru s cenami l. 1929 pa je najdražji živež, ki se je tudi prejšnji mesec najbolj podražil.

Mojster Japel

Ljubljana, 9. novembra

Samo preprosti mizarski mojster je, a lahko rečemo, da ima mnogo več prijateljev kakor marsikateri minister; s poštenostjo in marljivostjo solidnega ljubljanskega obrtnika, z delom svojih rok v pravem pomenu besede si je pridobil spoštovanje med meščani. Mojster Karol Japel se je rodil pred 75 leti v Blagovini in prijetelj so se ga spomnili ob njegovem tistem jubileju ter mu ob tej priložnosti čestitajo. Vse mojstrovno življenje je delavnik in še zdaj, v tako lepi starosti, je dan za dnem v svoji delavnici na Zabajahu od jutra do večera pri delu. Kakor pošten, je ostal vedno tudi reven; dela brez pomočnikov in vajencev. Skromno se preživlja z življenjsko tovarniško točko, ki letos obhaja svojo 70letnico in ki mu je pomagala kot vzorna mati vzgojiti ter vzrediti kopico otrok; enajst se jih je rodilo, živi so pa še trije sinovi in dve hčeri, vsi preseljeni. En sin je ostal na bobju.

Mojster Japel se je kasneje pridružil Petruju v Hrenovih ulici. Pri tem podjetju, ki je medtem trilateral menjalo svoje lastnike, je delal celo 37 let. V svoji delavnici pa dela še 20 let. Da, nad pol stoletja samega dela in mnogo, mnogo starih! Toda kljub temu ali morda prav zaradi tega je mojster še povsem zdrav ter čil. Nikdar ni bil bolan zato pa tudi smerno upati, da bosta z ženo zdrava in zadovoljna dočakala bližnjo zlato poroko.

Ali naj rečemo, da smemo biti zadovoljni, ker povečanje življenjskih stroškov oktobra ni doseglo tega povprečja? To bi bila kaj plehka tolažba, kajti moramo vedeti, da ljudje zdaj od meseca do meseca težje prenašajo draginjo, saj je lok že prenapet. Če torej draginja še narašča v teh časih, ko je že marsikoga iztrpela pomeni tudi najmanjša podražitev neznočno poslabšanje. Po indeksu so se življenjski stroški oktobra povečali za 2.14%. Najznačilnejše je, da so se zdaj življenjski stroški približali že skoraj povsem višini l. 1929, ko so bili najvišji po vojni in tudi nekoliko višji kakor l. 1914 pred začetkom svetovne vojne.

Če vzamemo za precej sedanjih življenj-

Križanka

1	2	3	4	5	6
		7	8		
9	10			11	12
13		14		15	16
17	18		19	20	
	21				
22			23		24
25		26	27		28
29	30			31	
	32	33	34		
35			36		

Pomen besed

Vodovarstvo: 1. ločilo, 4. povečje, 7. višji muslimanski duhovnik, 9. moško ime, 11. ruska reka, 13. vrsta pesnitve, 14. višji državni funkcionar, 16. predlog, 17. vojaška edinica, 19. moško ime, 21. odpadnik, 22. grška boginja, 23. poglavar arabekih plemen, 25. latinski veznik, 26. kemična prvina, 28. ženska, v katero se je zaljubil Zevs in jo spremenil v kravo, 29. huda bolezen, 31. del strehe, 32. žensko ime, 35. bajeslovna ustanoviteljica Kartage, 36. obrtnik.

Navpično: 1. istrsko mesto, 2. gora na Primorskem, 3. kem. znak za prvo, 4. pamet, 5. posoda, 6. grški modrijan, 8. števnik, 10. vrsta gledališke igre, 12. istrsko letovišče, 14. jugoslovanska pokrajina, 15. afriška reka, 18. veznik, 20. oblika osebnega zaimka, 22. okrutni judovski

kralj, 24. zločinec, 27. vrsta pesnitve, 30. posoda, 31. ozračni zaimek, 33. japonska narodna družabna igra, 34. krajevni pri-slov.

Rešitev križanke, objavljene prejšnjo soboto

Vodovarstvo: 1. Zlin, 4. kolo, 7. Nimes, 9. as, 11. Šar, 12. He (helij), 13. tam, 15. Beg, 16. Omiš, 18. para, 19. Orinoko, 20. obad, 21. Leda, 23. Don, 25. rob, 26. r, 27. ser, 29. tu, 30. titan, 32. neon 33. ka-va.

Navpično: 1. zlato, 2. in, 3. Niš, 4. ker, 5. os, 6. omega, 8. maj, 10. Samobor, 12. Herodot, 14. Miran, 15. baker, 17. šid, 18. pol, 20. Odrin, 22. abuna, 24. pet, 27. sin, 28. rak, 30. to, 31. na.

Tatvine

Radeče, 7. novembra. Celo poljski pridelniki na njivah niso varni pred tatovi. O tem se je prepričal g. Medvešek, ki je pustil koruzo delj časa na njivi v nadi, da mu bo bolj dozorela. Ko je pa prišel pred dnevi na svojo njivo, je zalotil tam dobro znanega možakarja, ki si je ravno optal vrznan kos koruze. Ker možakar ni nujno potreben tako samovoljno pridobljene podpore in da se iz-ogne morebitnemu sodnemu postopku, je radevolje pristal na zahtevo oškodovanca, da mu plača po 5 din za vsak manjkajoči koruzni strok na njivi. Tako je ta reč zaenkrat likvidirana.

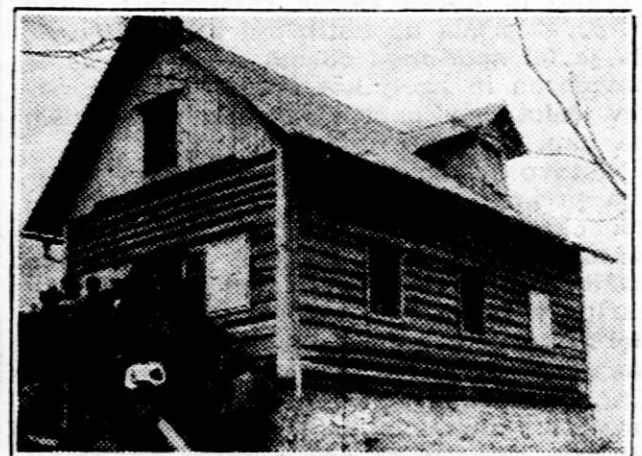
Bolj zamotana zadeva pa je tatvina, ka-tero je zagrešil sedemletni rejenček pose-snika Srečka Zalarja na Goreljah. Mali nepridiprav je ukradel bližnjim sosedom okrog 200 din, svojemu redniku pa skoraj celih 800 din. Kako je mali pokvarjenec zapravil skoraj cel tisočak, se ne ve, Zato se širijo govorice, da je bil deček le orodje neke starejše osebe. Koliko te govorice od-govarjajo resnici, bodo skušali dognati na-ši orožniki, ki se zanimajo za to zadevo.

Vtisi z izleta na Ljubnik

Shojena pot proti vrhu kaže, da je ta hrib dobro obiskan

Ljubljana, 9. novembra.

Ker je imej dopoldanski brzi vlak znatno zamudno, tudi ni bilo pred kolodvorom na Trati nobenega voza da bi se peljali do mesta, temveč smo jo ubrali po široki, pre-cej ugledni cesti, kjer vedno slaba pešcem, ki se morajo umikati vozovom v blato. Tu se zopet pokaže velika pomanjkljivost, da se pri ureditvi ceste ni nič na to oziralo.

Koča na Ljubniku

Dan je bil meglen, le sever in barometer sta kazala, da se bo vreme izboljšalo, in tako smo tvegali ta nedeljski izlet. »Slo-venski Narod« je prebil on dan lep do-pis, kako se razširja in lepša škofja Loka. Spomnil sem se na čase, ko sem pred mno-gimi leti v kulturnem delu obiskoval to prijazno mesto. Zato mi je prav prišlo va-bilo na ta izlet. Odkar je planinski dom na

Ljubniku, nisem bil gori, ter me je tudi radovednost vlekla na gore.

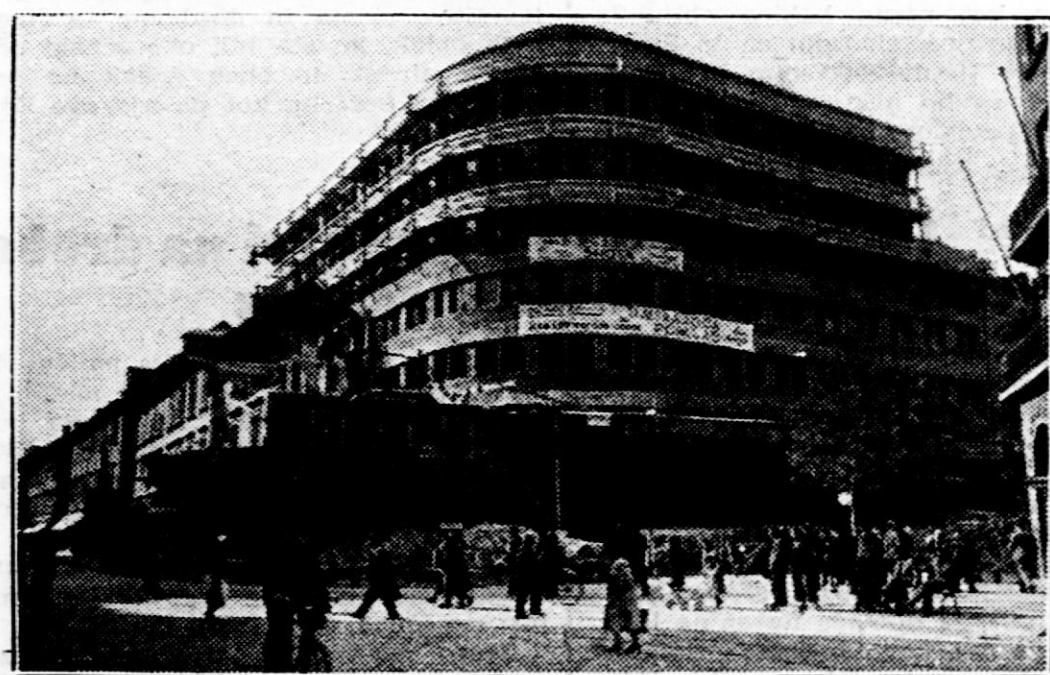
Kolodvor na Trati je olesan. Na cesti živahen promet in ob nji opazil mnogo novih stavb, vse tako, kakor je napovedal »Slovenski Narod«. Dostop do kapucinske cerkve je lepo urejen. Seveda se pot za nunskim zidom skozi Vincarje ni spre-mnila, še manj pa steza, ki drži navkreber proti našemu cilju. Preskočiti je bilo treba po deževju narasle potoke. Megla je za-krivala okolico. Drevje polomljeno od zad-njega zgodnjega snega je na več mestih ležalo preko poti. Malo nad vasjo smo bili iz megle. Posijalo je sonce in opri se nam je lep razgled na Storžič in na Kamniške planine, proti jugovzhodu pa na dolomite. Prijazne cerkvice pri Sv. Andreju in Ož-boltu so pozdravljale v daljavi.

Shojena pot proti vrhu kaže, da je Ljub-nik dobro obiskan in da je tudi dostop v dobri oskrbi. Burja je bila, ko smo prišli do koč. Tembolj se nam je prilagla topla gostilniška soba in dobra postrežba. S te-rase in proti zahodu je bil krasen pogled na Triglav in njegove sosedo. Vrnili smo se po isti poti in prišli pod starim gradom v dolino. Valvasor omenja, da je bil tu nekoč sedež mogočnih loških gospodov ter da je bil grad že o njegovem času zapu-ščen in je razpadal. »Divjo loko« imenuje te razvaline in samotno okolico.

Mrak je že bil, ko smo prišli v mesto. Ulice so bile razsvetljene. Peš, kakor dopoldne, smo mi mahali na Trato, kjer smo v restavraciji pred kolodvorom v prijetni družbi domačinov prebili čas do odhoda vlaka.

Primer modernega lokala v Ljubljani

Pred glavno pošto dobimo pravo trgovsko palačo

Ljubljana, 9. novembra.

Trgovski lokali so se v Ljubljani v zad-njem desetletju naglo modernizirali, ne le, da se je lepo razvijalo aranzirstvo, temveč tudi v tehničnem pogledu. Tudi mlajša generacija se dobro spominja, da je bilo v Ljubljani še celo po vojni dolgo zelo malo večjih in moderno urejenih trgov-skih lokalov. Svetle, prostorne trgovine z moderno opremo, skratka, velemestne tr-govine, pri nas dolgo nismo poznali. Šele zadnja leta so se začela uveljavljati na-črta sodobne arhitekture tudi v naših tr-govskih hišah. V zadnjem desetletju je bilo sezidanih v našem mestu mnogo hiš s številnimi poslovnimi lokali in trgovine so se začele seliti iz starih hiš v nove. Kjer so pa že ostale v starih lokalih, ki so bili po-večini pretesni in zlasti premarčni in pre-nizki, so jih začeli prezidavati.

Kljub temu se zdaj ni v Ljubljani mno-go res velemestnih trgovin tudi po svoji zunanosti. Večina trgovin, tudi najmodernejših, ima še vedno izložbena okna sta-rega sloga, ker pač sama konstrukcija po-slopija ne dovoljuje, da bi namesto obod-nega, nosilnega zidu stopila v vsej dol-žini steklena stena. Moderna trgovina v prtiličju je odprta vsa očem kupcev, da nikjer ne opaziš niti stebra, ki nosi zidov-je in strop nad njo, kakor da je arhi-tektu posretilo premagati težnost.

Primer takšnega trgovskega lokala se nam bo kmalu pokazal sredi Ljubljane; pred glavno pošto se luči izra razvalin

nizke hiše preteklega stoletja prava trgovska palača, zidana res smotno ter svoje-mu namenu ustrežajoče. Gradivo in slog izdajata na prvi pogled značilno moderno arhitekturo, ki stremi predvsem po smotnosti in dosega lepote učinke z glad-kimi ploskvami, ravnimi črtami in svetlimi oarvami.

Trgovina Bate na vogalu Aleksandrove ceste in Selenburgove ulice bo odprta v soboto 16. t. m. Pojutrišnjem bodo delavci začeli podirati zadnji ostanek stare hiše ob Bončevi trgovini in čez teden dni so vsa čelna stran ob Selenburgovi ulici prosta in urejena. Dotlej, torej teden dni, bo trgovina trdke Bat'a počivala. Vselili se bodo v dokončno urejen velik ogelni lokal v novem posloppu in odprli trgovino, ko ne bo ob nji več nobenega sledu stare hi-še. Lokal je zdaj v glavnem že urejen. Najbrž je eden največjih, če ne največji v Ljubljani. K njemu je priključena še del prvega nadstropja. Pripravljeni so pa tudi že na otvoritev drugi lokali v pritličju, ki so sicer znatno manjši, a prav tako mo-derno urejeni po svoji zunanosti in opre-mi. Ob Selenburgovi ulici bo lekarna, v kotu ob Bončevi trgovini pa bo po široki, z izložbami okrašeni pasaji izhod iz no-vega kinematografa. Pasaja je tudi ob tr-govini Rojine na Aleksandrovi cesti, ki bo delno služila tudi za kinematografsko ča-kalico. Na levi ob njih bosta še dve trgo-vini, prodajalna slaščic in parfumerija.

Življenjski stroški zdaj visoki kakor l. 1929

Po reviji „Indeks“ so se življenjski stroški oktobra povečali za 2.14%

Ljubljana, 9. novembra. Val draginje še vedno ne pojema, česar zlasti pred začetkom zime ne moremo pri-čakovati. Če draginje ni bilo mogoče zaje-siti doslej bi bilo prazno upanje, da bodo nenadno zdaj začeli učinkovati neki ču-dežni ukrepi. Primerjanje števil življenj-skih stroškov v posameznih mesecih nam kaže celo neko zakonitost neprestane na-raščanja. Dva manjša nihaja smo opazili junija in avgusta na račun sezonske po-cenitve živeža. Mesечно poročilo socialno sta-tistične revije Benka-Grada »Indeks« nam kaže, da so se življenjski stroški povečali v letu dni za 45.26%. Življenjski stroški se torej povečajo povprečno za 3.8% na me-sec.

Val draginje še vedno ne pojema, česar zlasti pred začetkom zime ne moremo pri-čakovati. Če draginje ni bilo mogoče zaje-siti doslej bi bilo prazno upanje, da bodo nenadno zdaj začeli učinkovati neki ču-dežni ukrepi. Primerjanje števil življenj-skih stroškov v posameznih mesecih nam kaže celo neko zakonitost neprestane na-raščanja. Dva manjša nihaja smo opazili junija in avgusta na račun sezonske po-cenitve živeža. Mesечно poročilo socialno sta-tistične revije Benka-Grada »Indeks« nam kaže, da so se življenjski stroški povečali v letu dni za 45.26%. Življenjski stroški se torej povečajo povprečno za 3.8% na me-sec.

Ponosna postojanka vrh Pohorja

Ob prvi obletnici sokolskega planinskega doma na Pohorju

Maribor, 9. novembra. V nedeljo 12. novembra 1939 je bil velik praznik za naše zeleno Pohorje. Bil je krasen sončen dan, kakršnega Pohorci že dolgo niso pomnili v tako poznem jesenskem času. Zgodaj zjutraj je oživel v pohorskih gozdovih. Sokoli so hiteli k otvoritvi prvega sokolskega planinskega doma. Iz Hoč preko pohorske avtomobilske ceste, iz Maribora preko Sv. Bolfenke, iz Ruš preko Glažute in po vseh možnih dostopih so se zgrinjali k novemu sokolskemu gnezdu, ki kraljuje v višini 1100 m sredi sončnih pohorskih gozdov. Fanfare sokolskega jezdnega odseka so zaznale, pevci so zapeli, planinci so zaviskali — v pozdrav ponosni stavbi, ki je vsa nova in sveža po zdravljenju goste kakor nevesta na poročni dan. Kakor da se je narava sama veselila dovršenega dela: živo pestro jesenske barve pohorskih gozdov, vedro sinje nebo in prijazno sonce so v veličastnem okviru obdajali nov sokolski planinski dom, ki je odpravljal svoja vrata sokolski mladini v veselje, razvedrilo in telesno okrepitev. Sokolstvu na naši severni meji v ponos in v vzpodbudo.

Z otvoritvijo sokolskega planinskega doma je bil kronan petletni trud graditeljev sokolskih združnikov, ki jih je v njihovem delu izdatno podpirala naklonjena javnost. Namen sokolskih združnikov je bil predvsem, nuditi sokolski mladini možnost, da se telesno okrepi v zdravi naravi pohorskih višav; lastni planinski dom naj bi služil Sokolom poletni kot letovišče in izhodišče za planinstvo, pozimi pa kot točišče za lepi smučarski sport. Prvi sokolski planinski dom v Jugoslaviji je velika dvonadstropna

zgradba, v kateri je na naravnost zgleden način skrajno racionalno izrabljen vsak kotiček. Dom je v vsakem pogledu sodobno urejen, razpolaga z 8 udobno urejenimi sobami in s 4 velikimi skupnimi spalnicami, ki so vse opremljene s tekočo toplo in mrzlo vodo; dom ima tudi lastno električno razsvetljavo in svoj vodovod.

Te dni proslavlja Sokolski planinski dom na Pohorju prvo obletnico svojega obstoja in se še v tem kratkem času lahko ponaša z bogato bilanco uspešnega dela. V temku tega prvega leta je obiskalo dom glasno pisane knjige nad 4300 gostov, če pa se upoštevajo še prehodni gosti in ostali obiskovalci, ni pretirano trditi, da je dom v prvem letu njegovega obstoja posetilo nad 7000 obiskovalcev. Poleti je dom služil letoviščarjem, v bližini doma pa je akoraj stalno v večjih ali manjših skupinah, za krajši ali daljši čas taborila sokolska mladina. Sokolska društva in skupine Sokolov so redno prirejali izlete k Sokolskemu planinskemu domu na Pohorju, kjer so se vršili tudi strelski tečaji in druge prireditve. Tudi preko zime je bilo v domu živahno: krog in krog doma je kar mrgolelo smučarjev, posamezne edince so prirejale smučarske tečaje, tako mariborska župa, posamezni mariborski in okoliški društva, pa tudi druga društva, kakor iz Varaždina, Čakovca itd.

Ko je bil lani dom dograjen in urejen, so sokolski združniki dobro vedeli, da delo še ni končano ter so se s svojstveno vztrajnostjo lotili nadaljnjega dela. Da bi dom in njegovo okolico čim bolj uredili in čim bolj izpopolnili. Polepšali so okolico

doma, uredili ograjo s stopniščem, izstrebili grmovje, postavili so rusko kegljišče, uredili krasno prostorno igrišče za odbojko in druge igre na planoti nad domom, postavili vrsto klopi v okolici doma itd. Pa to še ni dovolj: v načrtu je še gradnja kopalnega bazena, ureditev drugih igrišč, ureditev posebnih taborišč v okolici doma, ureditev sprehajališč, izpeljava amuških tirov in marširaj drugega. Sokolski združniki bojejo svoj planinski dom in njegovo okolico urediti tako, da bo v vsakem pogledu ta postojanka odgovarjala svojemu namenu in svojemu visokemu poslanstvu. Tako delo je seveda svetožano s znatnimi denarnimi žrtvami, ki jih združniki, zdaj jih je okrog 560, težko zmagujejo. Zato je dolžnost vseh Sokolov, njihovih prijateljev in vseh onih, ki odobravajo lepo in koristno zamisel sokolskega planinskega doma, da v še večjem številu pristopijo k združitvi in jo podprejo v njenem delu. Izvršeno delo in doseženi lepi uspehi jamčijo, da so bile in da bodo vse žrtve bogato poplačane. Do zaključka Petrove petletke bodi Sokolski planinski dom na Pohorju do popolnosti urejen in k temu naj pripomorejo vsi in vsako.

V soboto dne 9. novembra in v nedeljo bo pri Sokolskem planinskem domu na Pohorju proslava prve obletnice otvoritve doma. K tej skromni proslavi vabijo sokolski združniki vse prijatelje sokolske misli, ki se bodo mogli prepričati o izvršenem delu in veseliti se doseženih uspehov ter bodo radi pripravili prispevati tudi svoj delež za dokončno in popolno uresničenje lepe in koristne zamisli prvega sokolskega planinskega doma na Pohorju.

Kriminalni roman Ciglenec se nadaljuje

Z nevesto Zofko osumljen tudi ženin Stanko

Maribor, 8. novembra. Že ko smo dobili na vpogled senzacijo poročilo o romantični vlini tatvini v Ciglenih, smo pogrešali poleg glavne junakinje Zofke tudi glavnega junaka Stanka Sešerka kot očitnega povzročitelja vsega dejanja. Skoro neverjetno se je zdelo, da bi bilo eno samo dekle — pa čeprav ga je na zločinski pot zapeljala slepa strast maščevalnosti — sploh moglo izvršiti tako dejanje kakor je bil ta vlin v hišo starke Bračkove. Zakaj je storilec oziroma storilka odnesel samo obleko obeh žensk, pustil pa je Sešerkovo obleko in denar in uro, kar vse je bilo brez vsega truda tam na razpolago. To in pa ukradeni blago zmetano v vodnjak ni šlo in ni šlo skupaj brez pojasnila kaj je bilo v tem času s Sešerkom.

Danes nas je to pogrešano pojasnilo presenetilo celo nad pričakovanje. Posebna orožniška ekspozitura v Dupleku (postaja Sv. Barbara) je med tem izvršila zelo zanimivo izpopolnitev prvih ugotovitev. Sum se je očitno opravičeno obrnil tudi na Sešerka. Ves dejanski stan je šele zdaj dobil svojo trdno podlago.

72 let stara Rozalija Bračko ima v Ciglenih malo posestvo s hišo, vinogradom in sadonosnikom. Sešerka je svojčas vzel k sebi kot rejnika. Ker mu je obljubila, da mu po svoji smrti zapusti vse skupaj, je pomagal s svojim prispevkom din 9000, da je pred par leti hišo popravila. Prišla pa je vmes — nesrečna ljubica z Baumano Zofko. Od tedaj dalje se je Stanko odtuševal svoji materi in kakor smo videli, se je naposled popolnoma preselil k nevesti, s katero ima otroka. Ni pa še pojasnjen vzrok, zakaj se je sprijel z Zofko in se preselil zopet nazaj v hišo Bračkove.

Pri Bračkovi pa stanuje — to smo že povedali — tudi Rozina Dolinšek, kateri je Bračkova kot njena babica obljubila zapuščino svoje posesti, tako da bi Sešerko dobil le še tistih 9000 din, ki jih je posodil za popravilo hiše.

Poleg teh povodov pa je bil še eden

močnejši vzrok za zasnovo romantičnega vlinu in tatvine. Bračkova je namreč kratko pred tem Sešerku in Zofki prodala letošnjo trgatv za din 2000. Uspeh trgatve pa tudi v Ciglenih ni bil bogvejak prida. Kakor se marsikaj drugega kaže, je najbrže ta kupčija bila povod, da sta Stanko in Zofka začela razmišljati, kako bi zopet prišla do tistih din 2200. Mogoče, da je bil spor med obema zaročencema le navidezen in zgolj kot sredstvo za izvršitev celotnega načrta. To bo šele prišlo na dan.

Gotovo je, da je vnanjo izvršitev dejanja prevzela Zofka še s prvim poskusom 25. oktobra, ko jo je po vlinu v hišo Bračkova zasledila. Po tem obisku so našli Sešerkovo obleko skrbno zavito in skrito v grmu pod vinogradom. Zakaj je Zofka to očitno delo maskirala, še ni pojasnjeno. Brez dvoma pa je, da je morala drugi »resnejši« poskus dne 27. oktobra izvršiti s pomočjo vsaj še ene osebe, če ne celo dveh. In ta druga oseba naj bi bil Sešerko. Osumil pa se je sam, ko je iskal na videz ukradeni obleko obeh žensk v blizu hiše se nahajajočem 32 m globokem vodnjaku. Bračkova slika jo prej trdi, da je imela v krhavi zaviti vsot din 5500. Sešerko pa je našel samo 160 din drobne denarja. Nam se je že pri prvem poročilu sumljivo zdelo, kako je Sešerko — ki je mimogrede povedano, studenški pomočnik — mogel tako hitro najti v vodnjaku napolnjenim z 2 m visoko stojčjo vodo in od večje vsote tudi drobna izračunano le 160 din, dočim o oni veliki vsoti ni duha ne sluha? Najbrže teh 5 jurjev ni nobeden romal v vodnjak, marveč so vsi skupaj našli že prej varnejšo shrambo.

Roman iz Ciglenec se torej še nadaljuje. Zaenkrat je Sešerko osumljen, da je svoji Zofki dajal nasvete in najbrže tudi vodil izvršitev vlinu in dozvedne tatvine ženskih oblek, ko sta bili obe ženski odsotni. Maščevalnost do obeh žensk bo še bolj na strani Sešerka kot pa njegove Zofke.

Najvišji zaslužki v trgovini na drobno veljajo za srez Maribor-desni breg

Na osnovi določila čl. 2 uredb o kontroli cen na malo (Sl. št. 71 od 4. IX. 1940) ter razpisa bana dravske banovine v Ljubljani št. 8 X št. 511-40 od 17. IX. 1940 se določajo za področje sreskega načelstva Maribor-desni breg za prodajo na drobno sledeči najvišji dopustni bruto zaslužki:

Za koruzni zrnob koruzno, rženo in ajdovo moko 10%, za domače testenine 12%, za riž 12%, za čaj, kavo in kakao 20%, za jedilno olje razen v kantah po 5 kg, 15%, za bučno olje 10%, za navadno mlo 10%, za terpenitno mlo 15%, za sveže 15%, za vse vrste beljenega platna, pri blagu, ki stane en gros do vključno 12 din za meter, 15%, pri blagu, ki stane en gros nad 12 din za meter, 20%, za gradl (navadne vrste) 15%, za kretone (navadne vrste) 20%, za bombazno predvilo 10%, za vse vrste sukance razen svilenege 15%, za flanelo in barhent 15%, za sukno 25%, za volno 20%, za sekiro, lopate, krampce, kose, srpe, motike, fazimirano železo razen U in T travcev, va-

ljano žico in žeblice 20%, za palično železo vseh vrst 15%, za rafijo in manilo 20%, za kokosovo olje 20%, za surovi bombaž 10%, za ovčjo volno in predvilo 15%, za surovo juto 15%, za kaučuk in predmete iz kaučuka 20%, za kože vseh vrst 20%, za kositer 20%, za belo pločevino 20%.

Cene, ki si jih po dovoljenem bruto zaslužku izračuna vsak trgovec sam, morajo biti označene na vidnem mestu.

Bruto zaslužek se izračuna po nabavni ceni veletrgovca s pribitkom vseh učinkovitih stroškov nabave blaga, dokler ne doseže blago v prostore trgovca na drobno. Prodajna cena se lahko zaokroži navzgor do naslednjih 25, 50, 75 par ali dinarja.

Prakske te odločbe se kaznujejo po čl. 9. uredb o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije z zaporom do 30 dni in v denarju do 5000 din. Ti najvišji dopustni bruto zaslužki stopijo v veljavo 15. XI. 1940. S tem se dopolnjujejo odnošna deloma izpreminjajo bruto zaslužki, določeni z odločbo št. 19562-57 od 10. X. 1940.

Mariborske in okoliške novice

— Protituberkulozni dinar je dosegel v mesecu juliju 1940 kosmato vsoto v iznosu din 652.525.—, v avg. 1940 din 653.810.—, v septembru 1940 din 655.559.— in v oktobru 1940 din 656.272.—, ki je namenjena za zgradbo jetičnih bolnišnic v Mariboru. Izven stanovanjske akcije so darovali za sklad: Jugoslovanska hranilnica in posojilnica v Mariboru v spomin na blagovno-kof. g. dr. Josipa Krncovozla din 150.—, Opleševina društvo v Mariboru din 200.— in Kreditna zadruga držav. uslužbencev v Mariboru din 150.— v iste namene Mesto nagrobnega venca blagovno-kof. mestnemu stavbniku g. Rudolfa Kiffmannu, uradništvu stavbnega podjetja Friderik Kiffmann din 200.— in tvrdka inž. Jelenc inž. Slajmer v Mariboru din 200.— Uradništvo in zdravniški OUVD v Mariboru v

spomin na blagovno-kof. dr. Wankmüllerja Alfonza 626.— din, tvrdka Utensila v Mariboru mesto nagrobnega venca blagovno-kof. dr. Derjančević din 150.—, Vsem prav iskrena hvala!

— Zdravniška delurna služba. Zdravniško delurno službo za nujno pomoč človeka in njihovim upravljenim svojim vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika v nedeljo dne 10. novembra 1940 dr. Pogreje Stanko, Maribor, Tyrševa št. 14. I. nadstropje.

— Poroke. V zadnjem času so se v Mariboru poročili: Minka Krautberger, delavica, in Urška Javornik, delavica iz Vusnice; Janez Struc, napeljavni mojster, in Franciška Verstovšek, šivilja, Meljaka cesta 44; Rudolf Baboček, železničar-dnev-

niar, in Franciška Galun, posestniška hči, od Sv. Lovrenca na Dravskem polju; Matevž Blažič, premožovni delavec, in Katarina Vulgar, zasebnica, Cveticna ulica 8; Rudolf Kraut, delavec, in Antonija Ribič, delavica, Počehova 57; Engelbert Bergež, trgovski sodrnik, in Terezija Bohak, trgovska pomočnica, Kneza Kocija ulica 16; Janez Lorbec, brivski pomočnik, in Barbara Brečko, Marjan Fuchs, novinar, in Vlasta Tancig; Jurij Cintaver, pivovarniški delavec, in Marija Somersak; Franc Janežič, mizar, in Julijana Žunko; Franc Tršinski, tovarniški delavec, in Draga Lesjak, tovarniška delavica, Zolgarjeva ulica 9; Stanislav Jug, pomožni delavec državnih železnic, in Terezija Slanič, poljska delavica, Pobrežje; Simon Klampfer, tovarniški delavec, in Matilda Trlep, predilniška delavica, Pobrežje; Josip Polanec, podpredsednik finančne kontrole v poklju, Zolgarjeva ulica 9, in Ana Kančič, gospodinja, Koseskega ulica 27; Ivan Savnik, kovaški pomočnik, Radvanje, in Marija Kenc, hči posestnika, Pišce. Bilo srečno!

— Razne novice. Na stavbi v Maistrovi ulici je padel 35letnemu delavcu Jožetu Čučku precej debel ploč na glavo ter ga pobil na tla. Čučka so odprčili v mariborsko bolnico, kjer se zdravi tudi 50letni hlapec Alojz Rodošek iz Limbuša, ki mu je slamožrnica poškodovala desnico. — Doselej še neznanji zlikovci so vdrl v pisarno Tovarne blagin d. d. v Frankoparovi ulici 17, kjer so pretaknili vse omare in predale ter očitno stikali za denarjem, ki ga pa niso našli. Odnegli so naposled pisalni stroj znamke »Remington«, vreden nad 3000 din. — Ko se je vračal 33letni Franc Herkovič iz Turškega vrha proti domu, ga je na cesti napadel neki moški ter ga s kolom pobil na tla. Herkovič so prepeljali v bolnico, za napadalcem poizvedujejo orožniki. — 25letni hlapec Josip Bigec je prišel z levico v cirkularno, ki mu je odrezala dva prsta. 41letni posestnik Martin Bračić je padel s skednja ter obležal z zlomljeno desno nogo. V Cvetlinu je padel 14letni posestniški sin Mihael Matveič z drevesa in si pri padcu zlomil levico. S hleva je padla 21letna vlinčarska hči Elizabeta Gorjup iz Jarenine ter si pri padcu poškodovala glavo. Vsi poškodovanci se zdravijo v bolnici.

— Jubilejna predstava ob 10letnici stalnega lutkovnega odra matičnega Sokola in prva predstava v lastnem Sokolskem domu bo v letošnji 11. sezoni v nedeljo 10. t. m. ob 16. uri z uprizoritvijo krasne domače lutkovne igre v starih dejanjih »Zlidanje Skadra« v novih dekoracijah in kostumih. Lutkovni odsek se mladim toplo priporoča.

— Ženska društva v Mariboru sporočajo javnosti: Dobrodelna akademija za pomoč revni mariborski mladini bo 17. t. m. s pribitkom ob 20. uri v veliki dvorani Sokolskega doma na Aleksandrovi cesti. Ključje in prosijo pomoči potrebni mestni učenci v obupu in strahu pred bližajočo zimo. Mariborčani, pokažite, da je v nas res usmiljeno, toplo srce. Nihče naj ne zapre vrat družbenim članicam, ki bodo prodajale vstopnice po stanovanjih. Preplačila se hvalježno sprejemajo.

— Iz malega Beograda. Jutri v nedeljo ob 16. uri ponovijo vrli člani ruskega sokolskega gledališča lepo pravljeno igro »Triglavsko rdečo«.

— Nočno lekarniško službo imata od danes naprej Albanežjeva lekarna pri sv. Antonu na Frankoparovi 18. tel. 27—01, ter Križova lekarna pri Mariji pomagaj na Aleksandrovi cesti 1, tel. 21—79.

— Sportne vesti. V nedeljo 10. novembra se nadaljuje tekmovalanje za prvenstvo Slovenske nogometne zveze. V Mariboru bo tekma med IŠK Mariborom in SK Amaterjem, v Celju se bosta srečala SK Željeznikar in SK Olimp, v Ljubljani SK Bratstvo: SK Ljubljana, v Kranju pa SK Mars: SK Kranj. — V nedeljo ob 10. uri dopolne bo v dvorani Sokolskega doma tekmovanje med IŠK Mariborom in SK Amaterjem, v Celju se bosta srečala SK Željeznikar in SK Olimp, v Ljubljani SK Bratstvo: SK Ljubljana, v Kranju pa SK Mars: SK Kranj.

— Divji lovec, ki raje puško razbije. Pristornik Ivan, lovski čuvaj Valtjerja Volka v Slov. Bistrici je zasačil Marinka Antona iz Kostanjevice, ki je oddal strel na zajca, katerega je samo ranil. Ko sta se drug drugega zagledala, jo je Marinek s svojo dvoosovno moško ucvi proti bližnjemu potoku in tam vrge puško v vodo. Čuvaj pa je zahteval, da mora spustiti ven iz vode, kar je Marinek, čeprav nerad, vendar storil. Toda ko je imel puško zopet v rokah, je oddal še drugi in zadnji, poslovniti strel iz nje. Zdelo se je, da je vsa razbija, tudi oboje celi zlo. In ko je bil s tem uničevanjem gotov, je vse skupaj vrge pred čuvajem z besedami: »To imaš!« in odšel svojo pot.

Vendar za vse tako slovo od puške, ki ima bogzna koliko sajcev itd. na svoji svetici, bo tej poti sledila še ena — neprijetna pot...

— Konkurenca med posestniki peki je seveda še večja ko v mestih. To je t. m. dni poskusi tudi Petek Jernej, pek na Pohorju, ki je bil od strani sosednje konkurence ovaden, da prodaja strankam še sveži kruh, kar bi po novi odredbi ne smel. Petek pa je dokazal, da peče kakor drugi na prevečer in prodaja zjutraj (drugo jutro). To pa je v smislu naredbe seveda dovoljeno.

— Kruha ne more plačati. Vavda Ivan, pomočnik pri peku Žurmanu v Slov. Bistrici raznaša kruh tudi po okolici. Tako je od njega jemala žemlje in kruh tudi Braz Pavla, delavčeva žena pri Sv. Jožefu. Ker na ponovne terjatve ni dobil plačila, je ženo ovadil zaradi prevare. Toda kakor se zdi, bo iz te moke težko kaj kruha. Žena namreč zatrjuje, da bi rada plačala, če pa ne more, ko ima toliko še večjih skrbi. Če ni zlobnega namena, tudi ne more biti podlage za zlonamerno prevaro.

Nezadovoljstvo tudi med mlinarji

Naši mlinarji v Sloveniji občutno oškodovani

Maribor, 8. novembra. Uredba o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom ni povzročila težav samo med pekovi in mojarji, tudi naši mlinarji tožijo o težkočah pri izvajanju uredbe. Na podlagi čl. 5. in 6. te uredbe je ban dravske banovine odredil, da smejo mleti mlini v dravski banovini, ki melejo na merico, moko po tipih in 80% enotno, nepresejano moko.

Mlini ki melejo na račun proizvajalca, morajo vračati proizvajalcu za 100 kg pšenice pri prvem mletju 10 kg bele moke, 60 kg krušne in 17 kg otrobov. Ostanek moke in otrobov smejo obdržati mlini zase kot odškodnino za mletev. Mlini, ki melejo pšenico na račun proizvajalca in ne temeljejo merice, smejo računati za mletev 100 kg pšenice din 30.—.

Mlinarji se opravičeno pritožujejo. V Sloveniji je le malo številno moderno urejenih mlinov, največ je primitivnih kmečkih mlinov in ti se vendar ne morejo primerjati z mlini v Vojvodini in drugih žitrodnih krajih države. Dočim je v teh kra-

Mariborsko gledališče

Sobota, 9. novembra ob 20.: »Na dnih.

Red A.

Nedelja, 10. novembra ob 15.: »Cyrano de Bergerac«.

ob 20.: »Nenavaden človek«. Znižane cene.

Ponedeljek, 11. novembra: zaprto.

Torek, 12. nov. ob 20.: Na cesarčin ukaz. Premiera.

Premiera operete »Na cesarčin ukaz«, prve letošnje glasbene novosti, s milo, melodiozno godbo in veselekoli zanimivimi šegavim dejanjem, prepletenim s srčkani prizori — bo v torek, 12. t. m. Vsebinska je polna romantike z osebami iz davne minulosti in v duhu starih časov katerim primerni so tudi slikoviti kostumi in celotna scenerija. Ta prikupljiva opereta je prirejena za srce in razvedrilni smeh in zapušča v gledalca prav prijetno razpoloženje. Njen skladatelj Granichstaden je posebno zaslovl po svoji tudi pri nas znani opereti »Orlov«.

jih pšenica nad 76 kg hektoliterske teže, se more v Sloveniji računati hektoliterska teža 66 do 68 kg. Od kmeta na mlin pripeljanih 100 kg pšenice se mora odračunati na čiščenje najmanj 5 kg. Mali mlini s preprostimi napravami morejo izmletti le do največ 70 kg moke, odredba pa jim predpisuje 80 kg. Vidi se v koliko škodo je ta malim mlinarjem v Sloveniji.

Naši mlini tudi ne dobijo pšenice, v kolikor bi jo rabili, da izkoristijo kapaciteto svojih mlinov. Domače pšenice pa je veliko premalo in še ta je slabe hektolitrske teže. Poleg tega pa delajo tudi trgovci konkurenco mlinom, ko zamenjujejo 100 kg pšenice za 50 kg bele moke. Mlinar pa bi moral dati 10 kg bele moke in 60 kg krušne moke, ki jo iz 100 kg naše pšenice namleti ne more.

Vsa nezadovoljstva so posledica dejstva, da se pred izdajo uredbe ne zaslišijo strokovnjaki. Mlinarji opravičeno pričakujejo, da se bo banova odredba povrnila niti v prilog, ker jim je sicer obstoj ogrožen.

Kaj je novega v Studencih

Otvoritevno predavanje v Ljudski univerzi — Zadrega lastnikov parcel ob studenškem potoku

Studenci pri Mariboru, 9. nov. Predsedništvu je bilo v občinskih prostorih otvoritveno predavanje v novi sezoni studenške Ljudske univerze. Ob tej priliki so Studenci in Studenčanke popolnoma napolnili dvorano in pozorno sledili posameznim sporednim točkam.

Najprej je spregovoril studenški župan in predsednik Ljudske univerze g. Alojzij Kaloh, ki je iskreno pozdravil vse navzoče, predavatelja g. dr. F. Vatočev, pevce in polnoštevilno zbrane odbornike. Zatem so požrtvovalni pevci »Enakosti« pod spretnim vodstvom g. Plevanca ubrabo in zelo učinkovito odpele primerni uvodni pesmi. Zboru se pozna skrbna izvežbanost ter smiselna pevška kultura. Za tem je spregovoril podpredsednik Ljudske univerze g. Lintner, ki je v zanimivih izjavah predložil poslušalcem razne tehnične zanimivosti, opazarijene s slikami. Pred tem je na kratko očitel delovni program Ljudske univerze v novi poslovni dobi. Poudarjal je predvsem požrtvovalnost stalnega kadra poslušalcev, ki so s svojo disciplino največja opora sistematičnemu narodno prosvetnemu delovanju studenške Ljudske univerze.

Sledilo je otvoritveno predavanje urednika g. dr. F. Vatočev. V predgovoru obišli je zajeel vsi komplicirano problematiko na nacionalnem, gospodarskem in kulturnem točišču, ki se poraja v sodobnih prilikah. Kakor vsi ostali sodelujoči, tako je bil tudi predavatelj za svoja koristna in zelo informativna izvajanja deželne prisrčnega priznanja številnega hvalnega občinstva. Prihodnje predavanje

bo 14. novembra. Predava novinar g. J. Dolar o temi »Nocni poidem v kino«.

V naših Studencih na vzbujajo posebno pozornost težak položaj lastnikov parcel ob potoku v Studencih, ki razmetuje občini Radvanje in Studenci Tukaj so razni posestniki prodajali svoje parcele za kar pa še do danes nimajo stavbne dovoljenja. Vzroka sta predvsem ta, ker je tam zaščiten oas in pa ker ni omenjeni potok predpisno reguliran. Seveda so sedaj ti novi lastniki parcel v nemali zadregi, saj so si tam že uredili barake ter postavili zasilna stanovanja. Ne dobijo pa dovoljenja za zidavo stanovanjskih hiš. Pred posebno komisijo so se blišči posestniki zavzeli, da bodo potok v smislu predpisov regulirali. Reveži, ki so si s težko prisluženim denarjem kupili mahten kosček zemlje, pa upajo, da jim bo obas dovolila zidavo. V to svrhu so že vložili zadnje prošnje.

Seveda kaže tudi naša studenška tržnica lep napredek. Pred dnevi si je postavil novo stojnico nekli mesar. Ker so vsi ti prodajalci zelo zarana in tudi še zvečer na trgu, kar je za studenške delavske s'je zelo ugodno, bi bilo potrebno, da bi bilo poskrbljeno za primerno električno razsvetljavo v sredini velikega tržnega prostora.

Tudi prosvetno delo studenškega Sokola je zelo živahno in razgibano. Lutkovno gledališče studenškega Sokola priredi za naše studenške malčke danes v soboto popoldan ob 16. uri zabavno igrice »Janko pri Repoševu« v 4 dejanjih.

Velikodušni gostitelj na tuj račun

Podjetnost Ivana Brusnjaka iz Topolšice se je končala v zaporu

Maribor, 8. novembra. Pri županu v Topolšici je služil Ivan Brusnjak, ki je rojen inomec, pristojen pa v Topolšici. Ker so ga povsod poznali, je imel zaupanje tudi v hiši Kumpana Jerneja, h kateremu je prišel po Vseh svetih dozdnevno na razgovor v kuhinjo. Imel je pri sebi zavoj, v katerem je rekel, da je perilo in ker je na potu v šostanj za drugim delom, bi se rad še prej preoblekel. Seveda so mu dali na razpolago posebno sobo in ga tam pustili samega. Čez kake pol ure se je vrnil v kuhinjo in nadaljeval pogovor, potem pa je odšel. Eini hčerki je dal 20 din za pismo, da naj se obrne v Ljubljano zaradi službe. Drugi hčerki, ki jo je še srečal spetoma, pa je kupil čokolado. Kratkotomlo, g. Brusnjak je postal velikodušen že od začetka svoje poti — v jeco.

Nato se je napotil v gostilno Antonije Zagar ter tam dal za pijabo, da je zapravlil 170 din. Dočim so šla prva darila še na račun njegovega zaslužka pri županu, je šla ta pogostitev že na račun njegovega v inozemstvu živečega očeta, ki da mu je poslal kar 3000 din za pribojšček. Od tu je šel spetoma do šostanja v Metličah še v gostilni Lihenteger, kjer je po končanem zelo radodaren. V šostanju je se ustavil v gostilni Shtenger, kjer je po končanem gostovanju tudi prenočeval. Medtem pa je že rokta pravice iztegovala svoje jekleno železne prste op njem. Pri Kumpanovih so namreč šele drugo jutro prišli na sled, zakaj si je Brusnjak izprosil sobo za preoblečenje. Dobro je namreč vedel, da in kje imajo shranjen denar in sicer: 3 bankovce po 1000, 1 za 500, 3 po 100 din, ostalo pa v drobcih, skupaj 3890 din. Vse to je »gospod« Brusnjak vzel s seboj in na račun je šlo tudi vse velikodušno njegovo pogostovanje tudi drugih. Ko so ga prijeli v šostanju, so našli pri njem le še 1077 din. Denar, ki ga ni še zapravlil, je najbrže kje shranil.

Iz Ljutomera

— Odlikovanja. Minister vojske in mornarice je odlikoval za dosežene uspehe na sokolskih strelskih tekmah g. Draga Koroška in Janka Jordana s kolaino dobrega strelca. Oba sta člana sokolske čete pri Sv. Juriju ob Ščavnici in jima k odlikovanju čestitam.

Iz Krškega

— Higienika razstavo in terensko akcijo priredi zdravstveni dom v Cerkljah za občino Sv. Križ. V tem času bo zaščitna sestra od 9. do 16. t. m. vsak dan v Sv. Križu predavala o prvi pomoči, negi dojenčca, splošni higieni ter tudi o drugih aktualnih vprašanjih. Istočasno pa bo odprta vse dan higienika razstava. V tem času bo zaščitna sestra tudi obiskovala okoliške vasi, kjer bo predavala o higieni in pomagala z nasveti. Prav tako se bodo vršila pred-

vanja od 16 do 23. t. m. v Oštercu z istim programom ter higieniko razstavo. Oporzame okoliško prebivalstvo, naj ne zamudi ugodne prilike, temveč naj poseti predavanja in razstavo, kar bo vsakomur le v korist.

— Nov zdravstveni dom. V nedeljo 3. t. m. so v št. Jerneju na Dolenjskem blagoslovili in otvorili nov zdravstveni dom za zdravstveno občino št. Jernej. Novi zdravstveni dom je dobil že vse potrebne instrumente ter bo začel takoj posloovati pod vodstvom dr. Reje. To je sedaj že drugi zdravstveni dom v našem srezu. Največje zasluge z